

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari

YRITYSTEN RIKOS- TURVALLISUUS 2012:

Riskit ja niiden hallinta

KAUPPAKAMARI

Julkaistavissa 9.5.2012 klo 12.30

**KESKUSKAUPPAKAMARI
JA
HELSINGIN SEUDUN KAUPPAKAMARI**

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012:
Riskit ja niiden hallinta

Toukokuu 2012

Keskuskauppakamari, Aleksanterinkatu 17, PL 1000, 00101 Helsinki
puh. 09 4242 6200, www.keskuskauppakamari.fi

ISBN 978-952-5620-63-4

SAATTEEKSI

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari kartoittavat yritysturvallisuuden tilaa oheisella selvityksellä. Yritysten rikosturvallisuus 2012, 2008 ja 2005 -selvitykset ovat tällä hetkellä ainoita valtakunnallisia ja kaikki toimialat ja yrityskokoluokat kattavia yritysten turvallisuustilannetta kartoittavia selvityksiä. Valtakunnallisten selvitysten tavoitteena on tukea yritysten riskienhallintatyötä. Riskienhallinta suojaa yrityksen henkilöitä, omaisuutta, tietoa ja toimintaa sisäisiltä ja ulkoisilta uhkilta sekä turvaa yrityksen liiketoiminnan jatkuvuutta.

Elinkeinoelämän ja viranomaisten kumppanuutta ja yhteistyötä suomalaisten yritysten turvallisuustilanteen parantamiseksi on lisätty aikaisempien selvitysten perusteella. Yhteistyöllä on lisätty tiedonsaantia ja koulutusta erilaisista turvallisuusriskeistä sekä puututtu yritysten palautteen perusteella lainsäädännössä esiintyviin ongelmiin. Keskuskauppakamari on yritysturvallisuutta edistävän kansallisen yhteistyöryhmän puheenjohtaja syksyyn 2012 asti. Puheenjohtajuuskauden aikana julkaistaan elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen yritysturvallisuusstrategia, johon kootaan konkreettisia toimenpide-ehdotuksia suomalaisten yritysten turvallisuuden parantamiseksi.

Käsillä oleva vuoden 2012 selvitys perustuu 1681 suomalaisjohtajan antamiin tietoihin yritykseen kohdistuneista rikos- ja väärinkäytösuhkista sekä suojautumis- ja varautumiskeinoista. Kaikki vastaajat olivat kauppakamarien jäseniä.

Kiitämme lämpimästi yrityksiä, jotka ovat myötävaikuttaneet selvityksen valmistumiseen luovuttamalla yrityskohtaista turvallisuustietoa käyttöömmme.

Helsingissä 9.5.2012

Risto E.J. Penttilä
toimitusjohtaja
Keskuskauppakamari

Heikki Perälä
toimitusjohtaja
Helsingin seudun kauppakamari

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
	1.1 Tutkimuksen toteuttaminen ja vastaajien taustatiedot.....	5
2	YRITYSRIKOSTEN MÄÄRÄN KEHITYS.....	7
3	IHMISET YRITYSRIKOSTEN UHREINA JA TEKIJÖINÄ.....	9
	3.1 Työntekijään tai asiakkaaseen kohdistuvat toteutuneet rikosriskit.....	9
	3.2 Ihmisiin kohdistuvien riskien vähentäminen.....	14
	3.3 Työntekijän, asiakkaan tai yhteistyökumppanin tekemät yritysririkokset ja väärinkäytökset	18
	3.4 Sisäisten väärinkäytösten ehkäiseminen	19
4	TIETOOON KOHDISTUVAT RIKOKSET JA VÄÄRINKÄYTÖKSET	23
	4.1 Tietoon kohdistuneet toteutuneet riskit ja uhkat	24
	4.2 Riskienhallintakeinot: Miten yritykset varautuvat tiedon väärinkäyttöihin?	28
5	OMAISUUTEEN KOHDISTUVAT RIKOKSET JA VÄÄRINKÄYTÖKSET	33
	5.1 Yrityksen hallussa oleva asiakkaan omaisuus, tieto ja suojaustarpeet.....	34
	5.2 Toteutuneet omaisuusriskit ja uhkat	36
	5.3 Tuotanto- ja toimitilojen suojaus	39
	5.4 Irtaimen omaisuuden suojaus	43
6	TOIMINTAAN KOHDISTUVAT RIKOKSET JA VÄÄRINKÄYTÖKSET.....	46
	6.1 Toteutuneet riskit ja uhkat.....	46
	6.2 Riskienhallintakeinot: Miten yritys on varautunut toimintaan kohdistuviin rikosriskeihin?.....	52
7	TURVALLISUUSJOHTAMINEN.....	55
8	JATKUVUUSSUUNNITTELU	59
9	TIEDONSAANTI RIKOSILMIÖISTÄ.....	64
	9.1 Viranomaistiedon saatavuus ja tarve.....	64
10	TURVALLISUUDEN PARANTAMINEN	66
	10.1 Painopisteet turvallisuuden kehittämisessä	66
	10.2 Kauppakamarien tuki yritysturvallisuuden kehittämiseksi	67
11	TARKISTUSLISTAT RISKIENHALLINNAN TUKENA	69
12	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	72
	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA	74

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

1 JOHDANTO

Yritysten rikosturvallisuus 2012 – riskit ja niiden hallinta -selvitys käsittelee suomalaisten yritysten turvallisuustilannetta ja yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjuntaa. Selvitys perustuu 1681 suomalaisen yritysjohtajan vastauksiin.

Selvityksen tavoitteena on tukea yritysten omaa riskienhallintatyötä. Tutkimustuloksista yritykset saavat kokonaiskuvan esimerkiksi tiettyä toimialaa uhkaavista riskeistä ja muiden yritysten käyttämistä riskienhallintakeinoista. Samalla saadaan lisää tietoa yritysten kokemista uhkista. Aikaisempien yritysturvallisuusselvitysten (Yritysten rikosturvallisuus-riskit ja niiden hallinta 2005 ja 2008) tuloksien perusteella on tiivistetty elinkeinoelämän ja viranomaisten kumppanuutta ja yhteistyötä suomalaisten yritysten turvallisuustilanteen parantamiseksi. Yhteistyöllä on lisätty tiedonsaantia ja koulutusta erilaisista turvallisuusriskeistä sekä puututtu yritysten palautteen perusteella lainsäädännössä esiintyviin ongelmiin.¹

Selvitys käsittelee riskienhallintaa laajasti. Riskienhallinta suojaa yrityksen henkilöitä, omaisuutta, tietoa ja toimintaa sisäisiltä ja ulkoisilta uhkilta. Riskienhallinnan tueksi selvitys on jaettu lukuihin yrityksen suojattavien kohteiden (ihmiset, tieto, omaisuus ja yrityksen toiminta) perusteella. Jokaisessa luvussa on käsitelty sekä toteutuneita rikoksia ja väärinkäytöksiä että riskejä alentavia toimenpiteitä. Yrityksen vapaamuotoiset vastaukset on merkitty kursiivilla. Tutkimuksen loppuun on koottu tarkistuslistoiksi riskienhallintaan liittyviä keskeisiä asioita. Tarkistuslistojen avulla yritys voi tehdä suunnitelmallista riskienhallintatyötä.

Selvityksessä on lisäksi tarkasteltu vastaajayritysten turvallisuusjohtamista ja turvallisuuskulttuuria sekä tiedonsaantia rikosilmiöistä. Vastaajayritykset ovat arvioineet rikosten määrän kehityssuuntaa sekä yrityksen turvallisuustyön lähivuosien kehittämiskohteita.

Vuoden 2012 selvityksessä on käsitelty aikaisempaa laajemmin yrityksen jatkuvuussuunnittelua. Jatkuvuussuunnitteluun liittyvät kysymykset on laadittu yhteistyössä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa.

¹ Ensimmäisessä elinkeinoelämän ja viranomaisten yritysturvallisuusstrategiassa (ELVIRA I) vuonna 2006 hyödynnettiin ensimmäisen valtakunnallisen yritysturvallisuus selvityksen tuloksia ja kiinnitettiin huomiota erityisesti yritysten tiedonsaannin tarpeisiin. Yritysturvallisuusstrategiaan listattiin konkreettisia yrityksiä hyödyttäviä toimenpiteitä, joista useimmat on saatu toteutettua. Toukokuussa 2012 julkaistaan toinen elinkeinoelämän ja viranomaisten yhdessä laatima yritysturvallisuusstrategia (ELVIRA II).

1.1 Tutkimuksen toteuttaminen ja vastaajien taustatiedot

Taloustutkimus toteutti tutkimuksen kyselyosuuden Keskuskauppakamarin ja Helsingin seudun kauppakamarin toimeksiannosta. Selvitys on tehty yhteistyössä Suomen kauppakamarien kanssa. Yritysjohtajat vastasivat kyselyyn keväällä 2012. Tutkimustulokset on esitetty taulukkoina ja kuvioina, joista yksittäisen vastaajan mielipide ei käy ilmi.

Yritysten rikosturvallisuusselvitys 2012 on kolmas valtakunnallinen yritysten turvallisuustilannetta ja riskienhallintaa kartoittava selvitys. Selvitys on myös ainoa alan selvitys, joka toteutetaan säännöllisesti ja josta saadaan vertailukelpoista tietoa erikokoisten ja eri toimialalla toimivien yritysten tilanteesta. Aikaisemmat selvitykset on laadittu vuosina 2005 ja 2008. Selvitykset kattavat maanlaajuisesti kaikki yrityskokoluokat ja keskeiset toimialat. Selvitysten säännöllinen toteuttaminen auttaa havaitsemaan mahdollisia muutoksia yritysten turvallisuustilanteessa ja riskienhallinnan tasossa. Tästä syystä myös kysymyslomake on pidetty pääosin muuttumattomana kaikissa mittauksissa.

Selvityksen ovat laatineet asiantuntija Kaisa Saario Keskuskauppakamarista ja asiantuntija Panu Vesterinen Helsingin seudun kauppakamarista. Selvitys on osa kauppakamarijärjestön yritysturvallisuutta edistävää toimintaa.

Kyselyyn vastanneista 1681 yrityksestä 32 prosenttia edustaa palveluita ja liikennettä, 30 prosenttia teollisuutta ja energiaa ja 14 prosenttia kauppaa. Rakennusalan yrityksiä on vastaajista kahdeksan prosenttia. Vastaajista 15 prosenttia ilmoitti jonkin muun toimialan kuin yllä mainitun. Näitä vastaajia ei ole piirretty toimialakohtaisiin tuloksiin, mutta sen sijaan ne sisältyvät kaikkia vastanneita yrityksiä kuvaaviin kaavioihin.

Suomeksi vastasi 92 prosenttia ja ruotsiksi kahdeksan prosenttia vastaajista.

Selvityksessä käytetään Tilastokeskuksen käyttämää vakiintunutta yrityskokoluokitusta:

- pieniä ovat yritykset, jotka työllistävät alle 50 henkilöä
- keskisuuria ovat yritykset, jotka työllistävät 50-249 työntekijää
- suuria ovat yritykset, jotka työllistävät yli 250 henkilöä

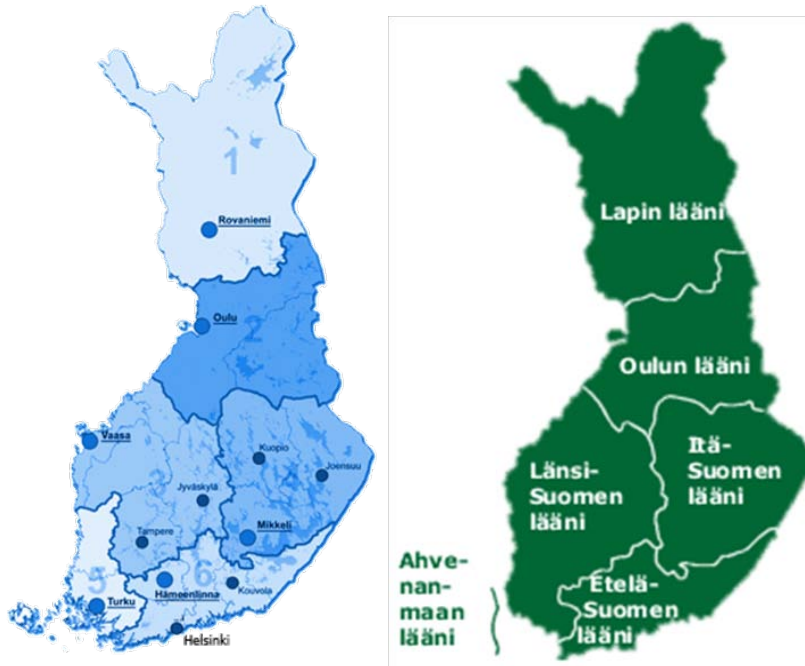
Suurin osa (68 %) vastaajista edustaa henkilömäärältään pieniä yrityksiä. Keskisuuria yrityksiä edustaa vastaajista 22 prosenttia ja suuria kymmenen prosenttia. Vuosien 2005, 2008 ja 2012 tuloksia vertaileviin kaavioihin on otettu mukaan kaikki yli viiden henkilön yritykset, jotta tulokset ovat täysin vertailukelpoisia. Tutkimustuloksia käsittelevissä muissa kaavioissa mukana on myös alle viiden henkilön yrityksiä.

Kauppakamareilla on Suomessa lähes 18 000 jäsentä, joista valtaosa on yrityksiä. Selvityksen vastaajat olivat kauppakamarien jäsenyritysten toimitusjohtajia (61 %), talous- tai hallintojohtajia (5 %), turvallisuus- tai riskienhallintojohtajia (4 %), hallituksen puheenjohtajia tai jäseniä (13 %). Vastaajista 16 prosentilla oli jokin muu tehtävä yrityksessä.

Selvityksessä käytetään nettoprosenttiosuutta. Luku ilmaisee, kuinka suuri osa vastaajista on ilmoittanut, että ainakin yksi mainituista turvallisuusriskeistä on toteutunut. Riskien hallintaa kuvaavissa kaavioissa osuus ilmaisee vastaavasti sen, kuinka monella vastaajalla on käytössä ainakin yksi kaaviossa esitellyistä riskienhallintakeinoista.

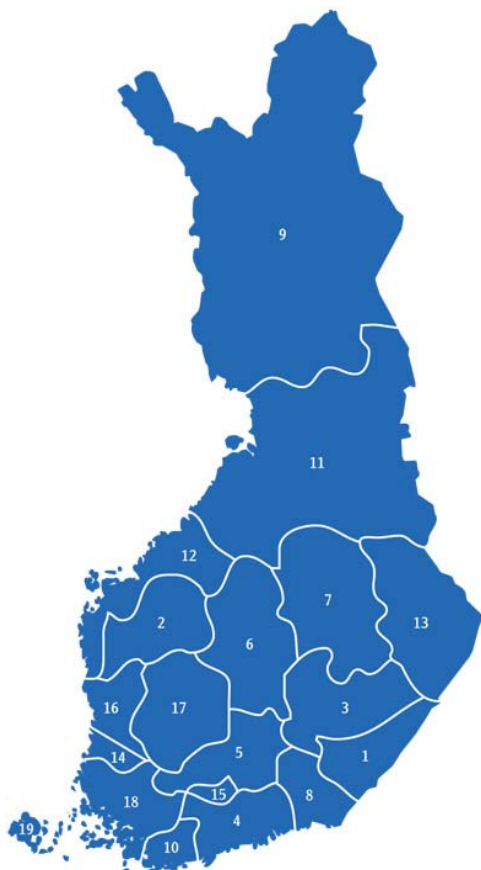
Edellisillä kyselykerroilla 2005 ja 2008 aluetulokset perustuivat läänituloksiin. Aluehallintouudistuksen myötä läänit poistettiin vuonna 2010. Aluehallintovirastojen toiminta-alueet noudattavat kuitenkin pitkälti vanhaa läänijakoa (ks. kartat seuraavalla sivulla). Vuonna 2012 suurin osa vastaajista on Etelä-Suomen (41 %), Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueilta (38 %, alue kattaa entiset Länsi-Suomen ja Ahvenanmaan läänit). Ahvenanmaan osuus, 3 prosenttia sisältyy edellä mainittuun osuuteen. Vastaajista 10 prosenttia on Itä-Suomen, 8 prosenttia Pohjois-Suomen (entinen Oulun lääni) ja 3 prosenttia Lapin aluehallintoviraston alueilta. Selvityksessä ei ole

kuitenkaan tarkasteltu erikseen aluetuloksia, koska aluetuloksiin vaikuttavat lähinnä alueen yritysten koko ja toimiala. Kartat kuitenkin havainnollistavat sen, että vastaajia on koko Suomesta.

Vasemmalla aluehallintovirastoalueet AVIt (kartta sivulta www.avi.fi) ja oikealla aikaisempi läänijako

1: Lapin aluehallintovirasto, 2: Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, 3: Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, 4: Itä Suomen aluehallintovirasto, 5: Lounais-Suomen aluehallintovirasto, 6: Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Vastaajat kauppakamarialueittain (kaikki n=1681)

1 Etelä-Karjala	60
2 Etelä-Pohjanmaa	36
3 Etelä-Savo	31
4 Helsingin seutu	423
5 Häme	59
6 Keski-Suomi	50
7 Kuopio	82
8 Kymenlaakso	89
9 Lappi	49
10 Länsi-Uusimaa	12
11 Oulu	154
12 Pohjanmaa	97
13 Pohjois-Karjala	53
14 Rauma	39
15 Riihimäki-Hyvinkää	22
16 Satakunta	93
17 Tampere	148
18 Turku	140
19 Ålands handelskammare	44

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

2 YRITYSRIKOSTEN MÄÄRÄN KEHITYS

Monilla työpaikoilla saatetaan kerätä yrityksen omaan käyttöön tietoa toteutuneista turvallisuusriskeistä, mutta usein tiedonkäsittely ei ole systemaattista eikä tieto päädy yrityksen ulkopuolelle. Myös ilmoittamishalukkuus vaikuttaa tapausten esille tuloon. Näin ollen merkittävä osa yrityksiin kohdistuvista rikoksista tai väärinkäytöksistä jää aina virallisten tilastojen ulkopuoliseksi piilorikollisuudeksi. Virallisissa tilastoissa kuten poliisin tietokannassa ei myöskään pääsääntöisesti eritellä yrityksiin kohdistuvia rikoksia. Yrityskyselyihin perustuvien tutkimusten tavoitteena on tuoda myös tietoa niistä yrityksiin kohdistuvista toteutuneista riskeistä, jotka muuten jäisivät piilorikollisuudeksi. Vastanneet 1681 yritystä arvioivat yrityksiin kohdistuvien rikosriskien kehitystä viimeisen kolmen vuoden aikana (mittausajankohtana kevät 2012):

1. lisääntyneet paljon
2. lisääntyneet jonkin verran
3. pysyneet ennallaan
4. vähentyneet jonkin verran
5. vähentyneet paljon

Saldoluku on rikosten lisääntymistä kokeneiden yritysten osuuden ja vähentymistä ilmoittaneiden yritysten osuuden erotus. Jos saldoluku on nolla, on lisääntymistä ja vähentymistä kokeneita yrityksiä yhtä paljon. Positiivinen luku ilmaisee lisääntymistä kokeneiden yritysten määrällistä ylivoimaa vähentymistä kokeneiden yritysten määrään nähden. Keskimääräistä suurempi saldoluku tarkoittaa sitä, että yritysluokan tai toimialan yritykset ilmoittivat muita vastaajia useammin yritysrikosten kasvusta.

Yrityksistä joka neljäs (25 %) arvioi, että rikosten määrä on kasvanut viimeisen kolmen vuoden aikana ja tästä kaksi prosenttia arvioi, että rikosten määrä on lisääntynyt paljon.

Suurista yrityksistä 34 prosenttia ilmoitti, että yrityksiin kohdistuvat rikokset ja väärinkäytökset ovat lisääntyneet viimeisen kolmen vuoden aikana. Edelliseen mittauskertaan verrattuna osuudessa on kasvua kuusi prosenttiyksikköä. Kaikissa kolmessa kyselyssä (2005, 2008 ja 2012) suuret yritykset kokevat joutuvansa keskimääräistä useammin rikosten ja väärinkäytösten kohteeksi. Kaikkien vastanneiden yritysten keskimääräinen saldoluku oli vuoden 2012 mittauksissa +20, kun taas suurilla se oli +30. Suurissa yrityksissä saldoluku on heikentynyt selvästi edellisestä mittauskerrasta vuonna 2008 (+25 → +30).. Myös keskisuurissa yrityksissä on aikaisempaa enemmän vastaajia, jotka kokevat yrityksen turvallisuustilanteen heikentyneen (saldoluku +16 → +21). Pienissä yrityksissä saldoluku on pysynyt ennallaan (+19).

Enemmistö (71 %) kaikista vastaajista arvioi kuitenkin, että tilanne ei ole huonontunut, vaan rikosten määrä on pysynyt ennallaan. Kuitenkin vain neljä prosenttia yritysjohtajista vastasi, että rikosten määrä on vähentynyt viimeisen kolmen vuoden aikana. Vapaissa vastauksissa yritykset olivat erittäin huolissaan siitä, että poliisin resursseja on viime aikoina vähennetty. Yritysjohtajien mukaan tällä on suoraa vaikutusta yritysten turvallisuustilanteeseen.

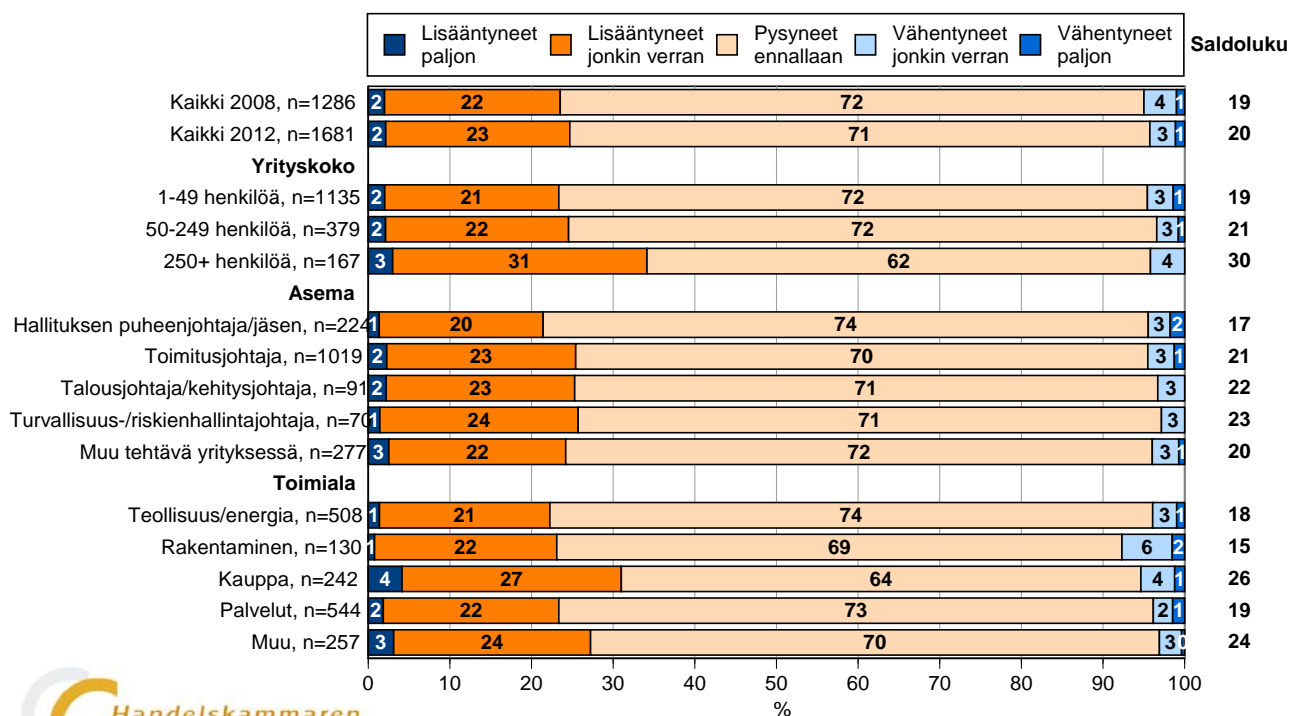
"Mielestäni yleinen poliisivoimien vähentäminen on suuri turvallisuusriski myös yrityksille."

"Poliisien resurssit käytännön työhön ovat aivan liian pienet. Esimerkiksi maaseudun myymälöihin poliisi tulee paikalle jopa tuntien viiveellä."

"Poliisilla piirit niin isoja, ettei ennätetä paikalle, kun jotain tapahtuu."

Yritysrikosten määrän kehitys Yritykseen kohdistuvat rikosriskit ja väärinkäytökset ovat viimeisen kolmen vuoden aikana...

n=kaikki vastaajat

Taloustutkimus Oy

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Kaikista toimialoista kaupan alalla oli eniten vastaajia, jotka arvioivat, että rikosten määrä on kasvanut viimeisen kolmen vuoden aikana. Edelliseen mittauskertaan verrattuna osuus on kasvanut 27 prosentista 31 prosenttiin. Kaupan alan vastaajat arvioivat vapaissa vastauksissa, että sakon muuntorangeistuksen poisto on lisännyt rikosriskejä kaupan alalla. Alan vastaajien mukaan sakon muuntorangeistuksen poistolla voi olla vaikutusta myös siihen, että entistä suurempi osa näpistyksistä jää piilorikollisuudeksi (ks. myös luku yritysten toimintaan kohdistuvat riskit, hävikki). Teollisuuden ja palveluiden toimialoilla oli eniten yrityksiä, jotka arvioivat yrityksiin kohdistuvan rikostilanteen pysyneen ennallaan kolmena viime vuotena.

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

3 IHMISET YRITYSRIKOSTEN UHREINA JA TEKIJÖINÄ

Selvitykseen vastanneet yritysjohtajat arvioivat yritysten rikosriskien yleisen kehityksen lisäksi myös erityisesti henkilöihin, tietoon ja omaisuuteen kohdistuvien riskien ja väärinkäytösten kehitystä viimeisen kolmen vuoden aikana (mittausajankohtana kevät 2012).

Keskimääräistä suuremmat saldoluvut kertovat henkilöstöön kohdistuvien riskien koetusta kasvusta. Seuraavista taulukoista ilmenee, että pienet ja keskisuuret yritykset sekä teollisuuden / energian sekä rakentamisen toimialoilla toimivat yritykset arvioivat yrityksen henkilöstöön kohdistuvien riskien määrän kehityksen keskimääräistä myönteisemmin. Yritykset, jotka olivat henkilömäärältään suuria tai toimivat palvelualalla näkivät kehityksen muita heikompana.

Henkilöstöön kohdistuvat turvallisuusriskit - Saldoluvut yritysluokissa:

Kaikki yritykset	Pienet yritykset	Keskisuuret yritykset	Suuret yritykset
+10	+8	+9	+17

Henkilöstöön kohdistuvat turvallisuusriskit - Saldoluvut toimialoittain:

Kaikki yritykset	Teollisuus /energia	Rakentaminen	Kauppa	Palvelu
+10	+3	+1	+10	+13

3.1 Työntekijään tai asiakkaaseen kohdistuvat toteutuneet rikosriskit

Väkivalta ja uhkailu

"Työntekijä joutui vaaraan rauhoittaessaan asiakkaita."

"Asiakas uhkasi puukon kanssa tappaa ja tuli pajalle."

Työssä kohdattavaa väkivaltaa ja uhkailua koskevaa tietoa kartoitetaan parhaiten tämän selvityksen kaltaisilla kyselytutkimuksilla. Tämä johtuu siitä, että Suomessa ei ole tarkkaa tilastotietoa yritysten työntekijöihin kohdistuneista uhka- ja väkivaltatilanteiden määrästä. Työpaikalla tapahtunut väkivalta päättyy tapaturmatilastoon, jos teko ilmoitetaan vakuutuslaitokselle.

Väkivalta ja uhkailu keskittyvät aloille, joihin liittyy eniten asiakaspalvelutyötä. Uhkaavat tilanteet yrityksissä jäävät usein sanallisen uhkailun tasolle ja johtavat harvoin fyysiseen väkivaltaan. Fyysistä väkivaltaa ovat esimerkiksi töniminen, potkiminen, liikkumisen estäminen ja lyöminen.

Työntekijä voi kohdata uhkailua kasvojen, puhelimitse, kirjeitse tai sähköpostilla. Myös uhkailutilanteisiin pitää suhtautua vakavasti. Vaikka fyysisiä vammoja ei tulisikaan, uhkailu voi heikentää työkykyä ja -halua ja aiheuttaa poissaoloja. Väkivallalla uhkailu oli yrityksissä selvästi fyysistä väkivaltaa yleisempää. Selvitykseen vastanneista 1681 suomalaisesta yrityksestä joka neljäs (25 %) ilmoitti työntekijöihin kohdistuneesta uhkailusta. Edellisellä mittauskerralla vuonna 2008 joka viides yritys ilmoitti uhkailusta. Heikentyvää kehitystä havainnollistaa myös se, että uhkailutilanteista raportoivien yritysten määrä on lisääntynyt yli viisi henkilöä työllistävissä yrityksissä (23 % → 26 %) vuosien 2008 ja 2012 välillä.

”Ulkopuolinen pahoinpiteli toimitusjohtajan työaikana.”

”Yhdeltä henkilökunnan jäseneltä murtui polvilumpio ja toiselta meni sormi poispaikalta, kun kaksi sekakäyttäjää riehuivat!”

”Asiakas uhkaili myymälässä henkilökuntaa.”

”Ammattijärjestön päällikötason toimihenkilö uhkasi yrityksemme henkilöstöpäällikköä fyysisillä toimenpiteillä, mikäli hän ei hyväksy heidän laittomia toimenpiteitään työtaistelunuhkatilanteessa.”

”Hankalien asiakkaiden kanssa neuvottelutilanteissa työntekijämme kokevat joskus tulevaisuutta uhatuksi.”

”Hoiva-alalla asiakkaiden aiheuttamat turvauhat nousevat pikkuhiljaa pinnalle. Asiakkaiden kunto on yhä huonompi, mikä muodostaa yhä enemmän riskejä työntekijöille”.

”Huumeista sekaisin ollut henkilö tuli asiakaspalvelutiloihin ja käyttäytyi uhkaavasti.”

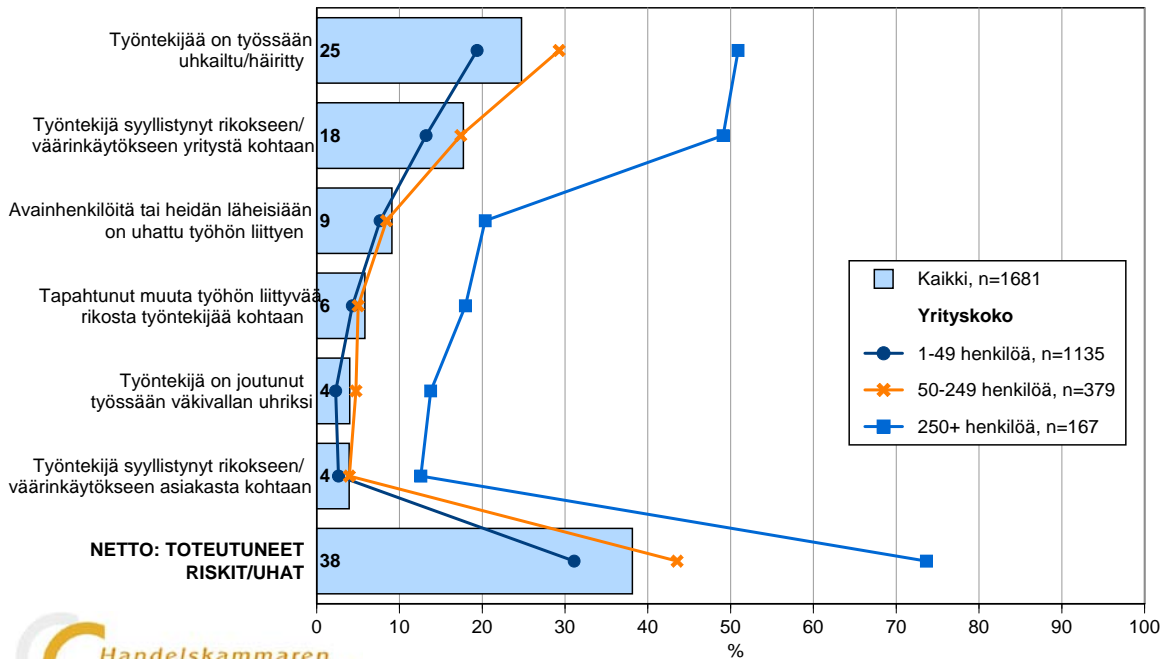
Joka viidennen (19 %) pienen (alle 50 henkilöä) ja joka kolmannen (29 %) keskisuuren (50 - 250 henkilöä) yrityksen työntekijät olivat joutuneet uhkailun kohteeksi viimeisen kolmen vuoden aikana. Puolet (51 %) henkilömäärältään suuresta yli 250 henkilöä työllistävästä yrityksestä ilmoitti uhkailusta.

Väkivallalla uhkailu kohdistui useimmin palvelualan ja kaupan alan työntekijöihin. Palvelualalla lähes joka kolmannessa (29 %) yrityksessä työntekijää oli uhkailtu kolmen viimeisen vuoden aikana. Edellisestä mittauskerrasta uhkatilanteita kokeneiden vastaajien määrä lisääntyi palvelualalla (25 % → 29 %) ja kaupan alalla (18 % → 25 %). Kaupan alalla on arveltu, että osa viimeaikaisista lisääntyneistä uhkatilanne- ja häiriökäyttäytymistilanteista johtuisi myymälävarkauksiin liittyvien tilanteiden lisääntymisestä. Uhkatilanteita esiintyi vähiten rakentamisessa ja teollisuudessa (15 %).

Työ- ja elinkeinoministeriön työolobarometrissa on vuodesta 2008 alkaen erikseen tarkasteltu asiakkaan taholta tulevaa kiusaamista ja väkivaltaa. Työolobarometrin mukaan palkansaajista seitsemän prosenttia oli ollut väkivallan kohteena vuonna 2009. Yksityisellä sektorilla osuus oli neljä prosenttia. Keskuskauppakamarin ja Helsingin seudun kauppakamarin vuoden 2012 yritysten rikosturvallisuus-selvityksessä väkivallasta raportoivien yritysten osuus oli sama, 4 prosenttia. Uhkatilanteiden yleisyydestä huolimatta vain harva työntekijä joutuu työssään väkivallan kohteeksi. Yli viisi henkilöä työllistävissä yrityksissä väkivaltaa kokeneiden osuus pysyi samana (4 %) sekä vuoden 2008 että vuoden 2012 mittauksissa.

Yrityksen henkilöstöön kohdistuvat turvallisuusriskit Toteutuneet riskit/uhat 1(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

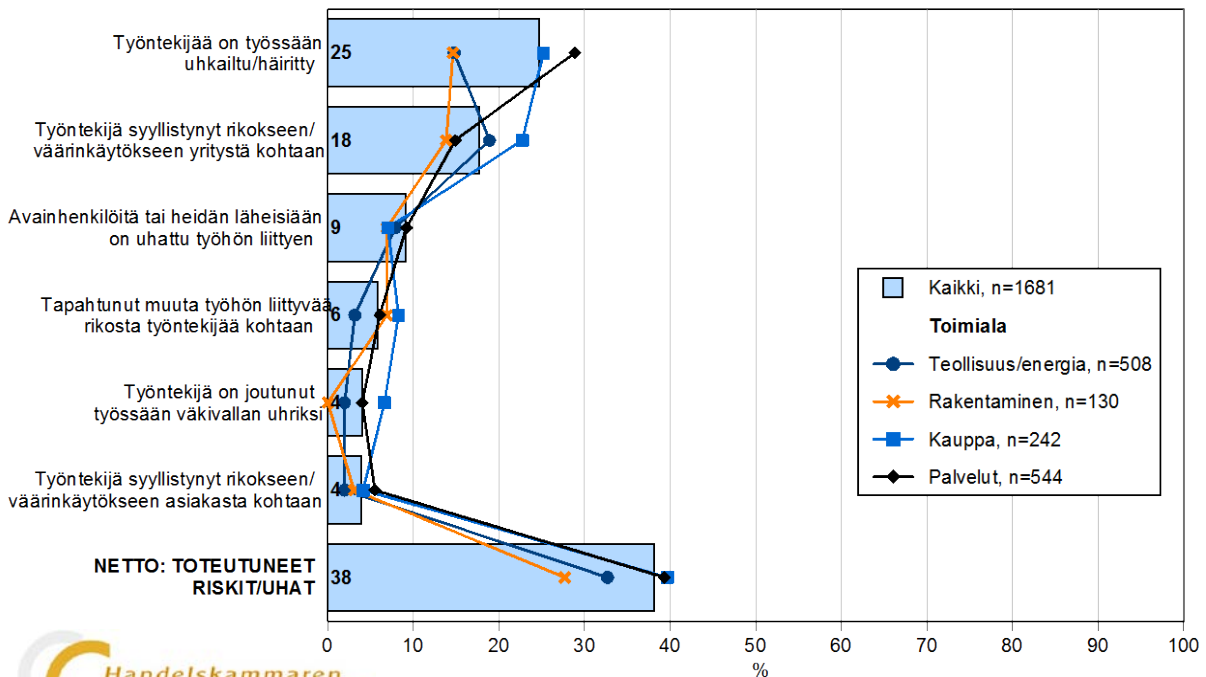

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Yrityksen henkilöstöön kohdistuvat turvallisuusriskit Toteutuneet riskit/uhat 2(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Vuoden 2012 mittauksissa fyysistä väkivaltaa havaittiin selvästi keskimääräistä enemmän henkilömäärältään suurissa yrityksissä (14 %). Vain kaksi prosenttia pienistä, alle 50 henkilöä työllistävistä yrityksistä ilmoitti työntekijän joutuneen väkivallan uhriksi. Viisi prosenttia keskisuurista, 50 - 250 henkilöä työllistävistä yrityksistä ilmoitti työntekijöihinsä kohdistuneesta väkivallasta.

Palvelualan vastaajat raportoivat muiden toimialojen vastaajia useammin uhkailusta. Kuitenkin kaupan alalla tilanne kärjistyi useimmin fyysiseksi väkivallaksi (7 %). Palvelualan vastaajista neljä prosenttia ilmoitti, että työntekijä on joutunut väkivallan kohteeksi viimeisen kolmen vuoden aikana. Teollisuusalan vastaajista vain kaksi prosenttia ilmoitti työntekijän joutumisesta väkivallan kohteeksi. Rakennusosalalla ei ollut yhtään ilmoitettua tapausta. Osa väkivaltatapauksista voi kuitenkin jäädä käsittelemättä tai raportoimatta.

Avainhenkilöihin kohdistuva uhkailu

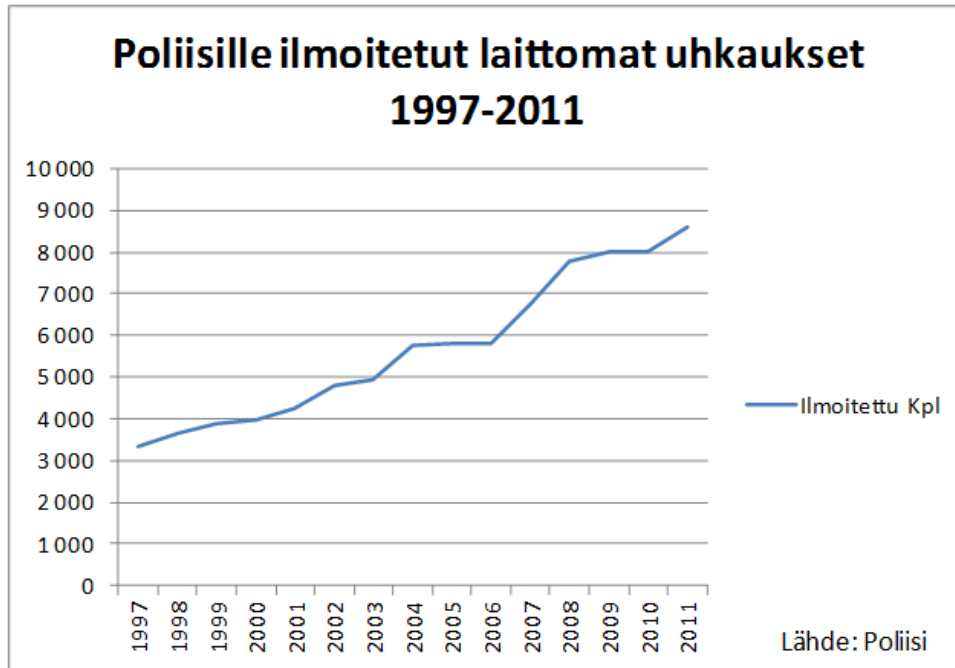
Tavallinen henkilöriski yrityksissä on se, että asiakaspalvelutehtävässä olevaa henkilöä uhkaillaan. Henkilöturvallisuusrikit voivat kohdistua myös johtohenkilöihin tai muihin henkilöihin erityisesti aseman, varakkuuden tai julkisen näkyvyyden, yrityksen toiminnan ja toimialan vuoksi. Avainhenkilöillä tarkoitetaan henkilöitä, joiden pysyminen yrityksessä on sen toiminnan jatkuvuuden kannalta tärkeää.

Yrityksen avainhenkilöihin tai heidän läheisiinsä kohdistuva uhkailu ei ollut yrityksissä tuntematonta. Vastaajista yhdeksän prosenttia kertoi, että yrityksen avainhenkilöjä tai heidän läheisiään oli uhattu viimeisen kolmen vuoden aikana. Vastauksissa ei ollut merkittäviä toimialakohtaisia eroja.

Yli viisi henkilöä työllistävässä yrityksissä avainhenkilöitä uhataan aikaisempaa useammin. Vuosien 2008 ja 2012 mittausten välillä kasvua on kaksi prosenttiyksikköä (8 % → 10 %). Avainhenkilöiden uhkailua esiintyy eniten suurissa yrityksissä, mutta uhkailutilanteet ovat lievässä kasvussa myös pienemmissä yrityskokoluokissa. Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä tilanne on kuitenkin pysynyt hyvänä viimeisen kolmen vuoden aikana ja avainhenkilöihin kohdistuvaa uhkailua on edelleen melko vähän. Avainhenkilöihin kohdistuneesta uhkailusta ilmoitti kahdeksan prosenttia pienistä ja keskisuurista yrityksistä.

Suurissa yrityksissä joka viidennessä (20 %) oli havaittu avainhenkilöiden uhkailua vuoden 2012 mittauksissa. Avainhenkilöihin kohdistunut uhkailu lisääntyi voimakkaasti suurissa yrityksissä vuosina 2005 ja 2008 (13 % → 24%). Kasvuun saattoi vaikuttaa työntekijöiden irtisanominen useissa isoissa yrityksissä lamavuonna 2008. Vuoden 2012 tulos kertoo kuitenkin sen, että avainhenkilöiden uhkailu näyttää jääneen pysyväksi ilmiöksi. Uhkailun mahdollistaa muun muassa kaupparekisteri, jossa vastuuhenkilöiden kotiosoitteet ovat avoimesti saatavilla. Elinkeinoelämän ja viranomaisten toisessa yritysturvallisuusstrategiassa esitetään kuitenkin, että henkilötunnuksen ja kotiosoitteen luovuttamista rajoitettaisiin. Toimenpide on ollut esillä myös aiemmin, mutta sitä ei ole vielä toteutettu.

"Omistajien tiedot sosiaaliturvatunnuksineen käytössä kaikilla, jotka maksavat pienen summan. Pohjoismainen järjestelmä liian avoin joissakin suhteissa."

”Paria laitonta uhkausta lukuun ottamatta suurempia vaaratilanteita ei ole ollut.”

Myös poliisin tilastoimat laittomat uhkaukset ovat voimakkaasti lisääntyneet 2000-luvun alusta alkaen.² Osasyi laittomien uhkausten rajuun kasvuun saattaa olla se, että sähköinen viestintä on tehnyt helpommaksi pikaistuksissa tehtyjen uhkaavien viestien lähettämisen. Osa poliisille ilmoitetuista laittomista uhkauksista kohdistuu yritysten johtohenkilöihin.

Nettoprosenttiosuus (toteutuneet henkilöriskit)

Toteutuneita riskejä käsittelevissä kaavioissa käytetty nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä ainakin yksi mainituista henkilöriskeistä on toteutunut.

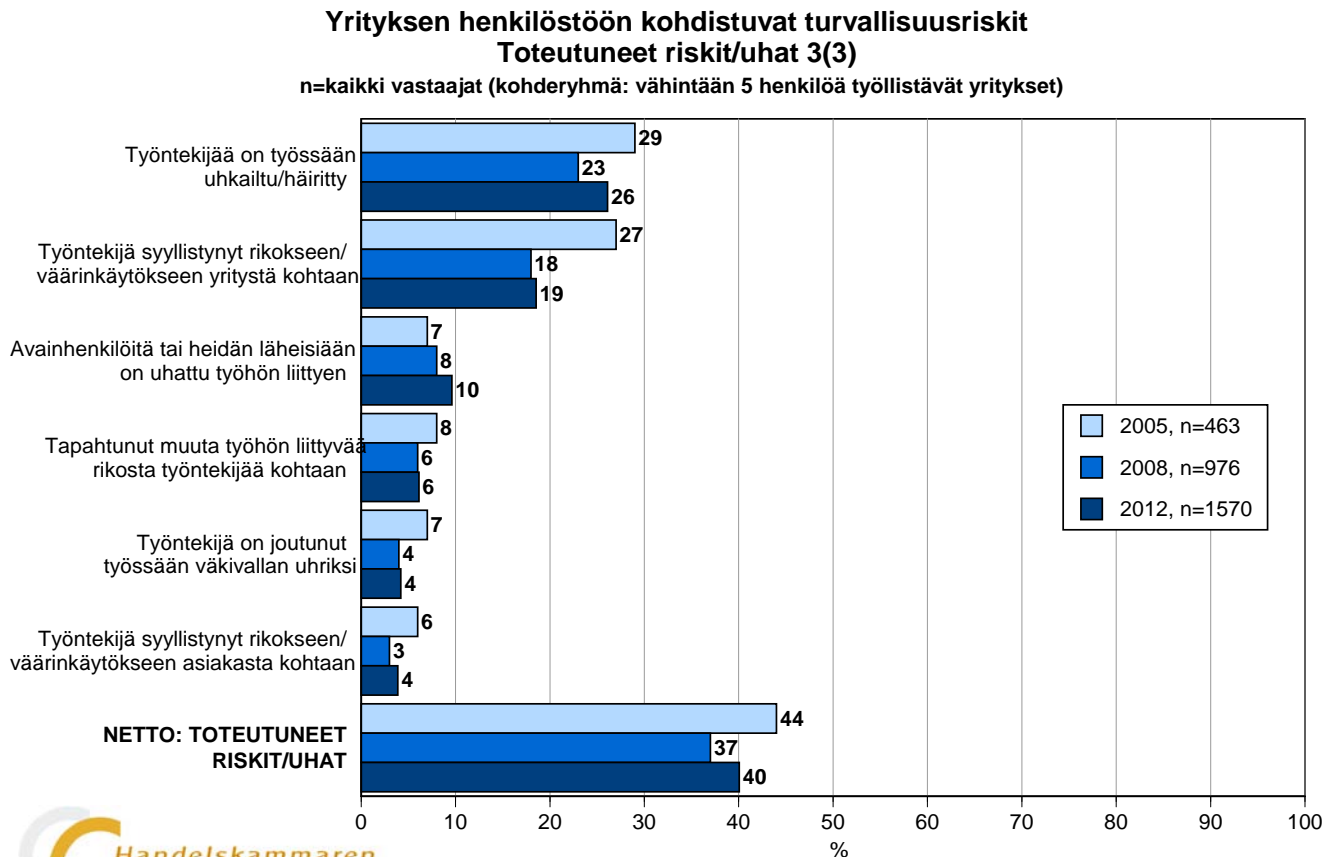
Lähes neljään kymmenestä (38 %) yrityksestä oli kohdistunut erilaisia henkilöstöön liittyviä turvallisuusriskejä ja uhkia viimeisen kolmen vuoden aikana. Yli viisi henkilöä työllistävien yritysten kohdalla osuus oli hieman korkeampi, 40 prosenttia. Yrityksen henkilöstöön kohdistuvista turvallisuusriskeistä yleisimpiä ovat olleet työntekijän uhkailu (25 %), työntekijän syyllistyminen rikokseen tai väärinkäyttöön yritystä kohtaan (18 %) ja avainhenkilöiden tai heidän läheistensä uhkailu työhön liittyen (9 %).

Toteutuneet henkilöriskit ovat kasvaneet yrityksissä kaikilla osa-alueilla. Toteutuneet henkilöriskit olivat yleisimpiä kaupan ja palvelualan yrityksissä.

² Laiton uhkaus on esineen välityksellä tai suullisesti toisen ihmisen henkeen tai terveyteen kohdistuva uhkaus, jonka perusteella henkilöllä on syytä pelätä oman henkensä tai terveytensä puolesta.

Toteutuneet riskit 2012, 2008 ja 2005 selvityksissä

* yli 5 henkilöä työllistävät yritykset

3.2 Ihmisiin kohdistuvien riskien vähentäminen

”Puukotettu päihtynyt henkilö tuli myymälätiloihin. Lisäsimme hälytysjärjestelmään poliisihälytyksen.”

Työturvallisuuslain 27. pykälän mukaan työssä, johon liittyy ilmeinen väkivallan uhka, työskentelyolosuhteet on järjestettävä siten, että väkivallan uhka ja uhkatilanteet ehkäistään mahdollisuuksien mukaan ennakolta. Väkivallan ja sen uhan torjunnassa keskeistä on työpaikalla tehtävä riskien arviointi. Työnantajan tulee tunnistaa ja selvittää työhön liittyvä väkivallan uhka ja arvioida sen merkitys työntekijälle. Jos yritys toimii sellaisella toimialalla, jossa esiintyy tavallista enemmän uhkatilanteita, tai jos työpaikalla on jo sattunut väkivaltatilanteita, on riskien arviointi tehtävä perusteellisemmin kuin sellaisella alalla, jossa väkivallan uhkaa ei juuri esiinny. Yritysten riskikartoitusta käsitellään tarkemmin luvussa turvallisuusjohtaminen.

Työntekijä toimii yhteistyössä työnantajan kanssa turvallisuustavoitteiden saavuttamiseksi (Työturvallisuuslaki 738/2002 § 17). Kohdatessaan työssään väkivalta- ja uhkatilanteita, työntekijän tulisi ilmoittaa asiasta eteenpäin työpaikalla yhteisesti sovittujen käytäntöjen mukaan. Väkivalta- ja uhkatilanteiden seuranta auttaa hahmottamaan uhka- ja väkivaltatilanteiden todellista tilannetta työpaikalla ja puuttumaan havaittuihin ongelma-kohtiin.

Eräät työn piirteet saattavat lisätä väkivallan mahdollisuutta:

- Työskentely yksin varsinkin ilta- ja yöaikaan tiloissa, joihin on vapaa pääsy
- Työpaikan sijainti rauhattomalla alueella
- Päihtyneiden tai väkivaltaisten asiakkaiden tapaaminen
- Rahan tai arvokkaan omaisuuden käsittely tai vartiointi
- Asiakkaan etuisuuksia tai oikeuksia koskevien päätösten käsittely
- Yksilön itsemääräämisoikeuden rajoittaminen

Toimintaohjeet uhkatilanteita varten

Hotelli- ja ravintola-alalla on jatkuvia uhkia esim. huumaantuneiden asiakkaiden käytöksestä. Samoin uhkaavia tilanteita syntyy mielenterveys sairauksista kärsivien asiakkaiden taholta.”

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on kerrottava työntekijälle työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä ja työntekijän pitää noudattaa annettuja turvallisuusohjeita. Käytännössä turvallisia toimintaohjeita olisi hyvä käsitellä osana perehdyttämiskoulutusta. Työntekijän velvollisuutena on noudattaa työnantajalta saatuja ohjeita ja määräyksiä

Joka toiselta kaupan ja palvelualan yritykseltä puuttuvat toimintaohjeet mahdollisiin väkivalta- ja uhkatilanteisiin. Myöskään suurin osa henkilömäärältään pienistä yrityksistä (63 %), puolet keskisuurista (45 %) ja neljännes suurimmista yrityksistä (25 %) ei ole tehnyt ohjeita uhkatilanteiden varalle. Kaikissa yrityksissä ohjeiden teko uhkatilanteiden varalle ei kuitenkaan ole yhtä välttämätöntä. Kaikissa yrityskokoluokissa ohjeiden teko uhkatilanteita varten on kuitenkin yleistynyt muutamalla prosenttiyksiköllä edellisestä mittauskerrasta.

Uhkatilanteita voivat aiheuttaa:

- asiakaspalautteet (laskutusvirheet, toimitusten viivästyminen, vialliset tuotteet, erimielisyydet korvauspäätöksistä)
- alkoholin myynnistä alaikäisille ja päihtyneille kieltäytyminen
- erimielisyydet henkilöä koskevista päätöksistä
- erimielisyydet lääkkeiden saamisessa tai hoidon sisällössä ja aikataulussa
- päihtyneiden, dementoituneiden ja henkisesti sairaiden arvaamaton käyttäytyminen erilaisissa palvelutilanteissa
- rahan ja arvoesineiden käsittely
- varkaus- ja näpistystilanteet

Turvallisuuskoulutus

”Alihankkijat eivät noudattaneet yhteisen työpaikan turvallisuuskoulutuksessa / perehdytyksessä annettuja määräyksiä ja ohjeita.”

Työnantajan tehtävänä on antaa riittävä perehdytys työntekijöille työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä. Työntekijöiden tulee saada opetusta ja ohjausta työn haittojen ja vaarojen ehkäisemiseksi sekä terveyttä ja turvallisuutta uhkaavien vaarojen välttämiseksi. (Työturvallisuuslaki 738/2002 § 14).

Väkivalta- ja uhkatilanteiden ennaltaehkäisyssä perehdytyksen merkitys on merkittävä jo siksi, että työntekijä ei saisi omalla käyttäytymisellään provosoida väkivaltaista käytöstä eikä ottaa tarpeettomia riskejä. Jokaisen tulisi olla perehtynyt työpaikan turvallisuusmääräyksiin ja menettelyohjeisiin sekä noudattaa niitä. Perehdytyksen suhteen monissa työpaikoissa on pidetty haasteena lyhytaikaisia työntekijöitä. Yrityksen kannattaakin pohtia, mikä on riittävä ja välttämätön perehdytys hyvin lyhyissä työsuhteissa. Esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä on ohjeistettu, että perehdytys turva- ja hälytysjärjestelmiin annetaan myös alle viikon kestävässä työsuhteissa. Hyvä käytäntö on kirjata työntekijälle annetut koulutukset ja varmistaa, että työtehtävää ei aloiteta ennen ennalta määritellyn

koulutusvaatimuksen täyttymistä. Lisäksi keskeisen turvallisuusohjeistuksen pitäisi olla helposti kerrattavissa esimerkiksi tietojärjestelmän tai ilmoitustaulun avulla.

Vain puolet yrityksistä on antanut työntekijöilleen turvallisuuskoulutusta. Turvallisuuskoulutusta ei ole järjestänyt kuusi kymmenestä pienestä, kolmannes keskiuurista ja vajaa viidennes suurista yrityksistä.

Turvallisuusasioiden käsittely perehdyttämisvaiheessa on yleisintä teollisuudessa. Kaupan ja palvelualan yrityksissä on eniten henkilöihin kohdistuvia uhkatilanteita, mutta edelleen reilu kolmannes kaupan alan ja palvelualan yrityksistä ei käsittele turvallisuusasioita perehdytettäessä. Kehitys on kuitenkin selvästi menossa oikeaan suuntaan, sillä turvallisuusasioiden käsittelystä perehdyttämisvaiheessa on tullut aikaisempaa yleisempää.

Työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet

Työntekijöiden mahdollisuus kertoa turvallisuuden puutteista ja kehittämiskohteista vaikuttaa myönteisesti turvallisuuteen. Työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet turvallisuusasioihin ovat vastaajien mukaan hyvät. Vastaajista 85 prosenttia ilmoitti, että yrityksen työntekijöitä kannustetaan kertomaan havaitsemistaan turvallisuuspuutteista.

Työympäristön tekniset ratkaisut

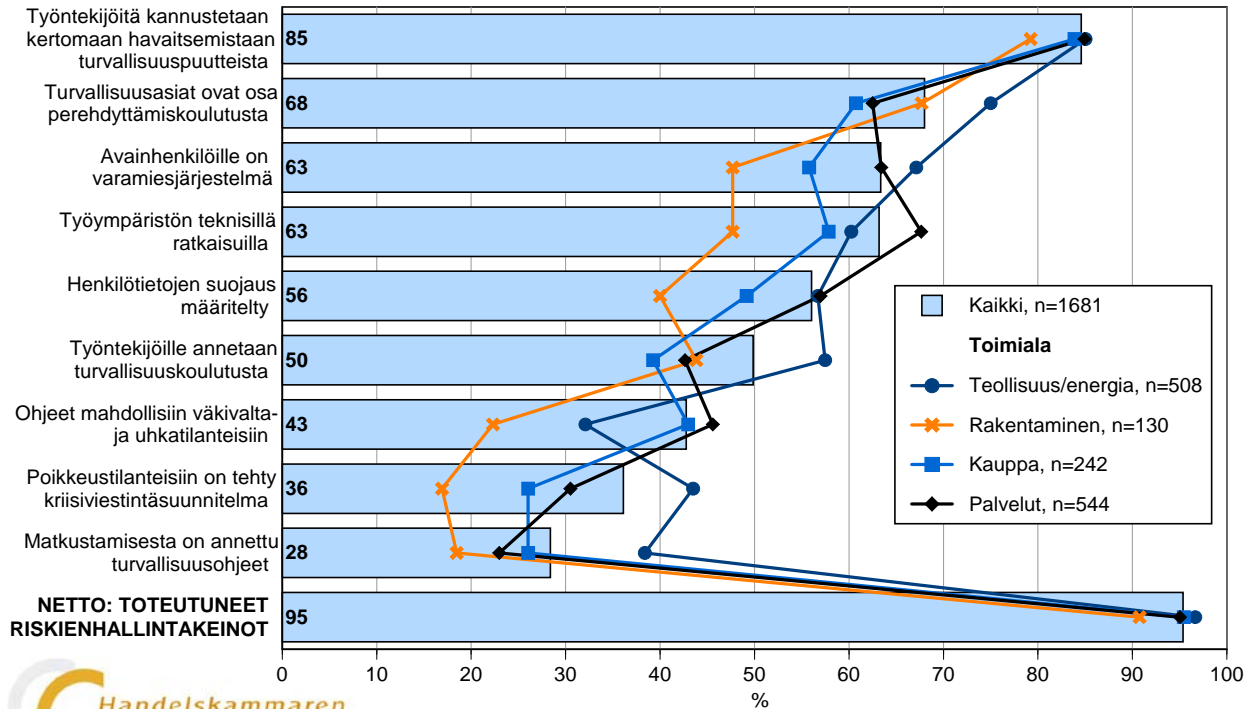
”Myymälävarkaudet / näpistelyt ovat muuttuneet ammattimaiseksi ja niitä on vaikea havaita kameravalvonnasta ja hälytysjärjestelmistä huolimatta”

Työpaikan rakenteelliset ja tekniset turvallisuusratkaisut kuuluvat myös uhka- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyyn. Työyksikön rakenteellisesta turvallisuudesta voidaan huolehtia erilaisilla teknisillä turvallisuusratkaisuilla kuten kulunvalvonta-, kameravalvonta- ja hälytysjärjestelmillä. Valvontalaitteet helpottavat myös väkivaltarikoksien selvittämistä.

Enemmistö (63 %) vastaajista on varautunut työntekijöihin kohdistuviin uhkiin työympäristön teknisillä ratkaisuilla. Teknisiin ratkaisuihin turvaututaan keskimääräistä yleisemmin keskiuurissa ja suurissa yrityksissä.

Yrityksen henkilöstöön kohdistuvat turvallisuusriskit Varautuminen rikosriskeihin 2(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Avainhenkilöiden varamiesjärjestelmä

"Henkilöstömäärät nykyisin hyvin pieniä jolloin avainhenkilöiden poislähtö tms. on erittäin kriittistä. Vuosien saatossa ei näihin asioihin ole panostettu riittävästi."

"Pienissä yrityksissä toimivan varamiesjärjestelmän ylläpitäminen."

Yrityksen liiketoiminnan jatkuvuus voi vaarantua, mikäli yrityksen erityisosaaminen on vain yhden henkilön varassa. Tätä niin kutsuttua avainhenkilöriskiä voi pienentää esimerkiksi varamiesjärjestelmällä sekä dokumentoimalla asiakaskontakteja ja muita keskeisiä tietoja.

Vuoden 2008 mittaukseen verrattuna avainhenkilöiden varamiesjärjestelmät ovat yleistyneet yrityksissä (52 % → 63 %). Pienissä yrityksissä avainhenkilöt ovat vaikeammin korvattavissa kuin suurissa, mutta niissäkin jo joka toisella on varamiesjärjestelmä. Tämä on tärkeää yrityksen jatkuvuuden turvaamisen kannalta, sillä pienessä yrityksessä avainhenkilön menettäminen voi suuria yrityksiä helpommin vaarantaa yrityksen jatkuvuuden. Kaupan ja rakentamisen toimialoilla varamiesjärjestelmiä oli keskimääräistä vähemmän.

Suurista yrityksistä valtaosa (83 %) oli varautunut avainhenkilöiden korvaamiseen. Suurissa yrityksissä avainhenkilöiden varamiesjärjestelmät olivat hieman yleistyneet edellisestä mittaukerrasta.

Henkilötietojen suojaus

”Asiakastietoja käsiteltiin huolimattomasti.”

”Turvaluokitellun asiakastiedon käsittely huolimattomasti tai säilytys ohjeiden vastaisesti.”

Henkilötietolain mukaan henkilöllä, joka käsittelee henkilötietoja, on velvollisuus suojata tiedot niin, että niihin pääsevät käsiksi vain ne, joilla on siihen oikeus. Kaikista vastanneista 1681 yrityksestä vain joka toisella (56 %) henkilötietojen suojaus on määritelty. Keskisuurissa yrityksissä luku oli selvästi korkeampi, 70 prosenttia, ja suurissa yrityksissä 83 prosenttia. Henkilötietojen suojaaminen yrityksissä on hieman parantunut edellisestä mittauskerrasta.

Matkustusohjeet

Matkustusturvallisuusohjeilla ehkäistään ja ennakoidaan työmatkojen aikana ilmeneviä turvallisuusriskejä. Matkustusohjeet alentavat yrityksen henkilöstöön liittyviä riskejä yrityksen toimipaikan ulkopuolella. Ohjeeseen olisi myös hyvä liittää kohta tiedonkäsittelystä matkojen aikana. Ohjeet koskevat yrityksen koko henkilökuntaa.

Enemmistö yrityksistä (70 %) ei ole antanut matkustusohjeita henkilöstölleen. Matkustusohjeiden antaminen yleistyy yrityksen koon kasvaessa: pienistä yrityksistä 80 prosentilla ei ole matkustusohjetta, mutta suurista yrityksistä se puuttuu vain joka neljänneltä (27 %).

Nettoprosentti (henkilöihin kohdistuvien riskien välttäminen)

Riskienhallintaa kuvaavissa kaavioissa nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä on käytössä ainakin yksi mainituista riskienhallintakeinoista.

Yritykset ovat varautuneet selvästi aiempaa monipuolisemmin työntekijöihinsä työtehtävissä kohdistuviin rikosriskeihin. Valtaosa (95 %) vastaajista käyttää ainakin jotain luvussa mainittuja riskienhallintakeinoja. Entistä useampi yritys kannustaa työntekijöitään kertomaan havaitsemistaan turvallisuuspuutteista, on ottanut turvallisuusasiat osaksi perehdyttämiskoulutusta, on perustanut avainhenkilöiden varamiesjärjestelmän tai on varautunut riskeihin työympäristön teknisillä ratkaisuilla.

3.3 Työntekijän, asiakkaan tai yhteistyökumppanin tekemät yritysrikokset ja väärinkäytökset

Vastanneista 1681 yrityksestä valtaosa ilmoitti vuonna 2012, että työntekijä ei ole syyllistynyt rikokseen tai väärinkäytökseen yritystä kohtaan. Kaikista yrityksistä 18 prosenttia ilmoitti toteutuneesta riskistä viimeisen kolmen vuoden aikana. Sisäisistä väärinkäytöksiä ilmoittaneiden osuus on pysynyt lähes ennallaan edellisestä mittauskerrasta yli viisi henkilöä työllistävissä yrityksissä (18 % → 19 %). Vapaiden vastausten perusteella tapaukset liittyivät useimmiten yrityksen tiedon tai asiakasrekisterien luvattomaan kopiointiin tai liikesalaisuuksien luvattomaan luovuttamiseen ulkopuoliselle tai rahan tai tavaran varastamiseen.

”Edellisen hallinnollisen johtajan tekemä talousrikos yritystä kohtaan.”

”Käteiskaupan yhteydessä myyjä varasti rahaa.”

”Luotettavaksi luultu työntekijä luovutti huomattavia tietoja ulkopuolelle.”

”Selvitimme statistiikkamme tarkkuutta ja havaitsimme kilpailijan saaneen statistiikkaamme käyttöönsä.”

”Työntekijä havaitsi turvallisuuspuutteen ja käytti sitä hyväkseen.”

”Epäluotettava työntekijä vei teknologiatietotaitoa ja työkaluja mennessään Suomesta Venäjälle.”

”Information om företagens strategi och planering har läckt ut till utomstående/konkurrenter.”

”Styrelsens medlem har angivit hemliga dokumenter till tredje part.”

”Yrityksemme henkilökunta on syyllistynyt kavallukseen.”

Työntekijän tekemiä rikoksia ja väärinkäytöksiä ilmoitettiin eniten kaupan alalla. Kaupan alan vastaajista lähes joka neljäs (23 %) ilmoitti työntekijän tekemistä rikoksista ja väärinkäytöksistä viimeisen kolmen vuoden aikana. Kaupan alalla työntekijän tekemien rikosten ja väärinkäytösten määrä on kasvanut edellisestä mittauskerrasta (17 % → 23 %). Rakennusalan yrityksissä tilanne oli sen sijaan selvästi parantunut edellisestä mittauskerrasta ja sisäisiä väärinkäytöksiä havaittiin aikaisempaa vähemmän (20 → 14 %).

Työntekijän tekemien rikosten todennäköisyys kasvaa yrityksen henkilömäärän kasvaessa. Työntekijän tekemiä rikoksia ja väärinkäytöksiä oli ollut joka kahdeksannessa (13 %) pienessä (alle 50 henkilöä) yrityksessä, joka kuudennessa (17 %) keskiuudessa (50 – 250 henkilöä) yrityksessä ja joka toisessa (49 %) suuressa (yli 250 henkilöä) yrityksessä. Osuuksissa ei ole merkittäviä muutoksia edelliseen mittauskertaan verrattuna.

Työntekijän tekemät rikokset tai väärinkäytökset kohdistuivat harvoin asiakkaaseen. Valtaosa (91 %) yrityksistä ilmoitti, että työntekijä ei ole tehnyt rikosta tai muuta väärinkäytöstä asiakasta kohtaan. Väärinkäytöksiä asiakasta kohtaan ei juuri ollut pienissä (3 %) ja keskiuurissa (4 %) yrityksissä, kun taas 13 prosenttia suurista yrityksistä ilmoitti työntekijän väärinkäytöksestä asiakasta kohtaan. Palvelualalla ilmoituksia väärinkäytöksistä asiakasta kohtaan tuli hieman keskimääräistä useammin (6 %).

3.4 Sisäisten väärinkäytösten ehkäiseminen

Työnantajan tehtävänä on suojata yritystä ja sen toimintaa myös oman henkilöstön aiheuttamilta tahallisilta tai tahattomilta uhkilta. Turvallisuustoimenpiteiden pitää olla lain mukaisia ja myös eettisesti hyväksyttäviä. Tässä käsiteltyjen riskienhallintatoimenpiteiden lisäksi turvallisuustietoisuuden lisäämisellä voidaan ehkäistä sitä, että turvatoimet pettävät työntekijän tahattoman toiminnan vuoksi.

Työntekijöiden ja avainhenkilöiden taustaselvitykset

”Virherekrytointi, joka olisi selvinnyt luottotietojen tarkistamisella. Teimme puutteellisen selvityksen taustoista.”

”Alihankkijan työntekijän taustoja ei tiedetty, omasi rikostaustan ja syyllistyi varkauden yritykseen.”

Yrityksen henkilöstöturvallisuuteen kuuluu selvitysmenettely henkilötietojen ja mahdollisten yrityskytentöjen tarkistamiseksi. Yrityksen pitää kuitenkin noudattaa lainsäädäntöä ja selvittää, millä edellytyksillä taustaselvitykset ovat mahdollisia ja mihin asioihin tarvitaan esimerkiksi työnhakijan suostumus.

Kolmannes (32 %) yrityksistä selvittää palkattavan henkilön taustaa. Taustaselvitysten tekeminen on pysynyt ennallaan edellisestä mittauskerrasta. Taustaselvitysten vähäiseen määrään vaikuttaa olennaisesti se, että niin kutsuttuja turvallisuusselvityksiä voi käytännössä tehdä vain tietyin ehdoin. Turvallisuusselvityslain uudistustyö on käynnissä, mutta sen sisällöstä ja lopullisista vaikutuksista ei ole vielä varmuutta.

”Työntekijöiden taustojen selvittäminen on aika vaikeaa.”

”Ei voi saada töihin pyrkivien rikosrekisteriä, terveystietoja.”

”Lainsäädäntö ja työehtosopimukset estävät kaikkien ammattiryhmien taustaselvitykset”

”Våra arbetare har tillgång till kundernas kritisk information. Vi skulle gärna vilja ha en möjlighet att göra en bakgrunds utredning av personerna före vi anställer dem.”

”Henkilöiden taustaselvityksien tekeminen poliisin toimesta ei ole mahdollista.”

Pienistä ja keskisuurista yrityksistä kolmannes ja suurista yrityksistä lähes puolet oli tehnyt taustaselvityksiä. Palvelualalla taustaselvitysten tekeminen oli hieman keskimääräistä yleisempää.

Taustaselvitykset ovat erityisen tärkeitä avainhenkilöitä palkattaessa, koska heillä on usein hallussaan yrityksen toiminnan kannalta tärkeää tietoa ja laajat käyttö- ja kulkuoikeudet. Mikäli yritys ei voi tehdä turvallisuusselvitystä, avainhenkilön taustaa voi selvittää ottamalla yhteyttä hakijan antamiin suositteleeihin. Vastanneista yrityksistä neljä kymmenestä oli tarkastanut avainhenkilöiden taustatietoja. Osuus oli kasvanut muutamalla prosenttiyksiköllä edellisestä mittauskerrasta (38 % → 41 %). Pienistä yrityksistä kolmannes (36 %), keskisuurista yrityksistä puolet (47 %) ja suurista yrityksistä seitsemän kymmenestä (66 %) oli selvittänyt avainhenkilöiden taustoja. Rakennusalalla ja palvelualalla avainhenkilöiden taustoja selvitetiin hieman keskimääräistä useammin.

Salassapito- ja kilpailukieltosopimukset

”Det finns inte resurser att ingå olika avtal om säkerhet.”

Yrityksen liikesalaisuuksia voivat olla esimerkiksi taloudelliset tiedot, työmenetelmät, erilaiset kaavat, asiakasrekisterit, sopimukset, katelaskelmat sekä tekniset liikesalaisuudet, jotka voivat koskea muun muassa rakennetta ja materiaaliyhdistettä. Lainsäädännön näkökulmasta on olennaista, että salaiseksi määriteltävällä tiedolla on todellista merkitystä työnantajalle.

Yrityssalaisuutta suojaavat laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa, työsopimuslaki ja rikoslaki. Työsopimuslaki suojaa liikesalaisuuksia työsuhteen kestäessä ja työntekijän vastuu loppuu työsuhteen päättyessä, mikäli muuta ei ole sovittu. Jos henkilö on kuitenkin saanut tiedon oikeudettomasti, kiello jatkuu työsuhteen päättymisen jälkeen. Salassapitovelvollisuudesta on säännöksiä myös yhteistoimintalaissa ja henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetussa laissa.

Enemmistö vastanneista yrityksistä (74 %) ja suurista yrityksistä lähes kaikki käyttävät salassapitosopimuksia tai –sitoumuksia. Korkeaa osuutta selittää ennen kaikkea se, että salassapitosopimuksella ja –sitoumuksella suojataan ennakolta yritykselle tärkeää tietoa. Riskienhallintakeinoina sopimukset ja –sitoumukset ovat myös kustannustehokkaita. Yleisimmin salassapitosopimusta käytetään palvelualalla (82 %) ja teollisuudessa (75 %). Salassapitosopimusten käyttö on vähäisintä rakennusalalla (51 %), mutta niissäkin osuus on kasvanut edellisestä mittauskerrasta.

”Pois lähtenyt työntekijä houkutteli ja sai omia entisiä asiakkaitaan yrityksen asiakkaiksi.”

Kilpailukieltosopimus on käytössä joka toisella yrityksellä (50 %). Kilpailukieltosopimuksen käyttö yleistyy yrityksen koon kasvaessa.

Salassapitosopimus (NDA, Non Disclosure Agreement) tai sitoumus:

voidaan solmia esimerkiksi yritysneuvotteluiden, projektin tai työ- tai toimeksiantosuhteen alkaessa tai salassa pidettävää tietoa luovutettaessa. Riskienhallintakeinona se parantaa yrityksen oikeusturvaa mahdollisissa väärinkäytöstilanteissa ja selkeyttää vahingonkorvausvelvollisuuden edellytyksiä.

Vaitiolo- ja salassapitositoumus:

Tietovuodon riskiä voidaan pienentää työntekijöiden kanssa solmittavalla vaitiolo- ja salassapitositoumuksella. Työntekijä ja työnantaja voivat sopia, että salassapitovelvollisuus jatkuu myös työsuhteen päättymisen jälkeen.

Työntekijän kanssa voi sopia myös sopimussakosta, jonka työntekijä joutuu maksamaan, mikäli syyllistyy salassapitovelvollisuuden rikkomiseen. Kun sopimuksessa on sopimussakko, työnantajan ei tarvitse osoittaa salassapitovelvollisuuden rikkomisesta aiheutuvaa vahinkoa, vaan sopimussakko voidaan vaatia jo sillä perusteella, että salassa pidettävät tiedot ovat vuotaneet ulkopuolisille.

Kilpailukieltosopimus:

Työsopimus koskee lähtökohtaisesti työssäoloaika. Työsopimuksessa kielletään myös kilpaileva toiminta työsuhteen aikana. Kilpailukieltosopimuksella voidaan tiettyjen ehtojen täyttyessä kieltää henkilön kilpaileva toiminta ja siirtyminen kilpailijalle myös työsuhteen päättymisen jälkeen. Kilpailukieltosopimusta pitäisi kuitenkin tarkastella myös työntekijän kannalta. Työntekijän ei yleensä kannata hyväksyä kohtuuttomia sopimuksia. Kohtuuton sopimus ei myöskään motivoi työntekijää eikä päde rikkomistilanteessa.

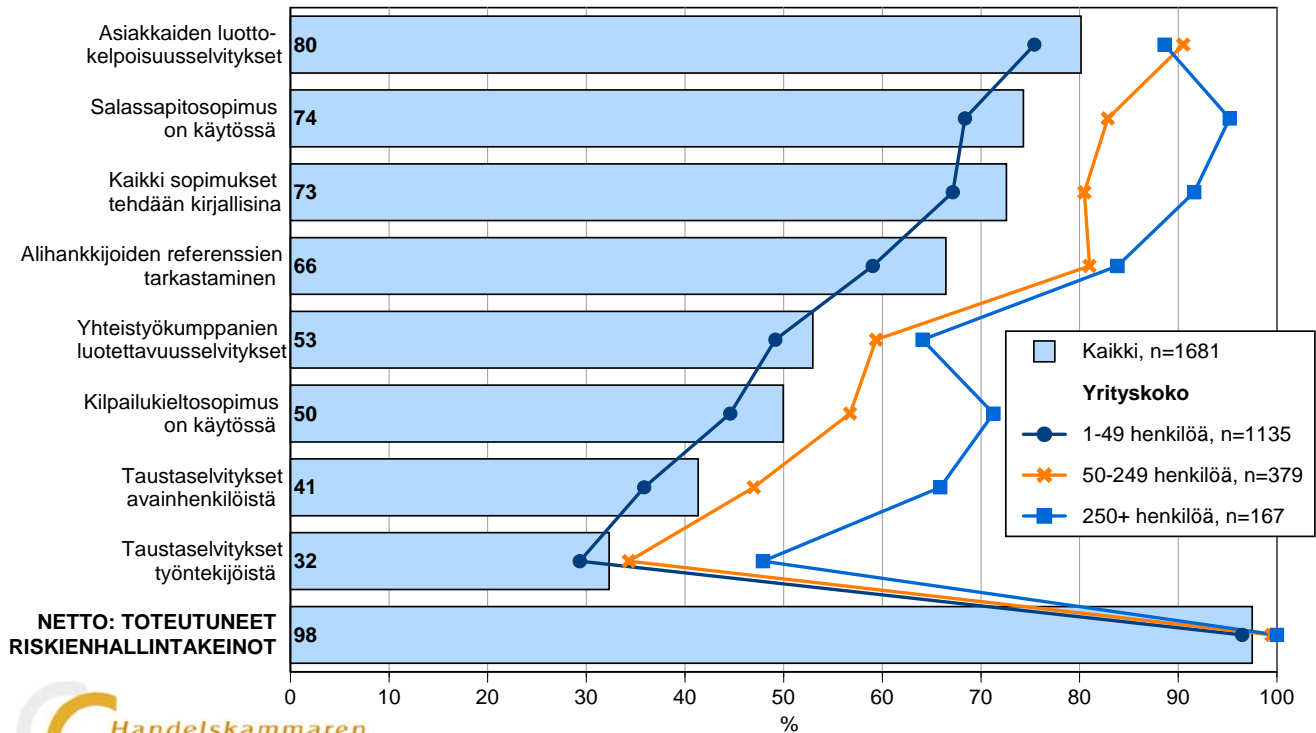
Yhteistyökumppanien luotettavuus ja asiakkaiden luottokelpoisuus

Puolet (53 %) vastanneista yrityksistä tarkastaa yhteistyökumppaninsa luotettavuuden. Aikaisemmilla mittauskerroilla ei ole ollut merkittäviä eroja eri toimialoilla toimivien yritysten välillä. Vuoden 2012 yrityskyselyssä rakennusalan yritykset ilmoittivat kuitenkin selvästi keskimääräistä useammin tekevänsä yhteistyökumppaneista luotettavuusselvityksiä.

Asiakkaiden luottokelpoisuusselvitysten tekeminen on yrityksissä hyvin yleistä. Valtaosa (80 %) yrityksistä selvittää asiakkaan luottokelpoisuuden ja osuus on kasvanut edellisestä mittauskerrasta kahdeksalla prosenttiyksiköllä.

Yrityksen henkilöstöön kohdistuvat turvallisuusriskit Käytetyt riskienhallintakeinot 1(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

Taloustutkimus Oy

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Alihankkijoiden referenssien tarkistaminen

Alihankkijoiden ja palveluntuottajien luotettavuuden arvioiminen ja suositusten tarkastaminen on erittäin tärkeää, koska niiden työntekijöillä on usein laajat oikeudet liikkua ja toimia tilaajayrityksen tiloissa ja heidän olottuvillaan on usein runsaasti yritystä koskevaa tietoa.

Vajaa kolmannes kaikista yrityksistä ei ole tarkastanut alihankkijoiden referenssejä. Rakentamisessa ja teollisuudessa ja toimivat yritykset tarkastavat muiden alojen yrityksiä useammin alihankkijoiden referenssit.

Kirjalliset sopimukset

Suurin osa (73 %) yrityksistä tekee kaikki sopimukset kirjallisina. Kirjallisten sopimuksien käyttö on lähes samalla tasolla kaikilla toimialoilla (64 – 74 %).

Nettoprosentti

Riskienhallintaa kuvaavissa kaavioissa nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä on käytössä ainakin yksi mainituista riskienhallintakeinoista.

Lähes kaikkien tutkittujen riskienhallintakeinojen käyttö turvallisuusriskien hallitsemiseksi on lisääntynyt vuodesta 2008. Valtaosa (98 %) vastaajista käyttää ainakin jotain luvussa mainittuja riskienhallintakeinoja. Yleisimpiä ovat asiakkaiden luottokelpoisuus selvitykset (80 % vastaajista), salassapitosopimukset (74 %), kaikkien sopimuksien tekeminen kirjallisena (73 %) tai alihankkijoiden referenssien tarkistaminen (66 %).

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

4 TIEToon KOHDISTUVAT RIKOKSET JA VÄÄRINKÄYTÖKSET

Yli kolmannes (37 %) yritysjohtajista arvioi, että yrityksen tietoon kohdistuvat riskit ovat lisääntyneet viimeisen kolmen vuoden aikana (mittausajankohtana kevät 2012). Henkilömäärältään suurissa yrityksissä ja palvelualalla arvioitiin muita vastaajia useammin, että tietoriskit ovat kasvaneet. Keskimääräistä korkeampi saldoluku (lisääntyneet - vähentyneet) kertoo turvallisuusriskien koetusta kasvusta. Joissakin tapauksissa saldoluku voi olla korkea, vaikka tietoriskejä ei olisi merkittävästi. Tällöin lähtötilanne on ollut hyvä.

Tietoon kohdistuvat turvallisuusriskit - Saldoluvut yritysluokissa:

Kaikki yritykset	Pienet yritykset	Keskisuuret yritykset	Suuret yritykset
+34	+32	+36	+48

Tietoon kohdistuvat turvallisuusriskit - Saldoluvut toimialoittain:

Kaikki yritykset	Teollisuus /energia	Rakentaminen	Kauppa	Palvelu
+34	+31	+19	+33	+39

Jokaisella yrityksellä on jotain tietoa, jonka menetys ulkopuolisille voi aiheuttaa yritykselle vahinkoa. Yrityksissä on hyvä pohtia tiedon merkitystä esimerkiksi seuraavien kysymysten valossa:

- Mitä seurauksia tiedon päätymisestä ulkopuolisille olisi? Hyötyä? Haittaa? (ks. tiedon luokittelu)
- Miten paljon resursseja yrityksessä on käytetty tuotteen kehittämiseen ja markkinoille tuomiseen?
- Miten paljon yrityksessä on tehty työtä asiakkaiden saamiseksi, tuntemiseksi ja toimivan kumppanuuden luomiseksi?
- Miten kauan on kestänyt rakentaa oikeanlainen hinnoittelupolitiikka, johon saattavat sisältyä asiakasalennukset ja maksuajat?

Yrityssalaisuusrikosten selvittämiseksi tiedon suojaamisessa on osoitettava tarve, tahto ja käytännön toimenpiteet tiedon suojaamiseksi. Tämä tarkoittaa esimerkiksi tiedon luokittelua ja henkilöstön kouluttamista tiedon oikeaan käsittelyyn. Lisäksi tiedolla pitää olla taloudellista arvoa yritykselle. Aina kun tietoturvaa rikotaan, on ratkaisevana tekijänä ihminen. Työntekijä saattaa olla viimeinen tekijä, joka estää tiedon päätyksen väärin käsiin. Joskus taas uhkana on oma työntekijä.

4.1 Tietoon kohdistuneet toteutuneet riskit ja uhkat

Tietoverkkoon murtautumisen yritykset ja toteutuneet tietomurrot

”Asiakkaalle toimitettuun IP-vaihteeseen murtauduttiin ja vaihteesta soitettiin rikollisten toimesta puheluja Aasian / Afrikan palvelunumeroihin.”

Joka viides (22 %) yritys oli havainnut ulkopuolisen tahon yrittäneen luvottomasti päästä yrityksen tietoverkkoon.

Neljässä kymmenestä (43 %) suuresta yrityksestä oli havaittu luvattomia yrityksiä päästä tietoverkkoon. Suurien yritysten tunnettavuus selittää valikoitumisen tietomurtoyritysten kohteeksi. Pienistä yrityksistä joka viides (18 %) ja keskisuurista joka neljäs (24 %) ilmoitti murtautumisy yrityksistä yrityksen tietoverkkoon. Kaikista yrityksistä kuudesosa ei osannut sanoa, oliko heidän tietoverkkoonsa yritetty murtautua.

Kaikista yrityksistä neljä prosenttia ilmoitti toteutuneesta tietomurrosta. Suurissa yrityksissä osuus oli 11 prosenttia. Toteutuneiden tietomurtojen osuus yli viisi henkilöä työllistävissä yrityksissä on noussut edellisen kyselyn kolmesta prosentista neljään prosenttiin ja suurissa yrityksissä yhdestä 11 prosenttiin. Vuonna 2005 kymmenen prosenttia suurista yrityksistä ilmoitti toteutuneista tietomurroista. Tässä tutkimuksessa tilanne on palannut takaisin samalle tasolle. Suuretkaan yritykset eivät kykene suojaamaan tietoverkkoonsa, kuten 2010 tapahtunut amerikkalaisen Stratfor –analyysiyrityksen asiakastietojen hakkerointi osoitti.

Yritystiedon luvaton urkkiminen tai vakoilu

Työntekijöiden osaamisen lisääminen on yksinkertaisin tapa torjua laitonta tiedonkeruuta. Muuten on vaikeaa torjua sellaista, minkä ilmenemismuotoja ei tunneta. Työnantajan on laadittava selvät säännöt siitä, mitä tietoa saa kertoa yrityksen muille työntekijöille, yhteistyökumppaneille tai täysin ulkopuolisille ja mitä ei.

Lähes kymmenesosa (9 %) yrityksistä oli joutunut yritystietoon kohdistuvan luvattoman mielenkiinnon kohteeksi viimeisen kolmen vuoden aikana (mittausajankohtana kevät 2012). Osuus oli samalla tasolla sekä kahdessa edellisessä kauppakamarien rikosturvallisuustutkimuksessa että Suojelupoliisin vuonna 2009 julkaisemassa yrityskyselyssä.

Luvattoman tiedonkeruun kohteeksi oli joutunut kahdeksan prosenttia pienistä yrityksistä, yhdeksän prosenttia keskisuurista ja kymmenen prosenttia suurista yrityksistä. Urkinnan kohteeksi joutuneiden suurten yritysten osuus on kasvanut edellisestä mittauskerrasta (6 % → 10 %).

Joka kuudes yritys ei tiennyt, oliko yritykseen kohdistunut luvattonta urkintaa tai vakoilua. Epätietoisten määrä ei ole vähentynyt seitsemän vuoden aikana. Sitä selittää osin se, että vakoilu ja urkinta ovat piilorikollisuutta, joiden toteennäyttäminen ja paljastaminen ovat erittäin vaikeita. Yleensä, kun kultasepäntiike ryöstetään, suurin osa kadulla kulkijoista huomaa asian, mutta kahden ihmisen lounaspalaveri ei herätä mielenkiintoa, vaikka sen yhteydessä saatetaan luovuttaa merkittäviä yritysalaishuonekaluja.

Vastauksissa ei ollut merkittäviä eroja toimialojen välillä (7 - 9 %). Yritysvakoilusta ilmoittivat kuitenkin eniten teollisuuden / energian ja kaupan toimialalla toimivat yritysjohtajat.

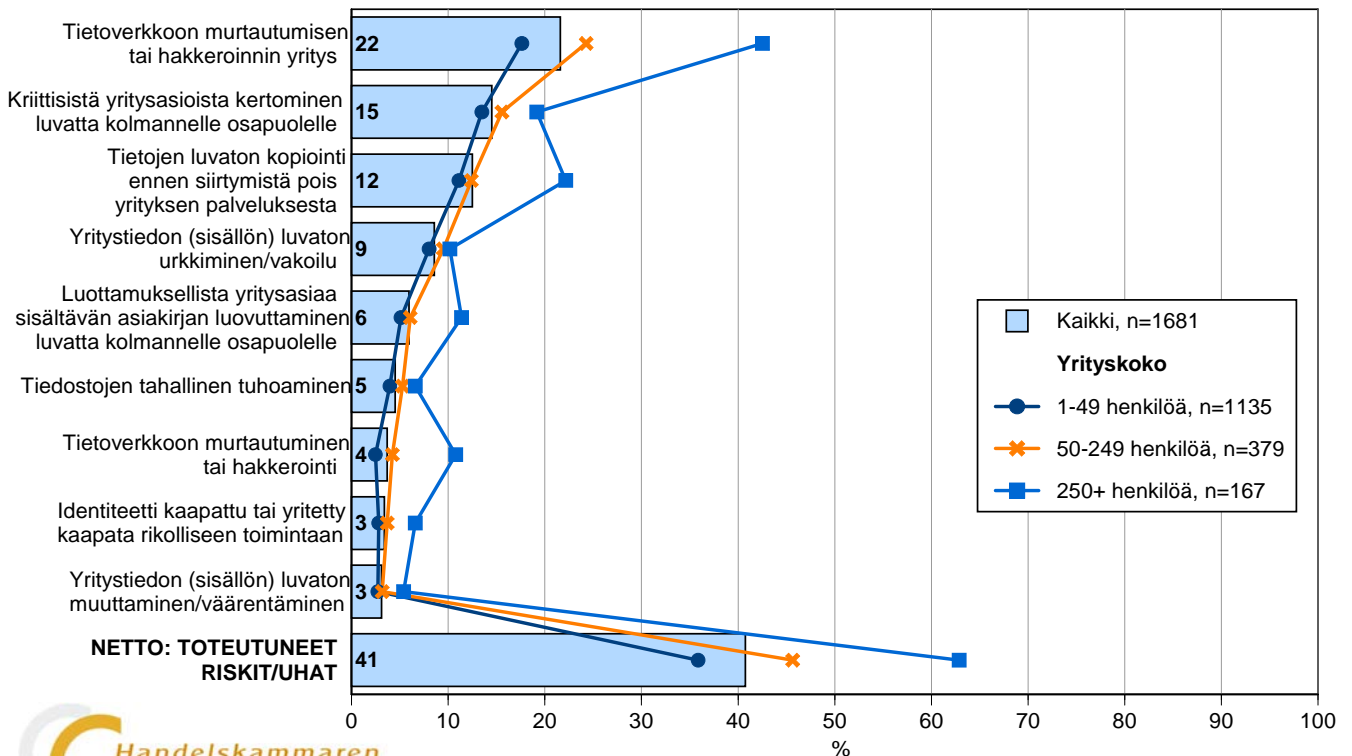
Yritysvakoilun tai muun yrityssalaisuusrikoksen motiivit

Vakoilusta puhuttaessa maailmalla on tunnettu lyhenne MICE. Se muodostuu sanoista "Money", "Ideology", "Coercion" ja "Ego". Lyhennettä käytetään kuvaamaan seikkoja, joihin vedoten tai joita käyttäen ihmisiä värvätään toimimaan oman maansa edun vastaisesti. Suomeksi sanat voi kääntää seuraavasti "Raha", "Ideologia", "Pakottaminen" ja "Itsetunto". Motiivit ovat samoja työntekijän kääntyessä työnantajaa vastaan. Ihmiseen vaikuttavat tekijät eivät muutu oli sitten kyseessä valtioiden välinen vakoilu tai yrityssalaisuusrikos.

Saksan sisäministeriön arvion mukaan taloudellisen vakoilun aiheuttamat vahingot Saksan taloudelle ovat vuositasolla noin 20 - 50 miljardia euroa. Vastaavien vahinkojen määrää ei ole arvioitu Suomessa viranomaisten taholta, mutta summa voi olla hyvinkin suuri.

Tietoon liittyvät turvallisuusriskit Toteutuneet riskit ja uhat 1(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

Tietojen kopiointi omaan käyttöön ennen siirtymistä pois yrityksen palveluksesta

"Työntekijän asennetta tiedon mukana vientiin ja uuskäyttöön vaivaa sumea käsitys rajoista. Pidetään luvallisena käyttää ja myydä saatua tietoa omaksi edukseen työpaikan vaihdon yhteydessä."

"Eräs entinen työntekijämme kysyi taloon tulleessaan haluammeko nähdä hänen edellisen työpaikkansa laskentatietoutta. Koska hän tarjosi niitä meille, niin mikä estää häntä tarjoamasta meidän yrityssalaisuuksiamme seuraavalle työnantajalleen?"

"Yrityksen asiakastietoja on siirtynyt työntekijöiden mukana kilpailijoille."

Työnantajan on sallittava työntekijälle pääsy työtehtävänsä hoidon kannalta olennaiseen tietoon. Tilanne muuttuu, kun työsuhde päättyy ja tieto, jota työntekijä on käyttänyt työnantajansa hyväksi, saattaa muuttua riskiksi työnantajan kannalta. Työnantajan olisi hyvä ylläpitää menettelyohjeita työsuhteen päättymisen suhteen. Erityisesti työsuhteen päättyessä riittävästi on hyvä osata oikeat toimenpiteet tiedon turvaamiseksi.

Joka kymmenennessä yrityksessä (12 %) poislähtevä työntekijä oli kopioinut luvatta tietoja viimeisen kolmen vuoden aikana. Pienten ja keski suurten yritysten välillä ei ollut tässä käytännössä eroa (11 – 12 %). Ongelma oli huomattavasti vakavampi suurissa yrityksissä. Yli viidesosa (22 %) suurista yrityksistä ilmoitti, että työntekijä oli kopioinut yrityksen tietoja ennen työpaikan vaihtoa. Suurissa yrityksissä osuus on kasvanut selvästi edellisestä, vuoden 2008 mittauksesta (18 % → 22 %).

Kaikista yrityksistä epä tietoisia oli viidennes. Epätietoisten määrä kertoo siitä, miten vaikea kopiointia on todeta varmaksi. Työntekijän lähdön jälkeen tapahtuvat asiakasmenetykset saattavat johtua kilpailutilanteesta, mutta aivan yhtä hyvin kyseessä voi olla yrityssalaisuusrikos. Yrityssalaisuusrikos voi olla kyseessä, kun luottamuksellisia hintatietoja käytetään hyväksi aiemman työnantajan asiakkaita kaapattaessa.

Tietojen kopioinnista ilmoittivat eniten kaupan alan yritykset (19 %). Keskimääräistä harvemmin luvattomasta tietojen kopioinnista ilmoittivat yritykset, jotka toimivat teollisuuden / energian (13 %) toimialoilla tai palvelualalla (11 %). Rakennus alalla luvattomasti tietojen kopiointia oli kokenut vain kuusi prosenttia vastaajista.

Kriittisistä yritysasioista kertominen luvatta kolmannelle osapuolelle

”Henkilöstön leväperäisyys puhuessaan yrityksen strategisista asioista ulkopuolisille.”

”Työntekijöiden hövelit, mutta ei vahingoittamistarkoituksessa tapahtuneet avautumiset yrityksen asioista menivät väärille henkilöille.”

Kriittisen yritystiedon luvaton kertominen ei aina ole tahallista. Tietojen kertominen voi kuitenkin liittyä myös haluun vahingoittaa työnantajaa. Usein kyseessä on tarve korostaa omaa tärkeyttä. Kriittisten tietojen luvaton kertominen voi kuitenkin olla lähellä yritysvakoilua. Työntekijöitä tulisi kouluttaa hyväksymään se tosiasia, että he voivat joutua tarkoitushakuisen utelun kohteeksi. Lisäksi työntekijöille pitäisi antaa lyhyet ohjeet siitä, miten heidän tulee käyttäytyä ja mitä heidän tulee tehdä, jos he epäilevät jonkun yrittävän udella yrityksen asioita.

Kun epäilet, että sinulta yritetään udella yrityksesi luottamuksellisia tai sisäisiä asioita:

- Ilmoita, että sinun pitää tarkastaa esimieheltäsi saatko puhua asiasta
- Mainitse, että tietoturvasäännöt kieltävät puhumasta yrityksen asioista
- Ilmoita esimiehellesi tapahtumasta

Lähes joka seitsemännessä yrityksessä (15 %) oli kerrottu kriittisistä yritysasioista luvatta joko henkilökuntaan kuuluvalla tai ulkopuoliselle viimeisen kolmen vuoden aikana. Eroa oli erityisesti pienten (13 %) ja suurten yritysten (19 %) välillä. Yleisintä kriittisistä yritysasioista puhuminen oli kaupan alalla (19 %). Muilla toimialoilla kriittisistä yritysasioista kertominen oli lähes samalla tasolla (13 – 15 %).

Luottamuksellista yritysasiaa sisältävän asiakirjan luovuttaminen luvatta kolmannelle osapuolelle

”Ei välttämättä tiedetä, että tietovuoto on tapahtunut.”

”Omaan henkilöstöön kuuluvat henkilöt kopioivat luottamuksellista tietoa ja yrittivät kaupitella sitä kilpailijoille.”

Luottamuksellisen asiakirjan luvaton luovuttamista on vaikea näyttää toteen, koska tekijät pyrkivät yleensä peittämään tekonsa jäljet. Tämä vaikeuttaa teon yleisyyden arviointia. Kyseessä on kuitenkin teko, joka tulisi saattaa poliisin tutkittavaksi ja sen selvittämiseksi, onko kyseessä yrityssalaisuuden rikkominen.

Yrityksistä kuusi prosenttia ilmoitti, että yrityksen luottamuksellinen asiakirja on luovutettu luvatta viimeisen kolmen vuoden aikana (mittausajankohtana kevät 2012). Aiemmassa vuoden 2008 mittauksessa tuloksena oli viisi prosenttia.

Teon luonteen takia kuvaavaa on se, että epätietoisten määrä on suuri (13 %). Teon helppous voi houkutella huomattavasti suurempaa työntekijöiden määrää kuin tulos antaa ymmärtää. Erilaiset yritysjärjestelyt ja katkeroituminen työnantajaa kohtaan alentavat kynnystä yrittää vahingoittaa työnantajaa. Työntekijä syyllistyy tällöin herkästi rikokseen, jonka seuraukset saattavat olla kauaskantoisempia kuin tekijä alun perin edes on ajatellut.

Identiteetin kaappaaminen tai kaappaamisen yritys

Kolme prosenttia vastanneista 1681 yritysjohtajasta ilmoitti, että yrityksen identiteetti on kaapattu tai yritetty kaapata. Osuus oli hieman keskimääräistä korkeampi kaupan (5 %) ja rakentamisen (4 %) toimialoilla. Identiteetin kaappaamisesta tai kaappausyrityksestä ilmoittivat useimmiten suuret yritykset (7 %), kun taas se oli selvästi harvinaisempaa pienissä ja keskisuurissa yrityksissä (3 – 4 %).

Tiedostojen tahallinen tuhoaminen

”Tiedostojen häviäminen.”

”Entinen työntekijä tunkeutui järjestelmään ja tuhosi tiedostoja.”

Työntekijän valvominen tiedostojen tuhoamisen estämiseksi on vaikeaa. Työntekijällä on normaalisti oltava pääsy työnsä kannalta tarpeellisiin tiedostoihin ja tietojärjestelmiin. Siksi tuhoamistilanteessa avainasemaan nousee varmuuskopiointi (ks. jatkuvuussuunnittelu). Riskienhallinnan kannalta tärkeä asema on käyttäjäoikeuksien laajuus. Miten usealle henkilölle annetaan pääsy yrityksen toiminnan kannalta tärkeään tietoon?

Tiedostoja oli tuhottu viidessä prosentissa yrityksistä. Valtaosa vastaajista ilmoitti, että yrityksen tiedostoja ei ollut tuhottu (88 %). Teon vähäisyyttä selittää se, että todennäköisesti tiedostojen tuhoaminen havaitaan ennemmin tai myöhemmin ja teosta jää jäljet, joiden takia tekijä jää kiinni mahdollisessa esitutkinnassa.

Yritystiedon luvaton muuttaminen tai väärentäminen

Yritystiedon luvaton muuttaminen on usein vaikeammin havaittavissa kuin tiedostojen tuhoaminen. Seuraukset yrityksen maineelle voivat olla merkittäviä. Yrityksen julkisenkin tiedon muuttaminen voi heikentää luottamusta yrityksen toimintaan. Teosta syntyy mielikuva, ettei yritys pysty suojaamaan tietoaan.

Kaikista yrityksistä vain kolme prosenttia oli havainnut yritystietojen sisällön luvaton muuttamista tai väärentämistä viimeisen kolmen vuoden aikana (mittausajankohtana kevät 2012). Valtaosa yrityksistä ei ollut havainnut tietojen muuttamista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei yritysten tietoa olisi muutettu useammin.

Nettoprosenttiosuus

Toteutuneita tietoriskejä käsittelevissä kaavioissa käytetty nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä ainakin yksi mainituista riskeistä on toteutunut.

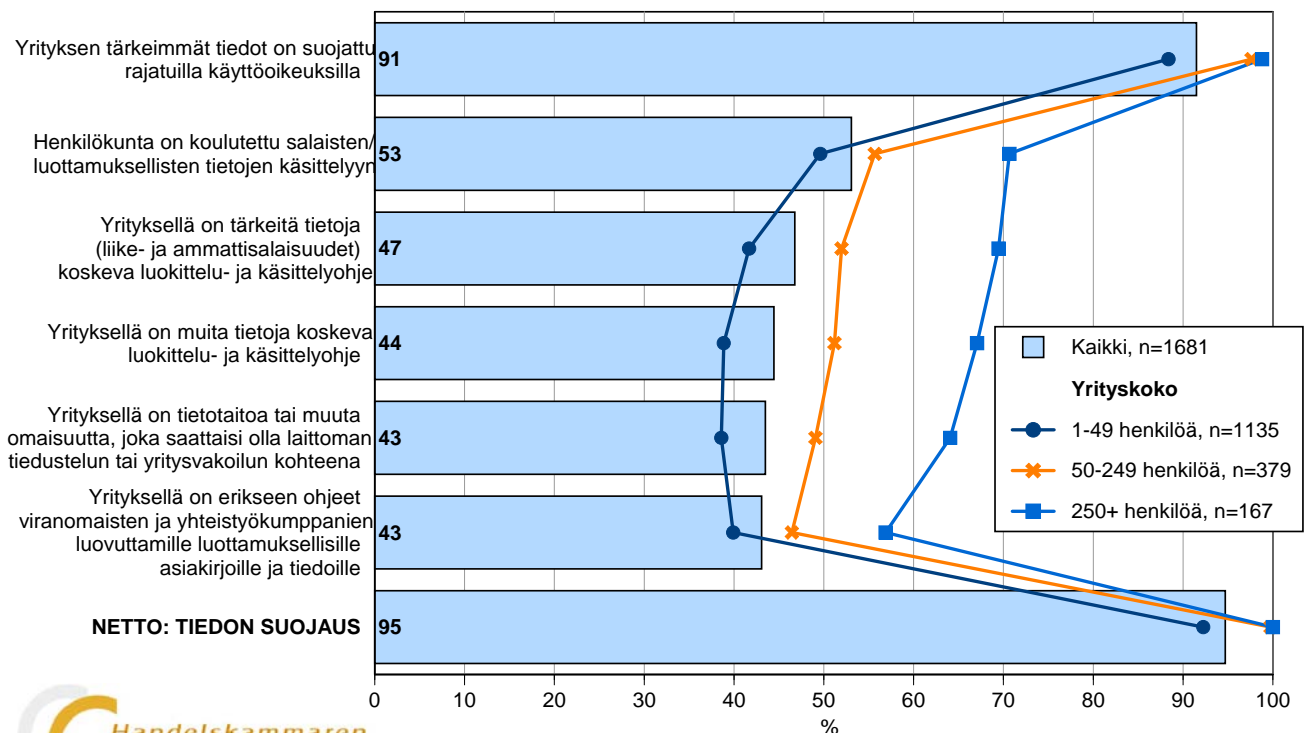
Neljään kymmenestä (41 %) vastanneista 1681 yrityksestä oli kohdistunut erilaisia tietoon liittyviä turvallisuusriskejä ja uhkia viimeisen kolmen vuoden aikana. Vuoden 2012 kyselyssä tietoon kohdistuvista riskeistä yleisimpiä olivat tietoverkkoon murtautumiset tai hakkerointirytykset (22 %), kriittisten yritysasioiden kertominen luvatta kolmannelle osapuolelle (15 %) tai tietojen luvaton kopiointi ennen siirtymistä pois yrityksen palveluksesta (12 %). Tietoon kohdistuvat yleisimmät riskit ovat pysyneet melko samalla tasolla edellisestä mittauskerrasta.

Suurista yrityksistä 63 prosenttia ilmoitti, että ainakin yksi mainituista tietoriskeistä oli toteutunut niiden kohdalla. Suurissa yrityksissä tietoon kohdistuneen riskin toteutuminen oli huomattavasti yleisempää kuin pienissä yrityksissä (36 %). Suurissa yrityksissä erityisesti toteutuneet tietomurrot ovat kasvaneet selvästi edellisestä mittauskerrasta. Suuret yritykset ilmoittivat myös aikaisempaa useammin tietojen luvattomasta kopioinnista.

4.2 Riskienhallintakeinot: Miten yritykset varautuvat tiedon väärinkäyttöihin?

Tietoon liittyvät turvallisuusriskit: Tiedon suojaus Käytetyt riskienhallintakeinot 1(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

Toteutuneet tietoriskejä johtavat usein tietämättömydestä tai välinpitämättömydestä. Tiedon tekniset suojauskeinot kuten palomuri, virustorjunta, ajantasainen käyttöjärjestelmä ja varmuuskopiointi eivät yksinään riitä tiedon suojaamiseen. Tahattomia virheitä voidaan vähentää lisäämällä työntekijöiden turvallisuustietoisuutta esimerkiksi koulutuksen,

ohjeistuksen ja tiedon luokittelun avulla. Kokonaan tietoriskien toteutumista ei kuitenkaan kyetä estämään.

Yrityksen tietotaito tai muu omaisuus laittoman tiedustelun tai yritysvakoilun kohteena

”Suurehkon kiinalaisdelegaation osajoukon harhautuminen kielletyille alueille valokuvaamaan.”

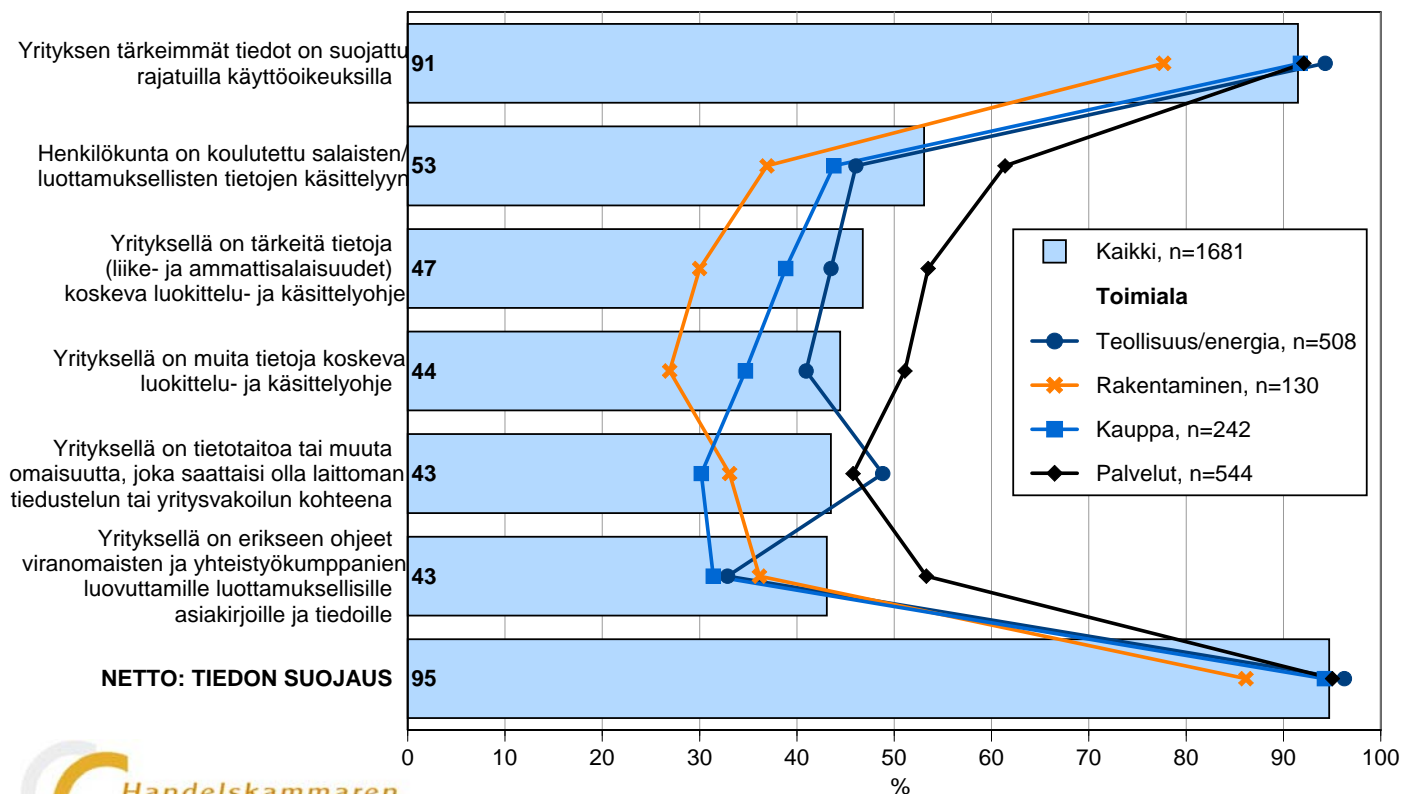
”Turvallisuusriskien tiedostaminen on puutteellista. Suomalaisyrityksissä vallitsee suomalainen sinisilmäisyys ja luottamus.”

Neljä kymmenestä (43 %) yrityksestä arvioi yrityksellä olevan laittoman tiedustelun tai yritysvakoilun kohteeksi mahdollisesti valikoituvaa tietotaitoa tai omaisuutta. Osuus oli keskimääräistä suurempi keskisuurissa yrityksissä (49 %) ja suurissa yrityksissä (64 %) ja keskimääräistä pienempi pienissä yrityksissä (39 %). Tulokset ovat hämmästyttäviä, koska käytännössä jokaisella yrityksellä on jotain tietoa, jonka ulkopuolinen taho voisi haluta ja käyttää sitten hyväkseen tavalla tai toisella. Yritysten tulisi entistä enemmän kiinnittää huomiota itselleen tärkeiden tietojen tunnistamiseen ja suojaamiseen.

Vain joka kolmas kaupan ja rakennusalan yritysjohtaja ja joka toinen teollisuuden/energian tai palvelualan yritysjohtaja arvioi yrityksellä olevan tietoa, joka voisi joutua yritysvakoilun kohteeksi.

Tietoon liittyvät turvallisuusriskit: Tiedon suojaus Käytetyt riskienhallintakeinot 2(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

Henkilökunnan koulutus salaisten tai luottamuksellisten tietojen käsittelyyn

"Haasteita tuo liikkuvuus ja tiedon käyttö mobiilisti. Tällöin suojaustoimet on pidettävä aina ajan tasalla."

"Henkilöstö on suurin uhka. Sekä tahallisen että tahattoman toiminnan kautta."

Käytännössä koulutuksen antama osaaminen voi olla ainoa asia, joka estää luottamuksellisen tiedon päätyminen vahingossa väärin käsiin. Siksi työnantajan on syytä kouluttaa työntekijät tiedon asianmukaiseen käsittelyyn. Koulutus parantaa työntekijöiden turvallisuusosaamista ja vähentää yrityksen tai asiakkaiden tietoihin kohdistuvia uhkia.

Yrityksistä puolet (53 %) kouluttaa henkilökuntaansa salaisten tai luottamuksellisten tietojen käsittelyyn. Suurissa yrityksissä kouluttaminen salaisten tai luottamuksellisten tietojen käsittelyyn oli yleistä (71 %), kun taas pienistä yrityksistä vain puolet (50 %) koulutti salaisten tai luottamuksellisten tietojen käsittelyyn. Tulos kertoo siitä, että suomalaisten yritysten on syytä panostaa vielä nykyistä enemmän sekä kriittisten tietojen tunnistamiseen että suojaamiseen muun muassa koulutuksen avulla.

Yleisintä kouluttaminen salaisten tai luottamuksellisten tietojen käsittelyyn on palvelualalla (61 %). Teollisuuden / energian ja kaupan yrityksistä joka toinen (44 % - 46 %) ja rakennusalan yrityksistä joka kolmas (37 %) käyttää koulutuksia keinona vähentää riskiä.

Tiedon luokittelu- ja käsittelyohjeet

"Turvallisuusasiat esitetään yleensä liian yleisellä tasolla ilman konkreettisia ohjeita."

Kaikissa yrityksissä on luottamuksellisen tiedon lisäksi yrityksen sisäistä tietoa ja julkista tietoa. Liike- ja ammattisalaisuuksien käsittelyä koskevan ohjeen lisäksi työnantajan kannattaisi tehdä myös muita tietoja koskeva käsittelyohje tai sisällyttää nämä samaan ohjeeseen. Yksinkertaisimmillaan ohje voi jakaa kaikki yrityksen tiedot julkisiin ja sisäisiin tietoihin.

Yritys voi myös saada haltuunsa toisten yritysten tai viranomaisten luottamuksellista tietoa. Tiedon käsittelytavoista on hyvä sopia, jotta välttyttäisiin ikäviltä yllätyksiltä. Ohjeet voidaan sisällyttää yrityksen omiin yleisiin ohjeisiin tai sitten niistä voidaan laatia omat erilliset ohjeet vain niille, jotka käsittelevät tietoa.

Tiedon luokittelu- ja käsittelyohjeessa:

- tiedon luokittelun perusteet (salainen, luottamuksellinen, sisäinen, julkinen)
- tiedon käsittely liiketoiminnan tilanteissa
- tiedon käsittely tiedon elinkaaren aikana (käsittely, muuttaminen, säilyttäminen, jakelu ja hävittäminen)

Yritykset tekevät aikaisempaa enemmän ohjeita liike- ja ammattisalaisuuksien käsittelystä. Näiden ohjeiden laatiminen on välttämätöntä, jotta yritys voi suojata tietojään ja kouluttaa henkilökuntaansa toimimaan oikein. Yrityksistä lähes puolet (47 %) oli laatinut ohjeen liike- ja ammattisalaisuuksien käsittelystä. Pienistä neljä kymmenestä (42 %), keskisuurista yrityksistä puolet (52 %) ja suurista yrityksistä yli kaksi kolmasosaa (69 %) oli laatinut liike- ja ammattisalaisuuksia koskevan ohjeen. Yrityksistä 44 prosentilla oli myös muita tietoja koskeva luokittelu- ja käsittelyohje.

Esimerkki tiedon luokittelusta

JOS TOIMENPITEESTÄ ON...	TIEDON ASEMA
Hyötyä yritykselle	JULKINEN - ei rajoituksia tiedon käyttäjistä
Ei hyötyä eikä haittaa	SISÄINEN - yrityksessä työskentelevät henkilöt
Vahinkoa tai haittaa yritykselle tai työntekijälle	LUOTTAMUKSELLINEN - Jakelu- tai pääsyoikeudet
Vakavaa vahinkoa tai haittaa yritykselle tai työntekijälle	SALAINEN - Jakelu- tai pääsyoikeudet

Yrityksen tärkeimmät tiedot suojattu rajatuilla käyttöoikeuksilla

"Työntekijöiden vaihtuminen ja yrityssalaisuuksien / laskentatietojen leviäminen."

"Henkilöstö urkki palkkatietoja lukituksen puuttuessa."

"Myyntimies sai tietokoneelta koko firman asiakaskortiston, vei sen ja aloitti oman yhtiön pyörittämisen. Koska kortistoon oli vapaa pääsy poliisi sanoi, että kortisto oli annettu myyntimiehelle."

Yrityksen tiedonsuojaamiskeinoista tehokkaimpiin kuuluu tietoon pääsyn rajaaminen käyttöoikeuksin. Yrityksistä 91 prosenttia kertoi suojaavansa tärkeimmät tiedot rajatuilla käyttöoikeuksilla. Yritysten koko vaikutti selvästi tuloksiin. Pienistä yrityksistä 88 prosenttia käytti rajattuja käyttöoikeuksia, kun taas keskisuurista ja suurista yrityksistä käytännössä kaikki (98 - 99 %) suojasivat tietoa rajatuilla käyttöoikeuksilla.

Nettoprosentti (riskienhallintakeinot tiedon suojaamiseksi)

Riskienhallintaa kuvaavissa kaavioissa nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä on käytössä ainakin yksi mainituista riskienhallintakeinoista.

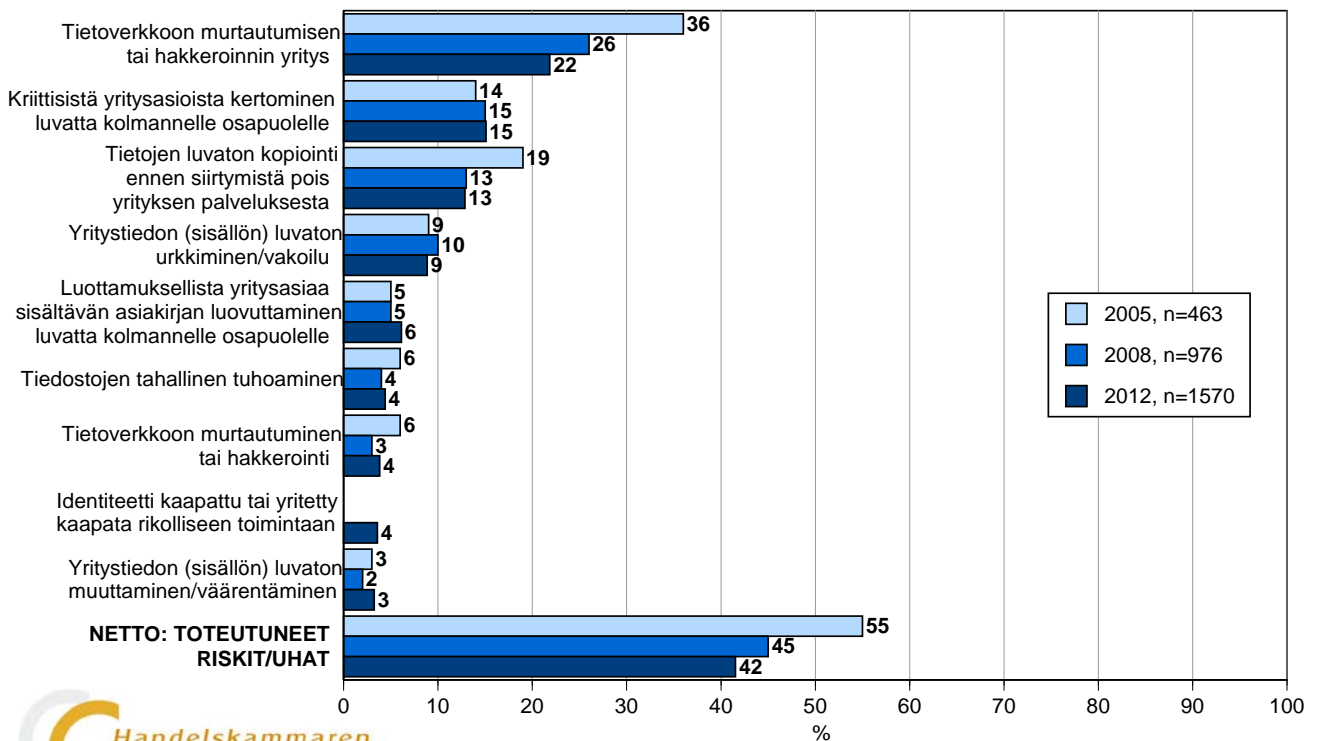
Yrityksistä lähes kaikki 95 prosenttia on suojannut tietojaan jollakin tavalla. Vain viisi prosenttia yrityksistä ei esimerkiksi luokittele, ohjeista eikä kouluta tiedon käsittelyyn. Huonoin tilanne pienissä yrityksissä, joista hieman alle kymmenesosa (8 %) ei käytä mitään mainituista riskienhallintakeinoista. Vuoden 2005 yritys­kyselyssä viidesosa (19 %) kaikista yrityksistä ei käyttänyt mitään näistä riskienhallintakeinoista.

Toteutuneet riskit 2012, 2008 ja 2005 selvityksissä

* yli 5 henkilöä työllistävät yritykset

Tietoon liittyvät turvallisuusriskit Toteutuneet riskit ja uhat 3(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 5 henkilöä työllistävät yritykset)

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

5 OMAISUUTEEN KOHDISTUVAT RIKOKSET JA VÄÄRINKÄYTÖKSET

Useimmat (79%) yrityksistä arvioivat, että omaisuusriskit ovat pysyneet samalla tasolla kolmena viime vuotena (mittausajankohtana kevät 2012). Vain 18 prosenttia yrityksistä arvioi, että yrityksen omaisuuteen kohdistuvat riskit ovat lisääntyneet. Nämä yritykset olivat keskimääräistä useammin henkilömäärältään suuria yrityksiä tai yrityksiä, jotka toimivat kaupan ja rakentamisen toimialoilla.

Omaisuuteen kohdistuvat turvallisuusriskit - Saldoluvut yritysluokissa:

Kaikki yritykset	Pienet yritykset	Keskisuuret yritykset	Suuret yritykset
+14	+14	+14	+18

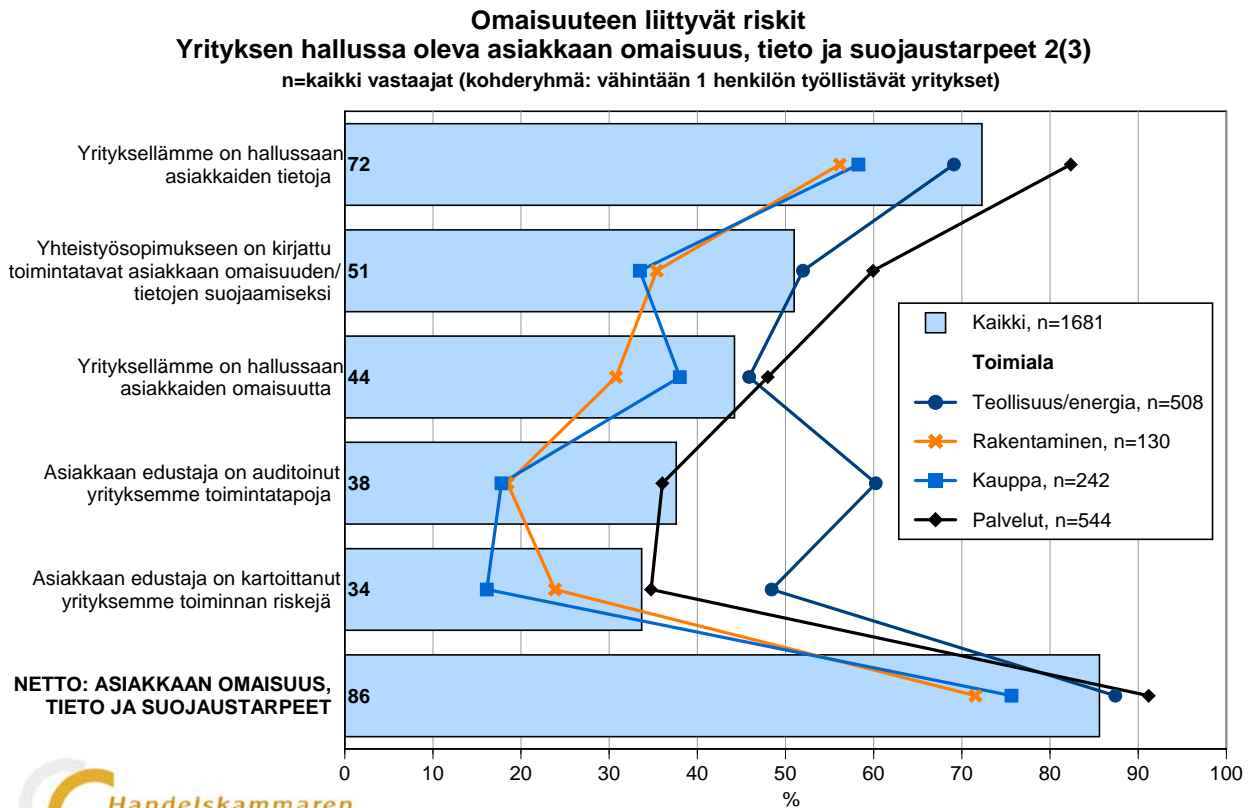
Omaisuuteen kohdistuvat turvallisuusriskit - Saldoluvut toimialoittain:

Kaikki yritykset	Teollisuus /energia	Rakentaminen	Kauppa	Palvelu
+14	+12	+18	+24	+11

Omaisuusrikoksen kohteeksi valikoituminen voi olla sattumanvaraista tai sitten pitkällisen rikollisen suunnittelun ja tarkkailun seurausta. Rikos voi kohdistua yrityksen omaisuuteen sen omissa tiloissa tai sitten ulkopuolella esimerkiksi logistisessa kuljetusketjussa. Käyttämällä rikosilmoitinjärjestelmiä, videovalvontaa, vartiointia ja kouluttamalla henkilökuntaa yritys samalla parantaa yrityksen turvallisuutta myös muilta osin kuin vain omaisuuden suojaamisen osalta.

Varkauksiin varautuessa kannattaa ottaa huomioon poliisin rikosten selvittelyprosentti, joka on 42,4 prosenttia rikoksissa, joissa tekijää ei saada kiinni itse teossa. Tämänkin vuoksi panostaminen omaisuuden suojaamiseen on tärkeää.

5.1 Yrityksen hallussa oleva asiakkaan omaisuus, tieto ja suojaustarpeet

Yrityksellä on hallussaan asiakkaiden tietoja

”Asiakastietoja sisältävät paperit olivat helposti vietävissä.”

”Asiakkaan luottamuksellista aineistoa oli julkaistu netissä.”

72 prosentilla yrityksistä on hallussaan asiakkaiden tietoja. Käytännössä, mitä suurempi yritys, sitä todennäköisemmin sillä on asiakkaiden tietoja.

Yrityksellä on hallussaan asiakkaiden omaisuutta

”Murto toimitiloihin ja asiakkaiden omaisuuden varastaminen.”

Sopimukseen on hyvä laatia selvät vastuun kuvaukset siitä, kuka vastaa asiakkaan omaisuudesta, jos sille tapahtuu jotain. Yrityksen kannattaa myös selvittää, miten mahdollinen vakuutus korvaa omaisuutta vahinko- tai rikostilanteissa. 44 prosentilla yrityksistä on hallussaan asiakkaiden omaisuutta.

Yhteistyösopimukseen on kirjattu toimintatavat asiakkaan omaisuuden tai tietojen suojaamiseksi

”Kiinteistöjen puutteellinen suojaus / vanhentuneet turvajärjestelmät.”

”Alihankkijat eivät noudattaneet yhteisen työpaikan turvallisuuskoulutuksessa / perehdytyksessä annettuja määräyksiä ja ohjeita.”

Luovuttavan yrityksen on hyvä vaatia suojaamisen vähimmäisturvallisuustasona sitä tasoa, jolla yritys itse omaisuutta tai tietoa suojaa. Yrityksen kannattaa kirjata toimintatavat omaisuuden tai tietojen suojaamisesta yhteistyösopimukseen. Yritys voi myös vaatia salassapitosopimuksen allekirjoitusta.

Kansainvälisessä (The 2012 Global State of Information Security Survey®) tietoturvaluustutkimuksessa kävi ilmi että yleisimmät syyt yrityksille toteuttaa tietoturvaluustoimenpiteitä olivat asiakasvaatimukset sekä lakien ja muiden säädösten asettamat vaatimukset.

Kaikista yrityksistä hieman yli puolella (51 %) oli sopimukseen kirjattu toimintatavat asiakkaan omaisuuden tai tietojen suojaamisesta. Tilanne vastaajien kesken jakaantui seuraavasti: pienet 46 prosenttia, keskiuuret 58 prosenttia ja suuret 68 prosenttia

Kolmella neljästä yrityksestä oli hallussaan asiakkaan tietoja, mutta vain hieman yli puolella yrityksistä oli sopimuksessa sovittuja menettelyjä tiedon suojaamiseksi. Jäljelle jää varsin suuri joukko yrityksiä, joilla on asiakkaiden tietoja eikä tiedon suojaamisesta ole sovittu mitään.

Yrityksen toimintatapojen ja toiminnan riskien auditointi

”Riskin arviointi on alimitoitettu, jolloin ei tiedosteta varautumisen tarvetta.”

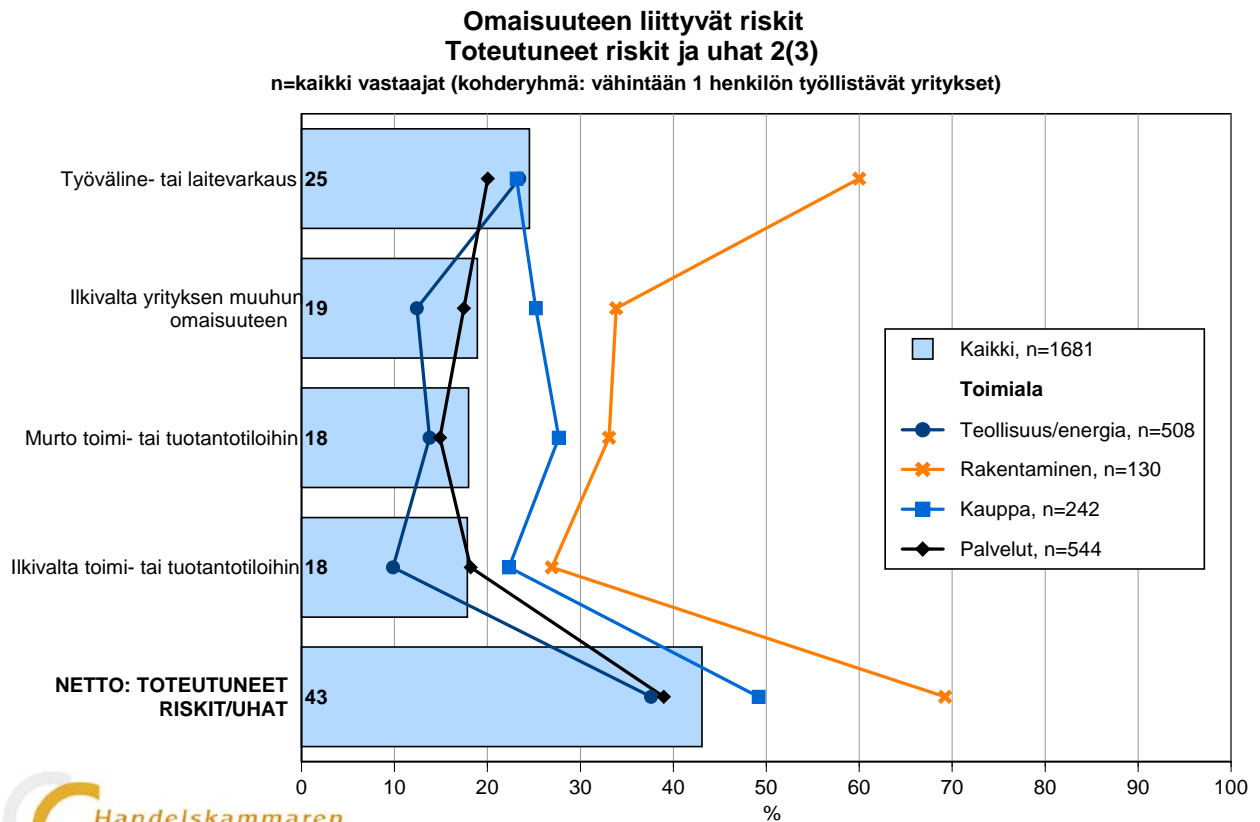
Auditoinnilla voidaan selvittää toisen osapuolen toimintatapoihin ja toimintaan liittyviä riskejä ja arvioida, miten hyvin ne vastaavat omaa toimintaa. Verrattuna aiempaan tutkimukseen auditointien määrä on kasvanut selvästi ja kehitys on myönteinen.

”Kasvuhakuinen start-up yritys joutuu avaamaan tietojansa useille mahdollisille sijoittajakandidaateille due-diligence tyyppisissä tarkastuksissa. Näiden yhteydessä tietoturvaluuden ylläpitäminen erityisesti yrityksen avainosaamisten osalta on vaikeaa.”

Asiakkaat olivat auditoineet 38 prosenttia vastanneista yrityksistä ja auditointi on yleistynyt edellisestä mittauskerrasta. Suurista yrityksistä lähes kahta kolmasosaa (64 %), keskiuureista yrityksistä yli puolta (54 %) ja pienistä yrityksistä joka neljättä (28 %) oli auditoitu.

Yrityksistä joka kolmannen asiakkaat olivat auditoineet myös yrityksen toiminnan riskejä. Pienistä yrityksistä neljännes (27 %) ilmoitti, että asiakas oli auditoinut yrityksen toiminnan riskejä. Toiminnan riskien auditointeja tehtiin joka toiselle keskiuurelle ja suurelle yritykselle (44 - 57%).

5.2 Toteutuneet omaisuusriskit ja uhat

Työväline- tai laitevarkaus

"Iso kynnys tutkia mahdollisia rikoksia. Pienet varkauudet eivät kiinnosta."

"Kentällä tapahtuvat asennustyömaat, joissa yrityksellämme on aina paljon omaisuutta (työkaluja, mittavälineitä ja rakennusmateriaaleja) mukana."

"Työmaalla lukittuun työkalusäilöön murtauduttiin työajan jälkeen ja sieltä vietiin arvokasta kalustoa."

Kaikista yrityksistä joka neljänneltä (25 %) on varastettu työvälineitä tai laitteita viimeisen kolmen vuoden aikana. Suurissa yrityksissä osuus oli 43 prosenttia, keskisuurissa 31 prosenttia ja pienissä 20 prosenttia. Rakennusalalla 60 prosenttia yrityksistä ilmoitti työväline- tai laitevarkauksista.

Murto toimi- tai tuotantotiloihin

"Murto kohteeseen valvonnan kannalta kuolleesta kulmasta. Tilapäiset rakenteet peittivät valvonta-alueen."

”Murtosuojaus oli asennettu, mutta se oli unohdettu kytkeä päälle.”

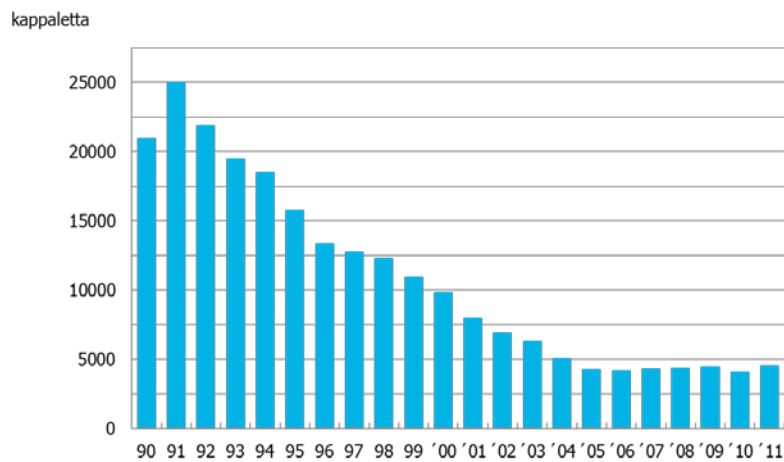
”Vuokralaiseemme kohdistunut murto sarja, joka kohdistui myös omiin toimitiloihimme. Tilanne rauhoittui uusitulla hälytysjärjestelmällä ja nauhoittavalla kameravalvonnalla.”

Yrityksistä lähes viidesosa (18 %) oli joutunut murron kohteeksi viimeisen kolmen vuoden aikana. Murrot olivat yleisimpiä rakennusalailla, jossa joka kolmas yritys oli joutunut murron kohteeksi. Murroista ilmoitti myös 28 prosenttia kaupan alan vastaajista

Pienistä yrityksistä 14 prosenttia, keskisuurista joka viides (22 %) ja joka kolmas (36 %) suuri yritys ilmoitti murrosta tarkasteluaikana. Edellisellä mittauskerralla murroista ilmoitti joka toinen suuri yritys. Yli viisi henkilöä työllistävissä yrityksissä murtojen määrä on kuitenkin pysynyt lähes ennallaan (19 % → 18 %) edellisestä mittauskerrasta vuonna 2008.

Liikemurtojen määrän vakiintuminen ilmenee alla olevasta poliisin tilastosta. Poliisin tilastoimien liikemurtojen määrä on ollut selvästi suurempi 1990-luvulla kuin viime vuosina.

Poliisin tietoon tulleet liikemurrot

Lähde: Tilastokeskus

Toimi- tai tuotantotiloihin tai yrityksen muuhun omaisuuteen kohdistuva ilkivalta

”Julkishallinnon säästötoimet vaikuttavat yritysturvallisuuteen, esim. säästöt katuvalaistuksessa ja yleinen asenne yrittäjyyteen. Paikkakunnan syrjäytyneet nuoret tekevät aikaisempaa enemmän ilkivaltaa.”

”Alueelle tunkeutuja pääsi tekemään ilkivaltaa.”

Lähes joka viidennessä yrityksessä oli ollut toimi- tai tuotantotiloihin tai muuhun omaisuuteen kohdistuvaa ilkivaltaa. Suurista yrityksistä hieman alle kolmasosa (29 %), keskisuurista yrityksistä yli viidesosa (22 %) ja pienistä yrityksistä lähes joka seitsemäs (15 %) joutui toimi- tai tuotantotiloihin kohdistuvan ilkivallan kohteeksi. Yleisintä ilkivaltaa oli rakentamisen ja kaupan aloilla.

Määrällisesti ilkivaltaa on vain hieman vähentynyt aiempaan tutkimukseen verrattuna. Lukumääräisesti suurimman ryhmän eli pienyritysten osalta ilkivaltaa kokeneiden yritysten

osuus on pysynyt samana. Suurista yrityksistä puolestaan aikaisempaa harvempi ilmoitti ilkivallasta.

Nettoprosenttiosuus (toteutuneet omaisuusriskit)

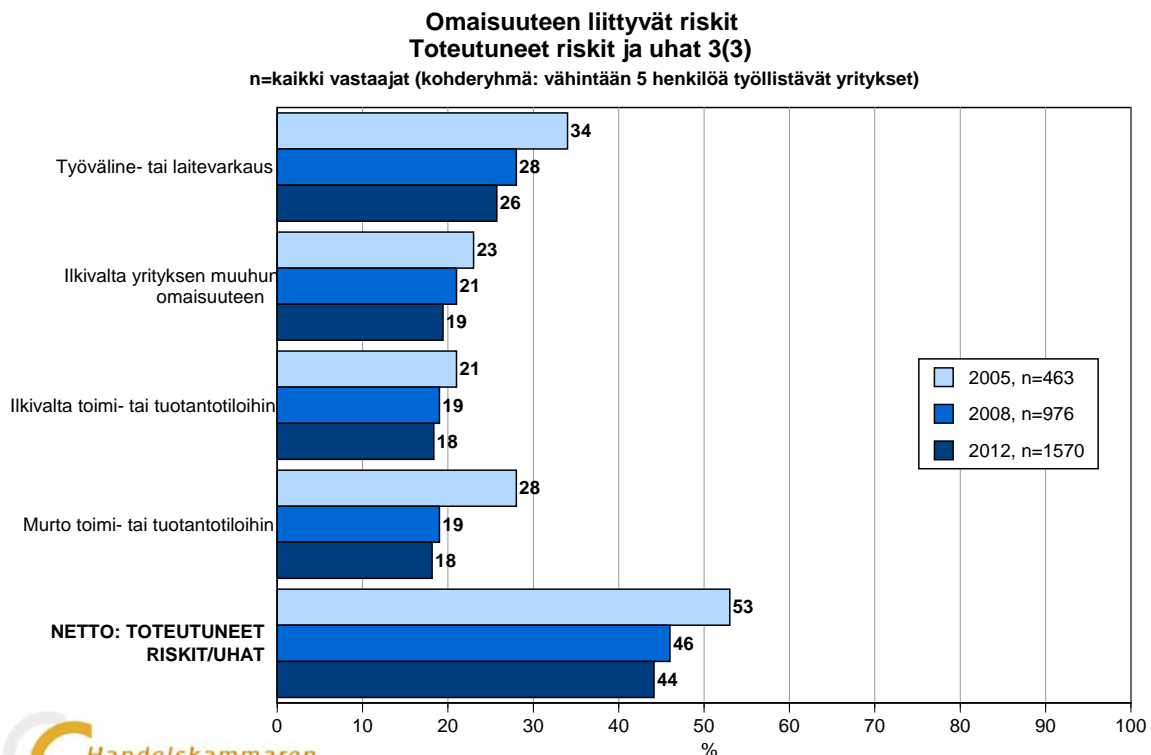
Toteutuneita omaisuusriskejä käsittelevissä kaaviossa käytetty nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä ainakin yksi mainituista riskeistä on toteutunut.

Kaikista yrityksistä 43 prosenttia ja yli viisi henkilöä työllistävistä yrityksistä 44 prosenttia on kokenut joitakin yrityksen omaisuuteen kohdistuneita rikoksia tai tahallisia väärinkäytöksiä viimeisen kolmen vuoden aikana. Yleisimpiä toteutuneita riskejä ovat olleet työväline- tai laitevarkaudet, murrot yrityksen toimi- tai tuotantotiloihin sekä yrityksen toimi- tai tuotantotiloihin tai muuhun omaisuuteen kohdistuva ilkivalta.

Keskisuuret ja suuret yritykset sekä rakentamisen ja kaupan alalla toimivat yritykset ilmoittivat keskimääräistä useammin toteutuneista omaisuusriskeistä.

Toteutuneet riskit 2012, 2008 ja 2005 selvityksissä

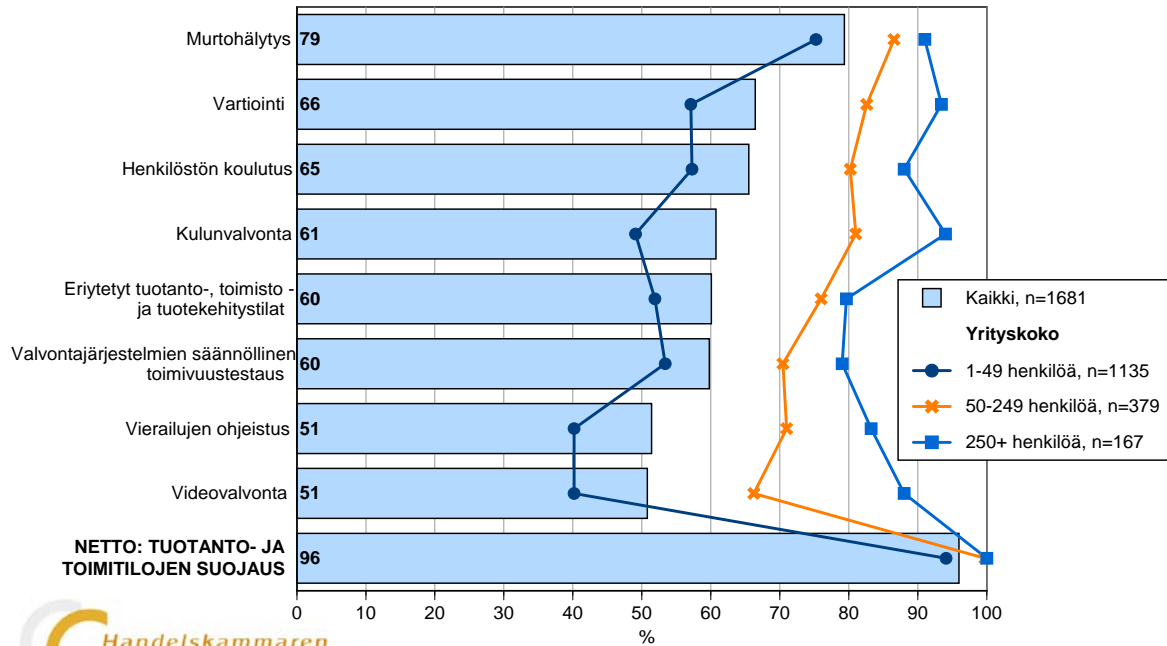
* yli 5 henkilöä työllistävät yritykset

5.3 Tuotanto- ja toimitilojen suojaus

Omaisuuteen liittyvät riskit: Tuotanto- ja toimitilojen suojaus Käytetyt riskienhallintakeinot 1(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

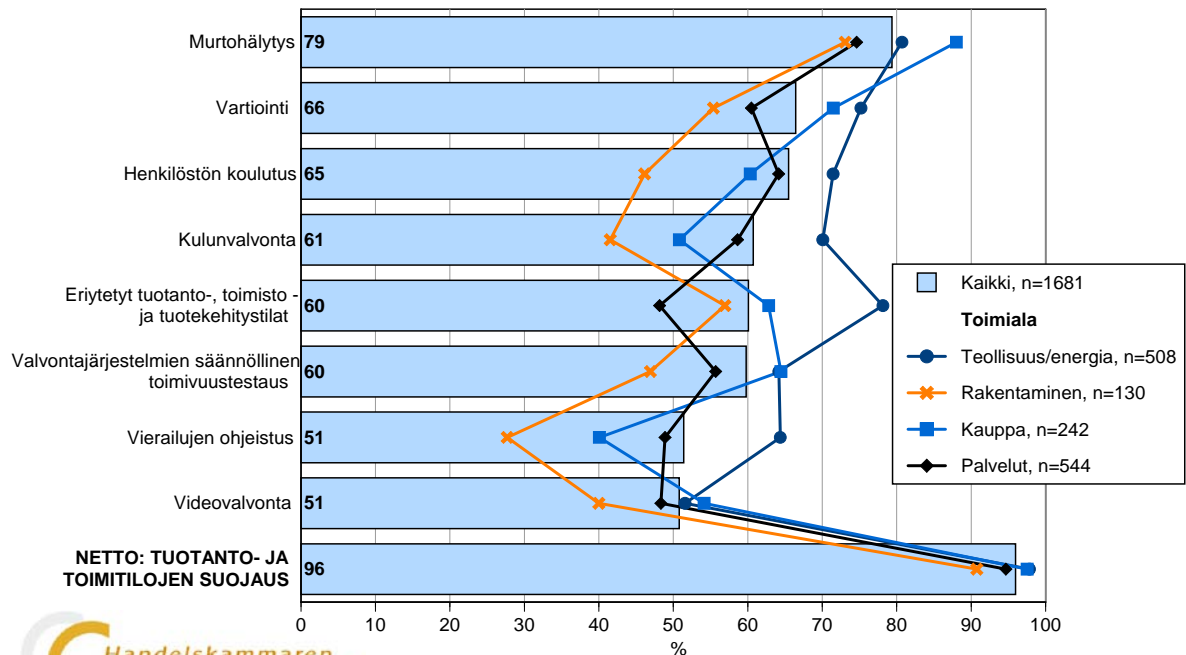

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Omaisuuteen liittyvät riskit: Tuotanto- ja toimitilojen suojaus Käytetyt riskienhallintakeinot 2(3)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Murtohälytys

"Rikosten suunnittelu ei ole kriminalisoitua. Yrittäjät toimivat usein vuokratiloissa ja omistajataholla ei ole välttämättä intressiä panostaa turvajärjestelmiin."

"Varkaat tulivat sisälle seinän läpi."

"Hälytystä ei ollut kytketty viikonlopuksi."

"Joskus toimistoomme murtauduttiin ja varastettiin tietokoneita. Sen jälkeen asennettiin hälytysjärjestelmä."

Hyvin suunnitellun ja toteutetun turvallisuusjärjestelmän tehokkuus heikkenee, jos henkilökunta ei osaa käyttää järjestelmää, käyttää sitä väärin tai kytkee sen pois vahingossa. Rikosilmoitinjärjestelmä antaa ilmoituksen, kun joku liikkuu kohteessa järjestelmän ollessa kytkettynä päälle. Rikosilmoitinjärjestelmän käytön kannalta on tärkeää testata järjestelmän toiminta säännöllisesti ja varmistaa sen huolto.

Kaikista yrityksistä valtaosa (79 %) suojaa tilojaan rikosilmoitinjärjestelmällä. Keskisuurissa ja suurissa yrityksissä rikosilmoitinjärjestelmän käyttö on yleisintä (87 % - 91 %). Pienistä yrityksistä 75 prosenttia on hankkinut rikosilmoitinjärjestelmän. Rikosilmoitinjärjestelmän käyttö on selvästi yleistynyt pienissä yrityksissä ja kaupan alalla. Kaikilla toimialoilla rikosilmoitinjärjestelmiä käytetään yleisesti.

Vartiointi

"Etävalvonta tehotonta."

"Varkaat ovesta sisään ja ulos 7 minuutissa, vartija paikalle 10 minuutissa."

Yleisin yritysten käyttämä vartiointimuoto on hälytysvartiointi, jossa rikosilmoitinjärjestelmän hälyttäessä vartija menee kohteeseen selvittämään tilanteen. Muita vartiointimuotoja ovat paikallis-, piiri-, myymälä-, aula- ja hälytysvartiointi.

Kaksi kolmasosaa (66%) yrityksistä käyttää vartiointia keinona torjua omaisuuteen kohdistuvia riskejä. Vartiointia käyttävien yritysten osuus on kasvanut kymmenellä prosentilla edellisestä mittauskerrasta. Kehitys on myönteistä, sillä edelleen merkittävä osuus yrityksistä kärsii murroista ja ilkivallasta. Vartiointi yleistyy yrityskoon kasvaessa. Vuoden 2012 mittauksessa vartiointia käytti pienistä yrityksistä yli puolet (57 %) ja keskisuurista ja suurista yrityksistä valtaosa (83 - 93%). Yleisintä vartiointia käyttäminen oli teollisuuden/energian toimialalla, jossa kolme neljästä yrityksestä käytti sitä.

Kulunvalvonta

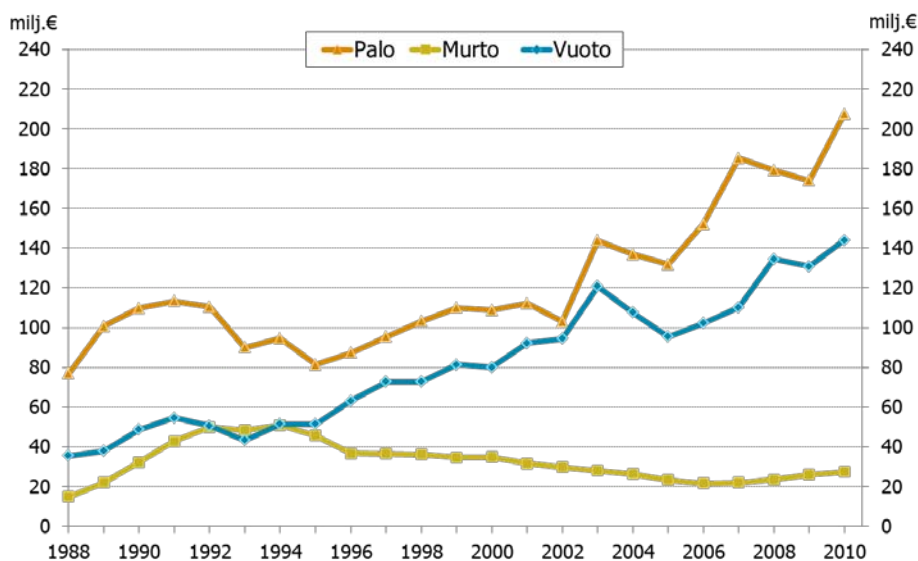
"Kulkuovien ajastus arkipäiviin osuvien juhlapyhien aikana. Ovi oli lukitsematta silloinkin, kun yritys oli suljettu."

"Inhimillisten arviointivirheiden vuoksi asiattomia oleskelijoita saattaa päästä yrityksen tiloihin kulunvalvonnasta huolimatta."

Olenaisena osana kulunvalvontaan kuuluu sähköisen lukija- ja lukitusjärjestelmän rinnalla henkilökunnan valppaus ja ohjeiden noudattaminen. Kulunvalvonta parantaa turvallisuuden tasoa toimistoaikana, jolloin tiloissa on eniten kulkijoita.

61 prosenttia yrityksistä käyttää kulunvalvontaa. Keskisuurista ja suurista valtaosa (81 - 94 %) ja pienistä yrityksistä melkein puolet (49 %) käyttää kulunvalvontaa.

Palo-, murto- ja vuotovahinkokorvaukset 1988-2010

Lähde: Finanssialan Keskusliitto

Videovalvonta

"Kamerakuvien epätarkkuus pimeässä."

"Kameroiden toimintavalmius pettänyt muutaman kerran."

"Varkaudet ennen videovalvontaa."

Näkyvän videovalvonnan olemassaolo lain edellyttämine ilmoitustarroineen ehkäisee toisinaan omaisuusriskien toteutumista. Erityisesti siitä on hyötyä tapahtumien selvittämisessä ja todistusaineistona. Siksi videovalvonnan on tallennettava laadultaan kuvaa, josta tekijän voi tunnistaa. Tallenteen laatuun vaikuttavat valaistus, kameroiden ominaisuudet, järjestelmän suunnittelu ja toteutus sekä kameroiden säätö. Videovalvonnan osalta on muistettava säännölliset tarkastukset tallenteiden laadun varmistamiseksi. Tekijän tunnistaminen kuvista voi olla ainoa keino saada tekijä kiinni.

Yli puolet (51 %) yrityksistä käyttää videovalvontaa. Videovalvonnan käyttö on yleistynyt huomattavasti edellisestä mittauskerrasta. Suurissa yrityksissä videovalvontaa käytetään yleisesti (88 %), kun taas keskisuurista yrityksistä kaksi kolmasosaa (66 %) ja pienistä yrityksistä neljä kymmenestä (40 %) käyttää videovalvontaa.

Edellisellä mittauskerralla vuonna 2008 videovalvonta on yleisintä teollisuudessa, mutta nyt se on yleisintä kaupan alalla, jossa yli puolet vastaajista käyttää sitä.

Valvontajärjestelmien säännöllinen toimivuustestaus

"Hälytysjärjestelmä ei toiminut, testausta ei ollut tehty oikein."

"Murron jälkeen huomattiin, että valvontakameran tallennuslaite oli vioittunut."

Valvontajärjestelmien toimintakyky voi heikentyä ajan kuluessa. Siksi yritysten tulisi säännöllisesti varmistaa järjestelmien toimivuus järjestelmän koosta riippumatta.

Yrityksistä lähes kaksi kolmasosaa (60 %) testaa säännöllisesti valvontajärjestelmien toimivuuden. Suurista yrityksistä 79 prosenttia, keskiuurista 70 prosenttia ja pienistä 53 prosenttia testaa valvontajärjestelmien toimivuutta.

Eriytetyt tuotanto-, toimisto- ja tuotekehitystilat

”Avoimia ovia tilaan, johon ei saanut päästä ulkopuolisia ilman valvontaa.”

”Päiväsaikaan tiloihin pääsee tuotannon ja logistiikan ovista ilman kulkulupaa.”

Usein yrityksen tiloissa tapahtuneet ulkopuolisten tekemät anastukset ovat mahdollisia, koska tilojen eriyttäminen, henkilökunnan koulutus tai kulunvalvonta ovat laiminlyöty. Kaikista yrityksistä lähes kaksi kolmasosaa (60 %) on eriyttänyt tiloja. Keskiuurissa ja suurissa yrityksissä tilojen erittäminen on jo melko yleistä (76 – 80 %), kun taas pienistä yrityksistä vain joka toinen on eriyttänyt tiloja.

Vierailujen ohjeistus

”Asiakasvierailun yhteydessä tuotekehitykseen liittyvää materiaa oli vapaasti nähtävissä.”

”Ulkopuolisia saatetaan päästää liikkumaan yrityksen sisätiloissa vapaasti vasten ohjeistusta.”

”Vieraiden tuominen liian vapaasti tuotantotiloihin.”

Vierailujen ohjeistuksessa pitäisi määritellä esimerkiksi, mitä kautta vieraat saapuvat ja poistuvat, mihin tiloihin vieraita saa tuoda, miten vieraat vastaanotetaan tiloihin, miten vierailijoita isännöidään koko vierailun aikana ja miten toimitaan, kun kohdataan isännätön vieras yrityksen tiloissa.

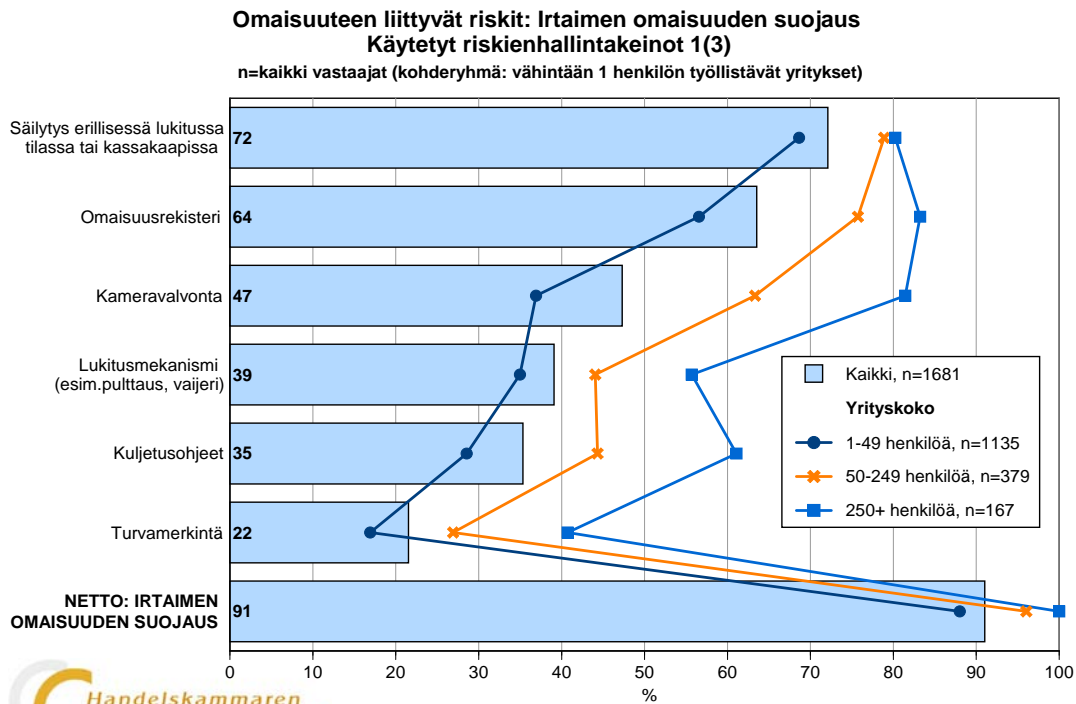
Yli puolet (51 %) vastanneista yrityksistä on ohjeistanut vierailukäytännöt. Yleisintä tämä on suurissa yrityksissä, joista valtaosa (83 %) on antanut ohjeen. Pienistä yrityksistä 40 prosenttia on ohjeistanut vierailut.

Nettoprosentti

Riskienhallintaa kuvaavissa kaavioissa nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä on käytössä ainakin yksi mainituista riskienhallintakeinoista.

Lähes kaikki yritykset (96 %) ovat suojanneet tuotanto- tai toimitiloihin jollain tavalla. Yleisimmin käytettyjä suojauskeinoja ovat: murtohälytys (79 %), vartiointi (66 %), henkilöstön koulutus (65 %) ja kulunvalvonta (63 %). Riskienhallintakeinojen käyttö on yleistynyt edellisestä mittauskerrasta ja niitä käytetään yleisesti toimialasta riippumatta.

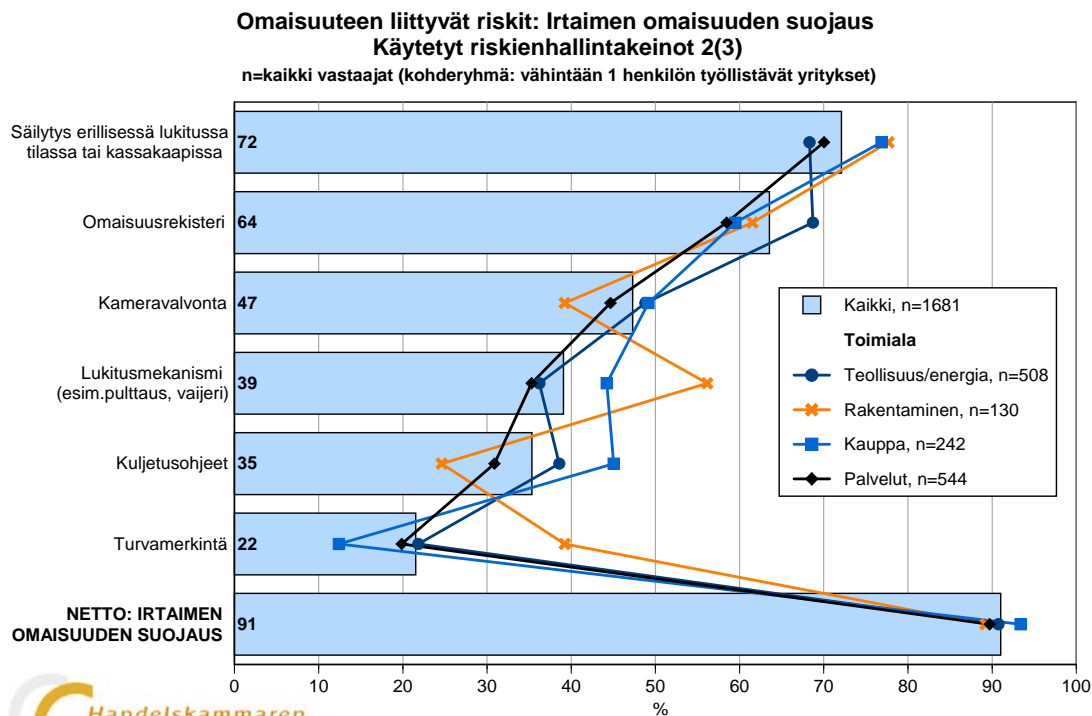
5.4 Irtaimen omaisuuden suojaus

Taloustutkimus Oy

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Taloustutkimus Oy

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Säilytys erillisessä lukitussa tilassa tai kassakaapissa

"Työhuoneet eivät olleet lukittuja, työntekijöiden omaisuutta vietiin."

"Omaisuutta jätetty lukitsemattomaan tilaan. Vierailijoiden valvonta petti."

Tekijän päästyä toimitiloihin päiväsaikaan tai tilojen ollessa suljettuna, voi irtaimen omaisuuden säilyttäminen lukitussa tilassa tai kassakaapissa estää sen anastuksen. Melkein kolme neljästä (72%) yrityksestä säilyttää jotain irtainta omaisuutta lukitussa tilassa tai kassakaapissa.

Omaisuusrekisteri

"Varastettu laite ei ollut rekisterissä, jolloin rikosilmoitusta ei voitu tehdä puuttuvien tietojen takia."

Omaisuusrekisteri ja merkinnät helpottavat rikosten selvittelyn tai omaisuuden katoamistapausten yhteydessä omistussuhteen osoittamista ja oikean omistajan löytymistä.

Kaikista yrityksistä lähes kaksi kolmasosaa (64 %) käyttää irtaimen omaisuuden rekisteriä. Rekisteriä käyttää keskisuurista ja suurista yrityksistä valtaosa (76 - 83 %) ja pienistä yrityksistä puolet (57 %).

Turvamerkintä

"Työkalujen merkintäpuutteet asennustyömaalla, jolloin on vaikea selvittää ja osoittaa omat työkalut muiden joukosta tai häviämistilanteessa osoittaa omat työkalut."

Turvamerkinnällä helpotetaan omaisuuden tunnistamista ja rikosten selvittelyä. Yrityksen on helpompi osoittaa turvamerkityn omaisuuden kuuluvan sille. Poliisin on myös helpompi löytää anastetun omaisuuden oikea omistaja. Merkintä saattaa myös ennaltaehkäistä omaisuusrikoksia. Merkintöjen teko on helppoa ja yritys voi itse hankkia niiden tekemiseksi tarvittavat laitteet.

Turvamerkintä on käytössä yli viidesosalla (22 %) yrityksistä. Yleisintä se on suurissa yrityksissä (41 %). Pienistä yrityksistä sen sijaan vain noin joka viides (17 %) käyttää turvamerkintää.

Lukitusmekanismi

Lukitusmekanismeilla voidaan kiinnittää esimerkiksi kannettava tietokone tai videotykki toimistolla anastuksen estämiseksi. Yrityksistä 39 prosenttia käyttää lukitusmekanismeja irtaimen omaisuuden suojaamiseen.

Kuljetusohjeet

"Kannettavat tietokoneet. Kun matkustetaan paljon voi koneet joutua helposti vääriin käsiin varsinkin ulkomailla."

"Henkilö unohti tietokoneensa autoon näkövälille. Rosmo rikkoi ikkunan ja vei koneen."

"Yrityksen työntekijän autoon murtauduttiin ja takapenkillä ollut salkku vietiin."

Kuljetusohje määrittelee irtaimen omaisuuden käsittelyä sen ollessa toimitilojen ulkopuolella. Ohjeen edellyttämät menettelytavat ja suojaustoimenpiteet vastaavat mahdollisuuksien

mukaan sitä tasoa, jota omaisuuden ollessa yritysten omissa toimitiloissa noudatetaan. Kolmasosa (35 %) yrityksistä on tehnyt kuljetusohjeet irtaimen omaisuuden suojaksi.

Nettoprosentti

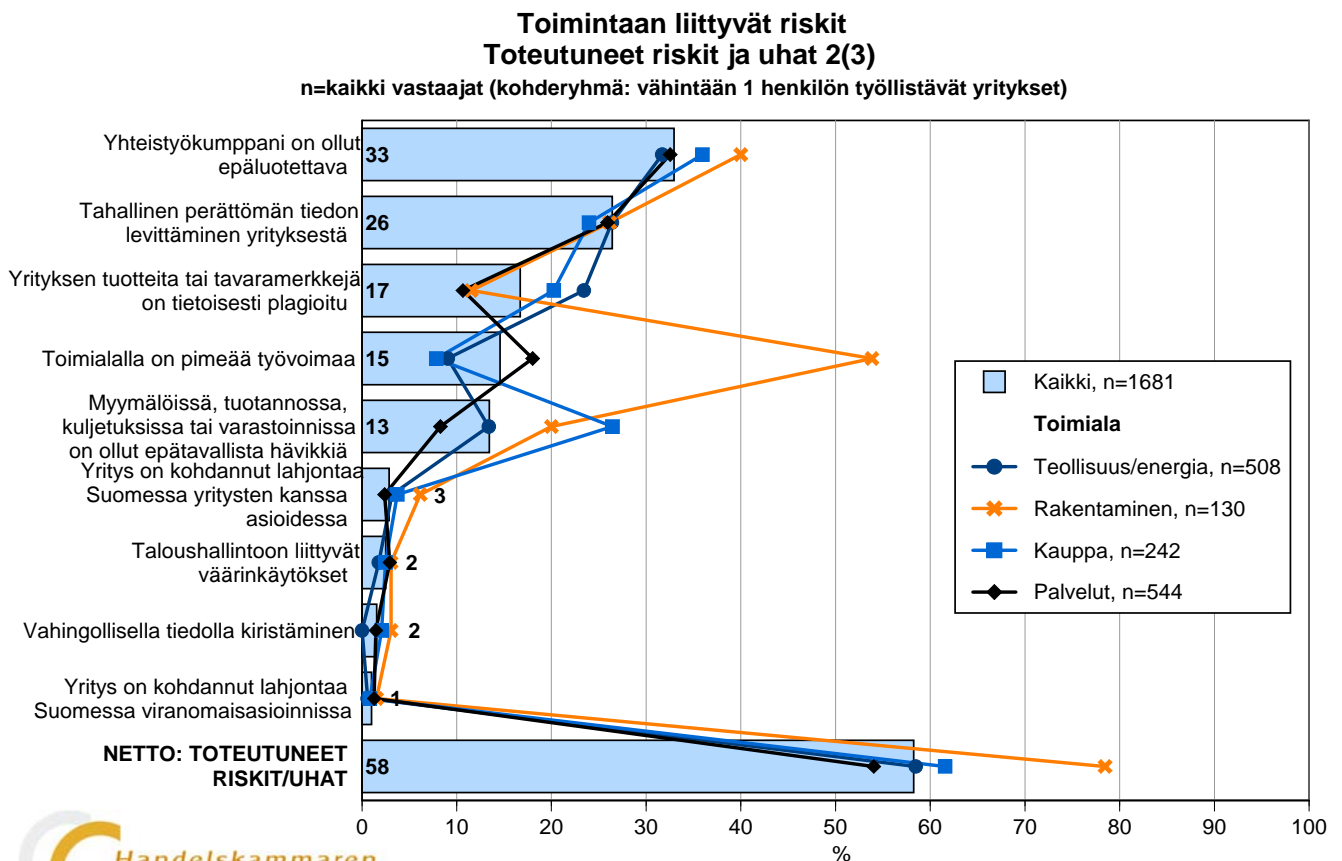
Riskienhallintaa kuvaavissa kaavioissa nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä on käytössä ainakin yksi mainituista riskienhallintakeinoista.

Valtaosa kaikista yrityksistä (91 %) ja yli viisi henkilöä työllistävästä yrityksistä 92 prosenttia on suojannut irtainta omaisuuttaan jollain tavalla. Yleisimmät suojauskeinot yrityksissä ovat: irtaimen omaisuuden säilytys erillisessä lukitussa tilassa tai kassakaapissa (72 %), merkintä omaisuusrekisteriin (64 %) tai lukitusmekanismi (39 %). Mainittujen riskienhallintakeinojen käyttö yrityksissä on yleistynyt edellisestä mittauskerrasta.

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

6 TOIMINTAAN KOHDISTUVAT RIKOKSET JA VÄÄRINKÄYTÖKSET

6.1 Toteutuneet riskit ja uhat

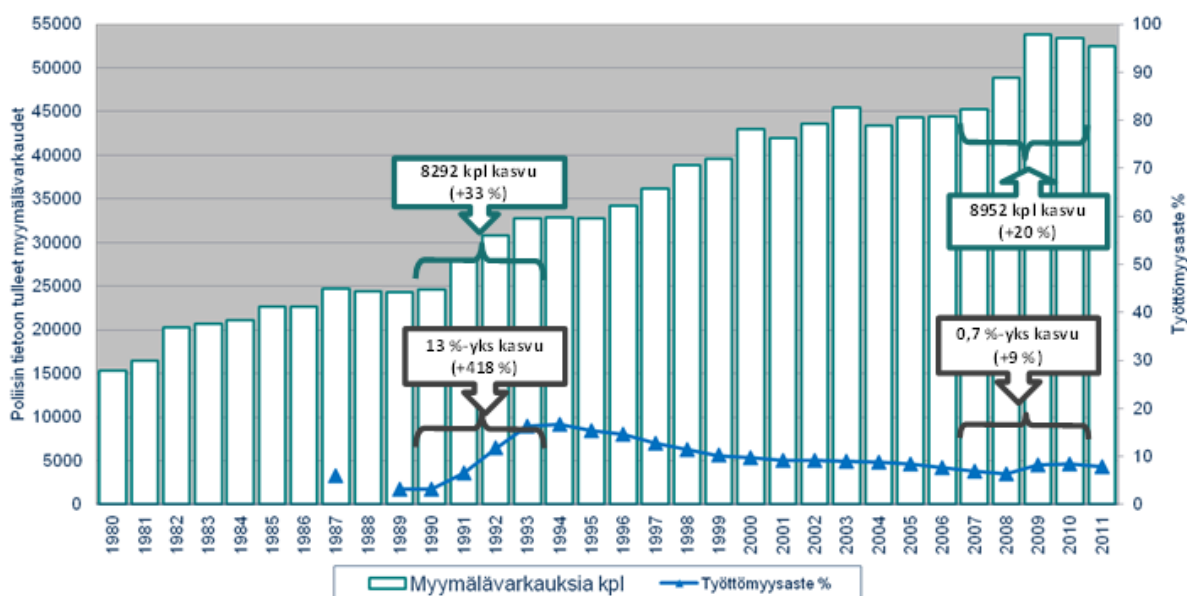
vastanneet 1681 yritysjohtajaa tarkastelivat aihetta hävikin, perättömän tiedon levittämisen, kiristyksen, yhteistyökumppanin epäluotettavuuden, pimeän työvoiman, lahjonnan ja taloushallinnon väärinkäytösten kannalta. Selvityksessä ei kysytty vilpillisestä markkinoinnista, mikä on kuitenkin henkilömäärältään pieniltä yrityksiltä saadun palautteen mukaan myös kasvava ongelma. Yleensä huijauslasku on naamioitu laskuksi, vaikka kyseessä on tarjous. Tyypillistä on, että yrityksiä houkutellaan epäasiallisin markkinointikeinoin, perinnällä, kuluilla tai negatiivisella julkisuudella uhkailemalla sitoutumaan ei-toivottuun sopimukseen ja näin maksamaan vastapuolelle palvelusta tai tuotteesta, jota yritykset eivät ole tilanneet eivätkä tarvitse.

”Epämääräisten nettinäkyvyyden, yritysluetteloiden, markkinointiyritysten yms. puhelinmyynti on usein epärehellistä. Sopimukset syntyvät löysien puheiden perusteella. Kirjalliset sopimusehdot saadaan joskus myöhemmin - jos saadaan. Ne on yksipuolisesti laadittu ja ne ovat juridisesti epäkelvoja. Tällaisten yritysten kitkeminen pois markkinoilta olisi tärkeää.”

Hävikki myymälöissä, tuotannossa, kuljetuksissa tai varastoinnissa

Yrityksen kannalta on tärkeää tiedostaa eri syistä aiheutuvan hävikin määrät ja syyt, sillä hävikillä on vaikutusta yritystoiminnan kannattavuuteen. Hävikki voi johtua tilausvirheistä tai esimerkiksi tuotteiden vioittumisesta tai pilaantumisesta, mutta epätavalliseen hävikkiin voi olla syynä varkaudet. Joka kahdeksas (13 %) yritys havaitsi myymälöissä, tuotannossa, kuljetuksissa tai varastoinnissa epätavallista hävikkiä. Hävikistä raportoivien yritysten osuus on aikaisempaan mittauskertaan verrattuna lievässä kasvussa. Yli viisi henkilöä työllistävissä yrityksissä hävikkiä kokeneiden yritysten osuus nousi 13 prosentista 14 prosenttiin edellisestä mittauskerrasta.

Poliisin tietoon tulleet myymälävarkaudet Suomessa

Lähde: Poliisi, Tilastokeskus

"Snatteriet är ett problem och det beror på översikten över våra butiksutrymmen och att vi har för små och många saker att stöldmärka så det inte lönar sig."

Poliisin tietoon tulleiden myymälävarkauksien ja näpistysten määrä on kohonnut vuosituhatun alun noin 40 000:sta yli 52 000:een vuonna 2011. Kasvun kaikista syistä ei ole täyttä varmuutta ja esimerkiksi työttömien määrän kehitys ei ole suoraan verrannollinen myymälävarkauksien määrään. Keskuskauppakamarin ja Helsingin seudun kauppakamarin haastattelemien yritysjohtajien vapaissa vastauksissa huoli varkaushävikin kasvusta kaupan alalla oli kuitenkin ilmeinen. Kaupan alalla toimivat yritykset raportoivat myymälävarkauksien ja näpistysten määrän kasvusta ja yleisestä välinpitämättömyyden signaalista tilanteessa, jossa poliisin määräämiä sakkoja ei ole vuoden 2008 jälkeen muunneltu vankeudeksi.

"Lainsäädäntö tukee näpistyksiä poistamalla rangaistuksia!"

"Näpistykseen muuntorangaistuksen poistuminen on muuttanut tilannetta merkittävästi huonommaksi."

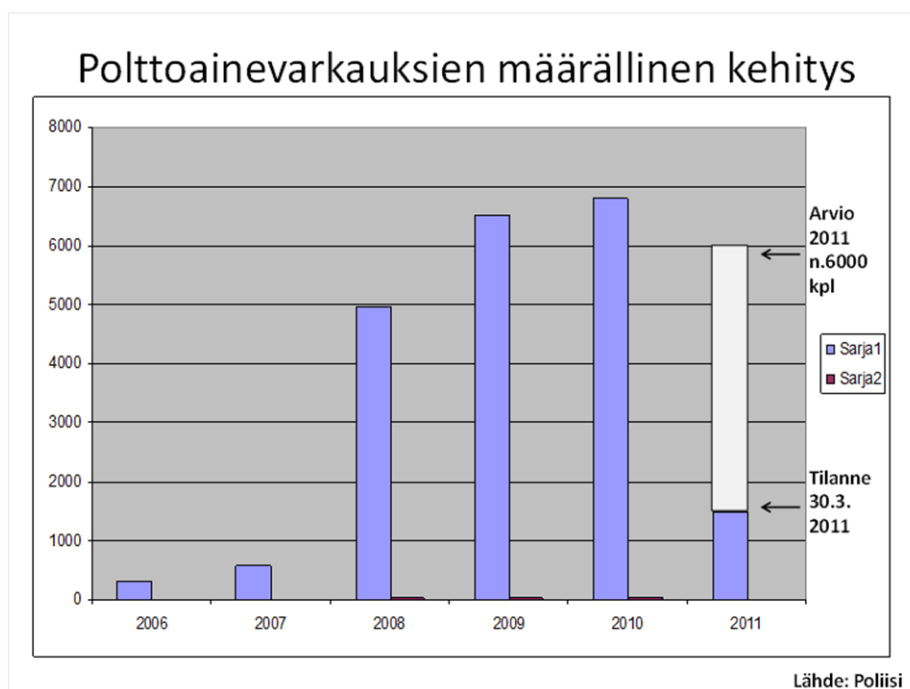
Hävikki oli selvästi suurin ongelma kaupan alalla ja rakentamisessa. Kaupan alan yrityksistä joka neljäs ja rakennusalan yrityksistä joka viides havaitsi epätavallista hävikkiä tarkasteluaihana. Edelliseen mittauskertaan verrattuna hävikkiä havainneiden yritysten osuus kaupan alalla kasvoi (19 % → 26 %), kun taas rakennusalalla osuus pieneni (23 % → 20 %). Hävikki oli vähäisempää teollisuuden / energian (13 %) ja palvelualan (8 %) yrityksissä, mutta näissäkin oli kasvua johtuen todennäköisesti osaksi bensa- ja öljyvarkauksien määrän kasvusta.

"Työntekijä varasti tarvikkeita ja työkaluja työpaikalta. Valvonta ja kaverivalvonta pettivät."

Uutena ilmiönä vapaissa vastauksissa tuli esille kuljetusalalla ja öljyalalla toimivien yritysten kokemukset polttoainevarkauksista. Myös poliisin mukaan polttoainevarkaudet ovat polttoaineen hinnan myötä voimakkaassa kasvussa. Polttoainevarkaudet keskittyvät voimakkaasti pääkaupunkiseudulle. Pääkaupunkiseudun lisäksi yritykset kohtaavat polttoainevarkauksia Suomen naapurimaissa.

"Öljysäiliöstä on varastettu öljyä toistuvasti."

"Joka viikko Ruotsin parkkipaikoilla kuormia tutkitaan ja viedään naftaa autoista."

Perättömän tiedon levittäminen yrityksestä

"Fel information sprids till median angående in-house ärenden tex i samband med yt-förhandlingar."

"Lähteneen työntekijän levittämä perätön tieto."

"Kilpailijoiden loanheitto markkinoilla."

Neljännes (26 %) yrityksistä oli kolmen viimeisen vuoden aikana havainnut, että yrityksen toiminnasta oli tahallisesti levitetty perätöntä tietoa. Osuus on pysynyt samalla tasolla vuosien 2005 ja 2012 välillä ja vaihtelut ovat olleet muutaman prosenttiyksikön luokkaa. Ilmiön yleistymisestä kertoo kuitenkin se, että perättömän tiedon levittäminen ei enää kohdistu pääasiassa rakennusalaan tai kauppaan, vaan se on ilmiönä lähes yhtä yleinen toimialasta riippumatta. Perättömästä tiedon levityksestä raportoivien yritysten osuudet vaihtelivat 24 prosentin ja 26 prosentin välillä eri toimialoilla vuoden 2012 mittauksessa.

Ilmiön kasvuun on vaikuttanut todennäköisesti se, että Internetissä on mahdollista esiintyä väärällä henkilöllisyydellä ja mustamaalata yritystä ilman, että siitä välttämättä aiheutuu seuraamuksia perättömän tiedon levittäjälle. Toimialoilla, joissa asiakkaat ovat kuluttajia sähköisessä tai printtimediassa leviävä perätön tieto aiheuttaa merkittävää haittaa liiketoiminnalle. Ongelma on kuitenkin haasteellinen kaikenkokoisille ja kaikilla toimialoilla toimiville yrityksille. Vapaissa vastauksissa tuli myös esille, että osa tapauksista liittyi työntekijöiden irtisanomisiin. Työsuhteen päättymisen pitäisi tehdä mahdollisimman inhimillisesti ja perustelluista syistä, jotta ikävyyksiltä välttyttäisiin. Yritysten kannattaa pohtia tämäntyyppisiä tilanteita laatiessaan kriisiviestintäohjeita.

Epäluotettava yhteistyökumppani.

Joka kolmannella (33 %) yrityksellä oli ollut huonoja kokemuksia yhteistyökumppaneista kolmen viimeisen vuoden aikana. Osuus on merkittävä ja se on pysynyt ennallaan edelliseen mittaukseen verrattuna. Vapaissa vastauksissa tuli esille erityisesti tyytymättömyys alihankkijan toimintaan.

"Alihankkijat vierailevat tehtailla ja kertovat asioita todistetusti eteenpäin."

"Alihankkijan työntekijän taustoja ei tiedetty, omasi rikostaustan ja syyllistyi varkauden yritykseen."

Rakennusalalla toimivista yrityksistä 40 prosentilla on ollut epäluotettava yhteistyökumppani tarkasteluajana. Yhteistyökumppaniin tyytymättömien yritysten osuus on rakennusalalla kuitenkin hieman pienentynyt vuosien 2008 ja 2012 mittausten välillä. Osuuteen voi vaikuttaa rakennusalalla tehdyt toimenpiteet kuten luotettava kumppani-palvelun käyttöönotto. Kaikilla muilla toimialoilla osuus pysyi kolmanneksessa.

Yrityksen tuotteita tai tavaramerkkejä on tietoisesti plagioitu

”Rekisteriviranomaiset ovat antaneet rekisteröidä tuotteita samalla nimellä ja saman tyyllisellä pakkauksella.”

Vastaajista joka kuudes (17 %) ilmoitti, että yrityksen tuotteita tavaramerkkejä on tietoisesti plagioitu. Osuus oli korkein suurissa yrityksissä (25 %) sekä teollisuuden (23 %) kaupan (20 %) aloilla. Yritysten vapaissa vastauksissa ilmeni, että tuotteiden ja tavaramerkkien plagiointi liittyi vahvasti kansainväliseen toimintaan.

”Tuotteiden kopiointi varsinkin APAC -maissa.”

Pimeä työvoima toimialalla

Vastanneista yrityksistä 77 prosenttia ei ole kohdannut toimialallaan harmaata työvoimaa.

Palvelualalla oli selvästi aikaisempaa enemmän yrityksiä, jotka raportoivat pimeästä työvoimasta toimialalla. Palvelualalla osuus oli 18 prosenttia vuoden 2012 mittauksessa (12 % → 18 %). Teollisuudessa ja kaupan alalla toimivista yrityksistä alle kymmenesosa ilmoitti, että toimialalla on harmaata työvoimaa. Teollisuudessa osuus kuitenkin kasvoi edellisestä mittaukserrasta (6 % → 9 %).

Rakennusalan yrityksistä joka toinen (54 %) oli havainnut pimeää työvoimaa toimialalla. Rakennusosalalla on tehty valtavasti töitä alalla esiintyvän harmaan talouden kitkemiseksi. Ala on ollut mukana luomassa tilaajavastuulakia (laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä), veronumerokäytäntöjä ja luotettava kumppani-palvelua. Lisäksi alalle on otettu käyttöön niin kutsuttu käännetty arvonlisävero ja velvollisuus pitää esillä työmailla kuvallista henkilötunnistetta veronumeroineen. Muilla toimialoilla toimenpiteet ovat olleet selvästi vähäisempiä.

Lahjonta

Kauppakamarien kyselyssä tarkasteltiin sekä viranomaisasioinnissa että yritysten välisessä yhteistyössä esiintyvää lahjontaa Suomessa. Vastanneista yrityksistä vain yksi prosentti oli kohdannut lahjontaa viranomaisten kanssa asioidessa ja kolme prosenttia yritysten välisessä yhteistyössä. Osuudet ovat pysyneet ennallaan edellisestä mittauksesta.

Rakennusalan yrityksistä kaksi prosenttia oli kohdannut lahjontaa viranomaisasioinnissa, muilla toimialoilla osuus oli keskimääräisellä yhden prosentin tasolla.

Yritystoiminnassa ilmenevä lahjonta jää yleensä piilorikollisuudeksi. Yritysten välisessä yhteistyössä lahjontaa kohtasivat eniten rakennusosalalla toimivat yritykset (6 %) ja kaupan alan yritykset (4 %). Yritysten välisestä lahjonnasta raportoivien yritysten osuus vähentyi kuitenkin myös näillä toimialoilla edellisestä mittaukserrasta.

Miten korruptio ilmenee?

Lahjonnasta ei ole määritelmää lainsäädännössä, mutta yleisen tulkinnan mukaan sillä tarkoitetaan valta-aseman väärinkäyttöä yksityisen edun saavuttamiseksi. Julkisella sektorilla korruption esiintymisessä on yleensä kyse virka- ja lahjusrikoksista, kun taas yksityisellä sektorilla se voi ilmetä muun muassa elinkeinoelämän lahjusrikoksina, yrityssalaisuusrikoksina, luottamusaseman väärinkäyttönä sekä petos- ja kavallusrikoksina.

(Lähde: Katsaus korruptiorikollisuuteen 2011, Keskusrikospoliisi)

Taloushallintoon liittyvät väärinkäytökset

”Avainhenkilö nosti yrityksen rahaa omaan käyttöön ilman lupaa. Hänet irtisanottiin.”

”Epäily ohilaskutuksesta asiantuntijapalveluissamme.”

Taloushallintoon liittyviä väärinkäytöksiä oli havainnut vain kaksi prosenttia vastanneista. Edellisellä mittauskerralla vuonna 2008 osuus oli kaikkien ja yli viisi henkilöä työllistävien yritysten osalta kolme prosenttia ja suurissa yrityksissä 11 prosenttia. Riskienhallinnan paranemisesta todennäköisesti johtuu se, että suurista yrityksistä vain seitsemän prosenttia ilmoitti taloushallinnon väärinkäytöksistä vuonna 2012. Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä taloushallinnon väärinkäytöksiä oli kahdella prosentilla.

Vahingollisella tiedolla kiristäminen

Vahingollisella tiedolla kiristäminen oli yrityksissä erittäin harvinaista. Vastaaajista vain kaksi prosenttia ilmoitti rikoksesta. Rakennusalalla osuus oli kuitenkin toimialoista suurin, 3 prosenttia, kun taas yksikään teollisuusyritys ei raportoinut vahingollisella tiedolla kirittämisestä.

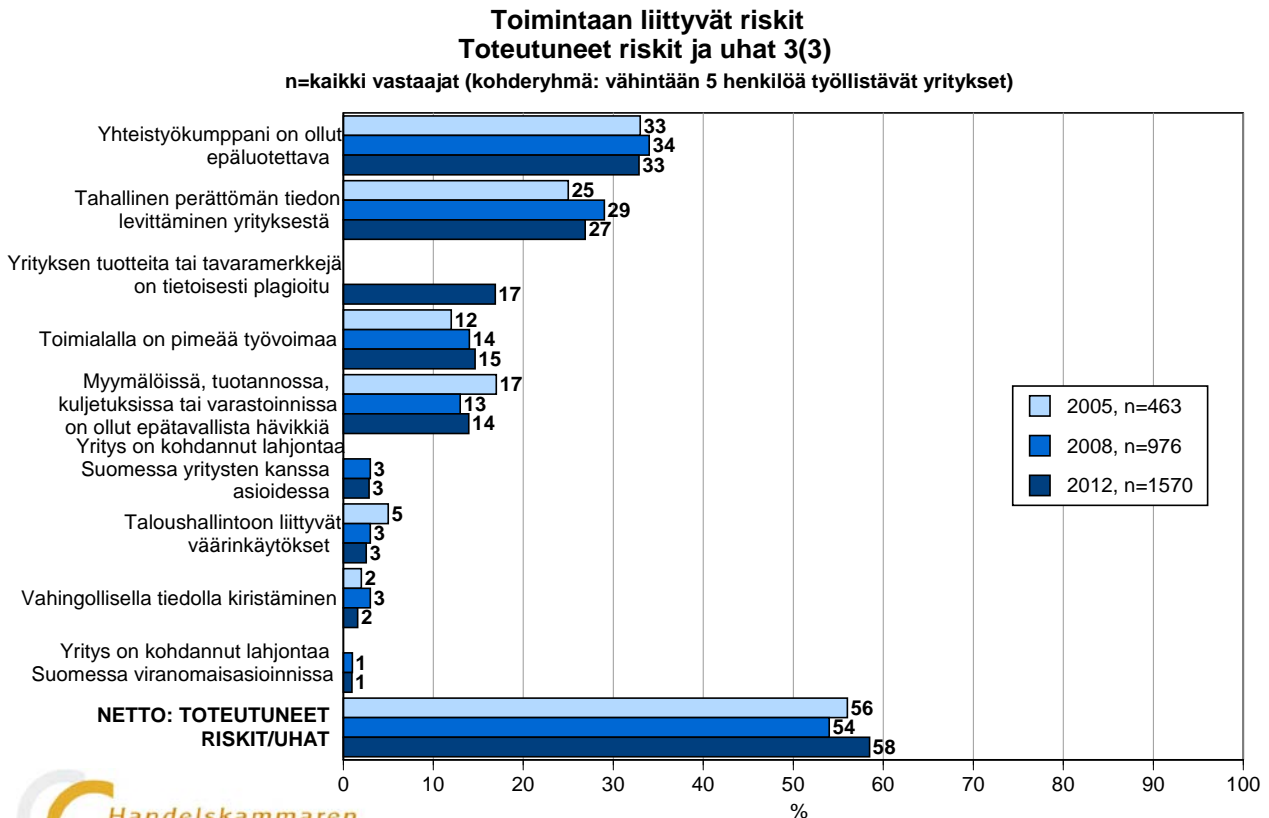
Nettoprosenttiosuus (toimintaan kohdistuvat toteutuneet riskit)

Yrityksen toimintaan kohdistuvia toteutuneita riskejä käsittelevissä kaaviossa käytetty nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä ainakin yksi mainituista riskeistä on toteutunut.

Puolet (58 %) yrityksistä on kokenut yrityksen toimintaan kohdistuneita rikoksia tai tahallisia väärinkäytöksiä viimeisen kolmen vuoden aikana. Yleisimpiä toteutuneita riskejä ovat olleet epäluotettava yhteistyökumppani, perättömän tiedon levittäminen yrityksen toiminnasta, yrityksen tuotteiden tai tavaramerkkien plagiointi, harmaa talous toimialalla tai myymälöissä, tuotannossa, kuljetuksissa tai varastoinnissa esiintyvä epätavallinen hävikki. Yllä mainitut yrityksen toimintaan liittyvät toteutuneet riskit olivat keskimääräistä yleisempiä rakentamisen ja kaupan alalla.

Toteutuneet riskit 2005, 2008 ja 2012 selvityksissä

* yli 5 henkilöä työllistävät yritykset

6.2 Riskienhallintakeinot: Miten yritys on varautunut toimintaan kohdistuviin rikosriskeihin?

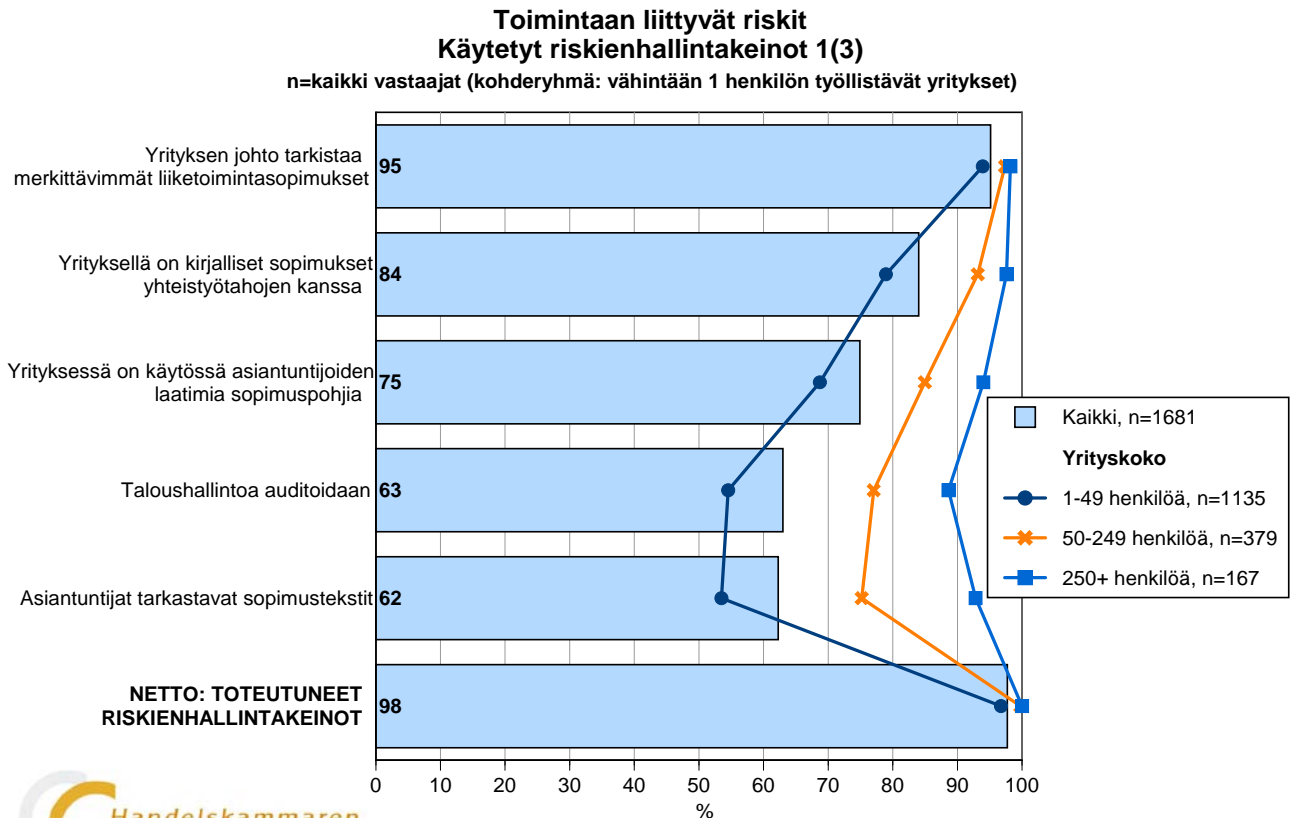
Kirjalliset sopimukset yhteistyötahojen kanssa

Kirjallisten sopimusten käyttö on selvästi yleistynyt edellisestä mittauskerrasta ja vain 15 prosenttia yrityksistä ei tee kirjallisia sopimuksia yhteistyötahojen kanssa. Suurissa yrityksissä sopimukset tehdään lähes aina kirjallisesti, vain kaksi prosenttia ei käytä kirjallisia sopimuksia. Tilanne on heikoin alle 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä, joista 20 prosenttia ei käytä kirjallisia sopimuksia.

Asiantuntijat tarkastavat sopimustekstit

Kuudessa kymmenestä yrityksestä asiantuntijat tarkastavat sopimustekstit. Suurista yrityksistä valtaosa (93 %) turvautui sopimusten laadinnassa asiantuntijan apuun. Edellisellä mittauskerralla vuonna 2008 vain joka toinen yritys ilmoitti, että asiantuntijat tarkastavat sopimustekstit.

Teollisuudessa, kaupassa ja palvelualalla riskienhallintakeinon käyttö oli lähes yhtä yleistä (59 % - 64 %). Asiantuntijat tarkastivat sopimuksia vain neljässä kymmenestä rakennusalan yrityksestä.

Taloustutkimus Oy

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Asiantuntijat laativat sopimus pohjat

Kolmella neljästä yrityksestä on käytössä asiantuntijoiden laatimia mallisopimuksia. Keskisuurissa ja suurissa yrityksissä sopimus pohjien käyttöaste on hyvällä 85 - 94 prosentin tasolla, kun taas pienissä yrityksissä mallisopimusten käyttö on keskimääräistä vähäisempää (69 %). Pienissä yrityksistä mallisopimusten käyttö on pysynyt ennallaan edellisestä mittauskerrasta, kun taas keskisuurissa ja suurissa yrityksissä käyttö on lisääntynyt muutamalla prosenttiyksiköllä vuodesta 2008.

Yrityksen johto tarkistaa merkittävimmät liiketoimintasopimukset

Yritysten johto tarkistaa lähes poikkeuksetta merkittävimmät liiketoimintasopimukset. Vain neljässä prosentissa johto ei tarkista sopimuksia

Taloushallintoon liittyvien väärinkäytösten torjunta ja auditointi

Taloushallinnon väärinkäytösten ehkäisyssä tärkeässä asemassa on taloushallintoa hoitavien henkilöiden luotettavuuden ja pätevyyden arviointi. Taloushallintoon liittyviä väärinkäytöksiä voidaan ehkäistä työnkierrolla ja työtehtäviä eriyttämällä sekä käyttämällä ammattitaitoista tilintarkastusta, sisäistä valvontaa ja auditointia. Yrityksissä on myös syytä olla erityisen tarkkana laskujen hyväksymisessä, sillä esimerkiksi huijauslaskut ovat kasvava ongelma erityisesti loma-aikoina, jolloin vakituinen henkilöstö on yleensä lomalla.

Auditoinnilla tarkoitetaan säännöllistä, riippumatonta ja dokumentoitua tarkastusta tai arviointia, jossa toimintaa verrataan annettuihin vaatimuksiin tai ohjeisiin. Kolmannes

yrittäjistä ei ole auditoinut taloushallintoaan. Auditointi on keskimääräistä yleisempää teollisuudessa sekä yli viisi henkilöä työllistävissä yrityksissä. Suurista yrityksistä vain joka kymmenes ei ole auditoinut taloushallintoaan.

Nettoprosenttiosuus

Riskienhallintaa kuvaavissa kaavioissa nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä on käytössä ainakin yksi mainituista riskienhallintakeinoista.

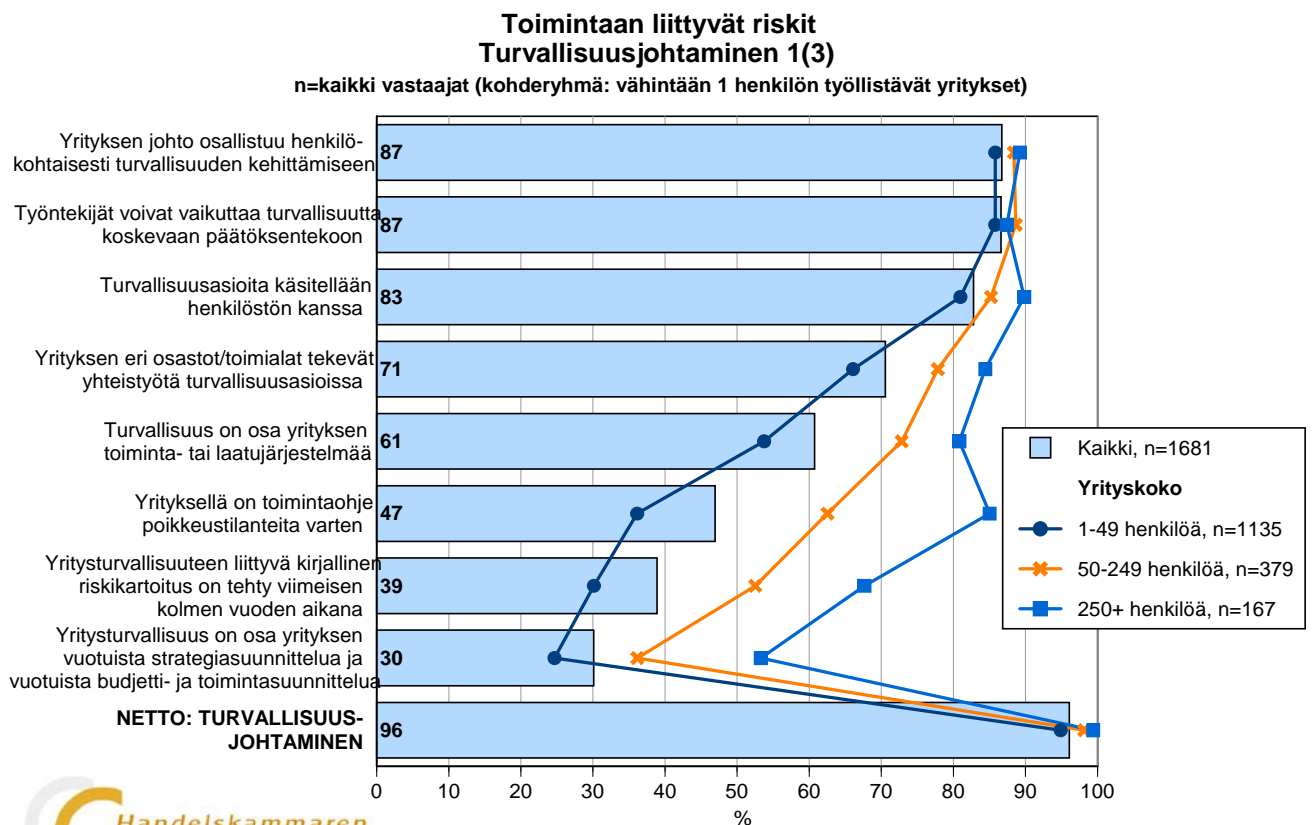
Lähes kaikki yritykset (98 %) ovat varautuneet yrityksen toimintaan kohdistuviin rikoriskeihin työtehtävissä. Riskeihin varaudutaan ennen kaikkea siten, että yrityksen johto tarkistaa merkittävimmät liiketoimintasopimukset (95 %), yritys tekee kirjalliset sopimukset yhteistyötahojen kanssa (84 %) tai käytössä on asiantuntijoiden laatimia sopimus pohjia (75 %).

Pienistä, alle 50 henkilön yrityksistä 97 prosenttia käyttää joitakin yllä mainittuja riskienhallintakeinoja. Keski suurista ja suurista yrityksistä kaikki (100 %) käyttävät ainakin joitakin mainittuja riskienhallintakeinoja.

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

7 TURVALLISUUSJOHTAMINEN

Turvallisuusjohtamisella ylläpidetään ja kehitetään yrityksen turvallisuutta ja tuetaan yrityksen kilpailukykyä. Turvallisuusjohtamiseen kuuluu yrityksen johdon ja henkilöstön sitouttaminen turvallisuustyöhön, sisäinen yhteistyö ja vastuunjako turvallisuusasioissa, tiedonkulku sekä riskien tunnistaminen ja jatkotoimenpiteet. Yrityksellä on oltava vastuussa oleva henkilö, jolla on riittävät resurssit käytettävissään turvallisuuden varmistamiseksi.

Yrityksen johdon osallistuminen turvallisuuden kehittämiseen

”Asenne: ei meillä voi... ei meille satu...”

”Vastuuhenkilöiden piittaamattomuus yritysturvallisuusasioissa.”

Yrityksen johto määrää esimerkillään, miten yrityksen turvallisuuteen suhtaudutaan. Johdon kannanotot, aktiivisuus ja yritysturvallisuuden merkityksen esille tuominen vahvistavat osaltaan turvallisuuskulttuuria.

Yrityksen johto osallistuu useimmissa yrityksissä henkilökohtaisesti turvallisuuden kehittämiseen. Vain joka kahdeksannessa (12 %) yrityksessä johto ei ollut mukana turvallisuussuunnittelussa. Osuudessa ei ollut merkittäviä eroja eri toimialojen välillä.

Turvallisuusasioiden käsittely henkilökunnan kanssa

”Henkilöstön huolimattomuus on este yritysturvallisuudelle.”

”Tiedostamattomasti tehdyt tietovuodot.”

Turvallisuusasioiden säännöllinen käsittely henkilökunnan kanssa lisää turvallisuustietoisuutta ja sitouttaa heitä turvallisuuskulttuuriin. Näin yritys vähentää tietämättömyydestä tai ajattelemattomuudesta johtuvia riskejä yritykselle.

Suurin osa yrityksistä ymmärtää henkilökunnan roolin yritysturvallisuudessa. Yrityksistä 16 prosenttia ei kuitenkaan käsittele turvallisuusasioita henkilökunnan kanssa. Yleisintä turvallisuusasioiden käsittelyä henkilöstön kanssa on palvelualalla (84 %) ja harvinaisinta rakennusallalla (76 %).

Työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet

”Henkilöstön tietoisuus ja sitouttaminen näin abstraktiin asiaan on haaste.”

”Henkilöstön asenneilmapiiri suurin riski ja toisaalta turva.”

Työntekijän on helpompi sitoutua asioihin, joihin hän voi vaikuttaa. Henkilöstön mukaan ottaminen tuo myös uusia näkökohtia turvallisuussuunnitteluun ja vähentää muutosvastarintaa.

Useimmissa yrityksissä työntekijät voivat vaikuttaa turvallisuutta koskevaan päätöksentekoon. Joka kymmenennessä yrityksessä vaikutusmahdollisuuksia ei kuitenkaan ole. Erot työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksissa vaihtelivat vain vähän eri toimialoilla.

Yhteistyö turvallisuusasioissa

”Henkilöstön välinpitämättömyys. Viranomaisten hampaattomuus rikollisuuden torjunnassa.”

Hyvä turvallisuuden hallinta vaatii yrityksen sisäisten ja ulkoisten toimijoiden keskinäistä yhteistyötä, tiedonkulkua ja oppimista. Yrityksen sisäisellä yhteistyöllä on suuri merkitys turvallisuuden toteutumiseen. Tilanne on aivan sama kuin missä tahansa muussa koko yritykseen vaikuttavassa toiminnossa tai prosessissa.

Yrityksen eri osastojen välistä yhteistyötä turvallisuusasioissa on 71 prosentilla yrityksistä. Sisäinen yhteistyö turvallisuusasioissa oli käytännössä yhtä yleistä palvelualalla, teollisuudessa ja kaupan alalla (70 - 71 %). Tähän tutkimukseen vastanneilta yrityksiltä ei kysytty ulkoisten toimijoiden, esimerkiksi alihankkijoiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä turvallisuusasioissa.

Kirjallinen riskikartoitus

"Ajanpuute, jolloin systemaattinen kartoitus ja korjaavien toimenpiteiden tekeminen laiminlyödään."

"Resurssien kohdistaminen oikein."

"Turvallisuusriskien tiedostaminen on puutteellista. Investointirahan saaminen turvallisuusasioihin on vaikeaa."

Riskikartoituksen perusteella voidaan arvioida riskien toteutumisen todennäköisyyttä, seurausten vaikutuksia ja tarvittavien toimenpiteiden kiireellisyyttä. Riskikartoituksen tekeminen helpottaa asioiden suunnitelmallista eteenpäin viemistä. Kartoituksen jälkeen määritellään tarvittavat toimenpiteet, vastuuhenkilöt sekä päätetään toimenpiteiden seurannasta ja raportoinnista.

Riskikartoituksessa:

- tunnistetaan riskejä
- arvioidaan riskien todennäköisyyttä ja vaikutuksia
- määritellään ennalta ehkäisevät toimenpiteet
- määritellään korjaavat toimenpiteet
- luokitellaan riskit todennäköisyyden ja vaikutusten perusteella
- riskiluku= todennäköisyys (esim.1-5) X seuraus (esim. 1-5)
- määritellään toimenpiteiden kiireellisyys (esim. välittömästi hoidettava) riskiluvun perusteella

Yrityksistä reilu kolmannes (39 %) oli tehnyt riskikartoituksen viimeisen kolmen vuoden aikana. Riskikartoituksen tekeminen on yleistynyt jonkin verran edellisestä mittauskerrasta, mutta osuus on edelleen aivan liian matalalla tasolla. Edellisellä mittauskerralla kaikista yrityksistä vajaa kolmannes (29 %) ja yli viisi henkilöä työllistävistä yrityksistä kolmannes (34 %) teki säännöllisiä riskikartoituksia.

Suurista yrityksistä yli kahdessa kolmasosassa (68 %) kartoitettiin riskejä säännöllisesti. Pienissä yrityksissä taas alle kolmasosa kartoitti riskejä.

Teollisuudessa kartoituksia tehdään eniten (42 %). Kaupan alalla ja palvelualalla joka kolmas (36 %) yritys ja rakennusosalalla vain joka viides yritys (22 %) kartoittaa riskejä säännöllisesti.

Toimintaohje poikkeustilanteita varten

Lähes puolella yrityksistä (47 %) on laadittu ohje poikkeustilanteita varten. Poikkeustilanteisiin varautuminen yleistyy selvästi yrityksen koon kasvaessa: poikkeustilanneohje on 36 prosentilla pienistä, 63 prosentilla keskisuurista ja 85 % suurista yrityksistä.

Tilanne on kehittynyt myönteisesti edellisestä mittauskerrasta, jolloin ohjeita oli vain kolmasosalla yrityksistä. Poikkeustilanteita laaditaan hieman aikaisempaa enemmän jokaisessa yrityskokoluokassa. Keskimääräistä enemmän poikkeusohjeita laaditaan teollisuuden / energian alan yrityksissä.

Yritysturvallisuus on osa yrityksen vuotuista strategia-, budjetti- ja toimintasuunnittelua

"Valvontajärjestelmien taloudelliset kustannukset estävät yritysturvallisuuden kehittämistä."

”Raha, investoinnin suuruus.”

”Omistajien haluttomuus investoida.”

”Investointirahan saaminen turvallisuusasioihin on vaikeaa.”

Melkein kolmasosa (30 %) kaikista yrityksistä ja yli puolet suurista yrityksistä on liittännyt yritysturvallisuuden osaksi vuotuista strategia-, budjetti- ja toimintasuunnittelua. Tällä on merkittävä vaikutus yritysturvallisuuden suunnitelmalliselle kehittämiselle ja se osoittaa selkeästi yrityksen sitoutumisen yritysturvallisuuden kehittämiseen. Keskisuurissa yrityksissä (36 %) ja teollisuusyrityksissä (32 %) yritysturvallisuusasioiden liittäminen osaksi vuotuista strategia-, budjetti- ja toimintasuunnittelua oli vain hieman keskimääräistä yleisempää. Vain joka neljäs (25 %) pieni yritys oli liittännyt yritysturvallisuuden osaksi vuotuista strategia-, budjetti- ja toimintasuunnittelua.

Turvallisuus on osa yrityksen laatu-järjestelmää

Turvallisuus on osa yrityksen toiminta- tai laatu-järjestelmää lähes kahdessa kolmasosassa (61 %) yrityksistä. Yleisintä se oli suurissa yrityksissä (81 %) ja yrityksissä, jotka toimivat teollisuudessa (67 %) ja rakennusalalla (63 %). Harvinaisinta se oli pienten yritysten keskuudessa, joista niistäkin yli puolet (54 %) piti turvallisuutta osana yrityksen laatu-järjestelmää.

Nettoprosenttiosuus

Riskienhallintaa kuvaavissa kaavioissa nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä on käytössä ainakin yksi mainituista riskienhallintakeinoista.

Valtaosa (96 %) yrityksistä toteuttaa joitakin lueteltuja turvallisuusjohtamisen osa-alueita. Osuus on hieman keskimääräistä pienempi pienissä yrityksissä (95 %) ja rakennusalalla (92 %), mutta niissäkin ollaan jo hyvällä tasolla. Turvallisuusjohtamista toteutetaan kaikkein useimmin seuraavasti: Työntekijät voivat vaikuttaa turvallisuutta koskevaan päätöksentekoon (87 %), yrityksen johto osallistuu henkilökohtaisesti turvallisuuden kehittämiseen (87 %), turvallisuusasioita käsitellään henkilöstön kanssa (83 %), yrityksen eri osastot/toimialat tekevät yhteistyötä turvallisuusasioissa (71 %) tai turvallisuus on osa yrityksen toiminta- tai laatu-järjestelmää (61 %). Edelliseen mittaukseen verrattuna vuonna 2008 verrattuna yhä useampi yritys toteuttaa ainakin joitakin turvallisuusjohtamisen osa-alueita.

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

8 JATKUVUUSSUUNNITTELU

Menestyvä yritys varmistaa liiketoimintansa jatkuvuuden. Pienetkin häiriöt yrityksen toiminnassa voivat vaikuttaa yrityksen toimintavarmuuteen ja aiheuttaa vahinkoa liiketoiminnalle. Tiukassa kilpailutilanteessa toimintakatkoksiin ei ole varaa, vaan yrityksen pitää pystyä ennakoimaan muutoksia ja varautumaan ongelmatilanteisiin.

Jatkuvuussuunnittelulla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joiden avulla yritys ennakoii ja hallitsee erilaisia toimintaansa uhkaavia häiriötilanteita. Jatkuvuussuunnittelun tavoitteena on vähentää häiriöistä kuten toimintakatkosta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia yritykselle. Jatkuvuussuunnittelu tehostaa yrityksen toimintaa häiriötilanteissa ja nopeuttaa häiriötilanteesta toipumista.

Jatkuvuussuunnittelulla:

- tunnistetaan liiketoiminnan riskejä, häiriötilanteita ja riippuvuuksia
- organisoidaan ja toteutetaan menettelytapoja häiriötilanteiden varalle
- varmistetaan tärkeimpien yhteistyökumppanien tai alihankkijoiden kyky toimia häiriötilanteissa
- suojataan liiketoiminnan jatkuvuutta

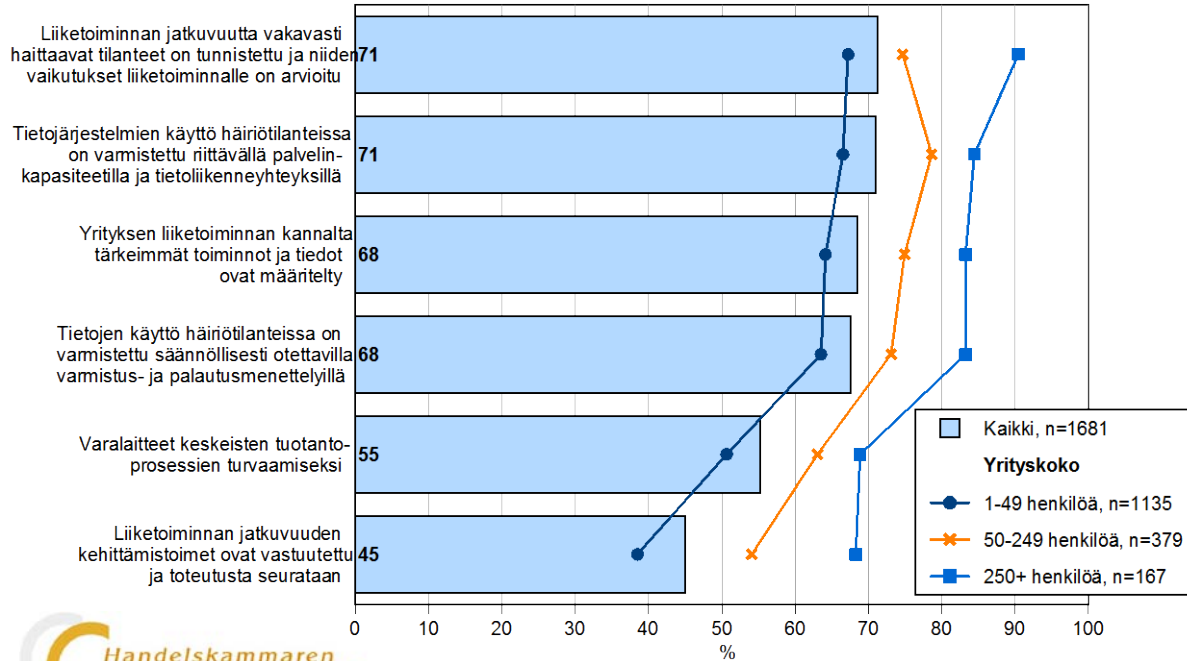
Toiminnan jatkuvuuden varmistamisessa keskeisessä asemassa ovat luotettavat yhteistyökumppanit, sopimuskäytännöt, järjestelmien varmentaminen ja erilaiset varajärjestelmät ja -laitteet. Avainhenkilöihin liittyviä varajärjestelmiä on käsitelty tarkemmin luvussa henkilöriskit.

Huoltovarmuuskeskuksen työkaluja yritysten jatkuvuudenhallintaan

Huoltovarmuuskeskus on kehittänyt työkaluja, joita yritykset voivat käyttää apuna oman toimintansa jatkuvuussuunnittelussa. Huoltovarmuuskeskuksen Huovi-portaalin työkaluja ovat muun muassa Sopiva-mallilausekkeet toimintaverkoston varmistamiseksi sopimusteitse, mediasimulaattori kriisiviestintäharjoituksiin sekä jatkuvuudenhallinnan kypsyysanalyysi ja sen tuloksena saatavat yrityksen toiminnan nykytila- ja kehittämisraportit. Huovi-portaali edellyttää käyttäjän kirjautumista. Lisätietoa: Huoltovarmuuskeskus <http://www.huoltovarmuus.fi>

Liiketoiminnan jatkuvuuden hallinta Käytetyt riskienhallintakeinot 1(6)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

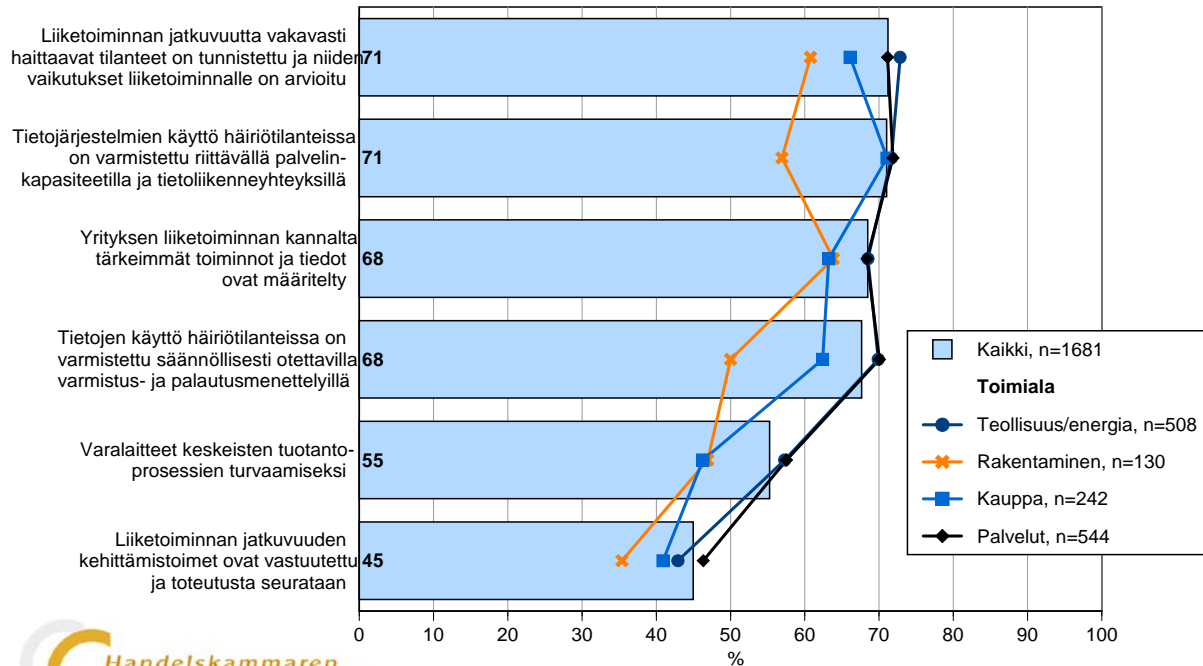

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Liiketoiminnan jatkuvuuden hallinta Käytetyt riskienhallintakeinot 3(6)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Liiketoiminnan kannalta tärkeimpien toimintojen ja tietojen määritteleminen

Yrityksen kriittinen tieto, osaamispääoma ja keskeiset liiketoiminnot kannattaa kartoittaa ja määritellä. Kaikista yrityksistä vajaa kolmannes (28 %) ei ole määritellyt tärkeimpiä toimintoja eikä tietoja. Osuus on keskimääräistä heikompi alle 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä (33 %). Keskiuurista yrityksistä joka viides (22 %) ja suurista yrityksistä 13 prosenttia ei ole määritellyt liiketoiminnan kannalta tärkeimpiä toimintoja ja tietoja. Osuuksissa ei ollut merkittäviä eroja eri toimialoilla.

Liiketoiminnan jatkuvuutta vakavasti haittaavien tilanteiden tunnistaminen ja vaikutusten arvioiminen

Joka neljäs yritys (24 %) ei ole tunnistanut liiketoiminnan jatkuvuutta vakavasti haittaavia tilanteita eikä arvioinut niiden aiheuttamia seurauksia. Suurimmat kehittämiskohteet olivat pienissä ja keskiuurissa yrityksissä. Pienistä yrityksistä lähes joka kolmas (28 %) ja keskiuurista yrityksistä joka viides (21 %) ei ollut tunnistanut tilanteita tai arvioinut niiden aiheuttamia seurauksia liiketoiminnalle. Suurista yrityksistä vain kuusi prosenttia ei ollut tunnistanut tilanteita.

Tietojen käytön varmistaminen säännöllisillä varmistus- ja palautusmenettelyillä

”Tiedostojen varmuuskopiointi on pettänyt.”

”Tietokoneen kovalevy hajosi.”

”Varmuuskopiointi ei toiminut ja käyttäjät eivät osanneet todeta toimivuutta.”

”Sähkökatkon aikana tietojärjestelmät eivät toimi, mutta toisaalta tiedot eivät myöskään häviä.”

Lähes joka kolmas yritys (28 %) ei varmista tietojen käyttöä säännöllisillä varmistus- ja palautusmenettelyillä. Käytännössä varmistus- ja palautusmenettelyillä tarkoitetaan varmuuskopiointia tai kahdennettuja palvelimia. Varmuuskopiointin pitäisi olla säännöllistä ja varmuuskopiot pitäisi säilyttää eri rakennuksessa kuin alkuperäisaineisto. Myös varmuuskopioiden toimivuus ja tiedon palauttaminen pitäisi tarkastaa säännöllisesti. Useissa yrityksissä varmuuskopiointi oli pettänyt, mikä näkyi vapaissa vastauksissa. Edellisellä mittauskerralla vuonna 2008 kysyttiin varmuuskopioiden ottamisesta ja lähes kaikki yritykset vastasivat, että varmuuskopioiden ottaminen on yrityksessä säännöllistä. Yritykset ilmoittivat kuitenkin selkeitä ongelmia varmuuskopioiden toimivuudessa tai tiedon palauttamisessa, mikä saattaa selittää erot vastausmäärissä mittauskertojen välillä.

Varalaitteet keskeisten tuotantoprosessien turvaamiseksi

Riskitilanteissa varalaitteet helpottavat yrityksen mahdollisuuksia jatkaa liiketoimintaansa keskeytyksestä tai mahdollisimman lyhyellä keskeytyksellä. Joka toisella yrityksellä on käytössä varalaitteita. Varalaitteiden käyttö on yleistynyt edellisestä mittauskerrasta erityisesti henkilömäärältään pienissä yrityksissä (33 → 51 %). Keskiuurista ja suurista yrityksistä keskimäärin kahdella kolmasosalla (63 - 69 %) on varalaitteita.

Häiriötilanteiden aikaisten toimenpiteiden kuvaaminen sopimuksissa

Puolet yrityksistä (58 %) ei kuvaa liiketoiminnalle tärkeiden asiakkaiden ja ulkoisten palvelu- ja hyödyketoimittajien kanssa tehtävissä sopimuksissa häiriötilanteiden aikaisten toimenpiteitä. Pienistä yrityksistä vain alle kolmannes, keskiuurista neljä kymmenestä ja suurista vain joka toinen yritys oli ottanut häiriötilanteiden aikaisten toimenpiteiden osaksi sopimuksia. Niiden yritysten osuus, jotka sisällyttivät häiriötilanteiden aikaisten

toimenpiteiden kuvaamisen sopimukseen oli matalin rakennusalalla (25 %) ja korkein teollisuudessa (34 %) ja palvelualalla 38 %.

Tietojärjestelmien käytön varmistaminen häiriötilanteissa riittävällä palvelinkapasiteetilla ja tietoliikenneyhteyksillä

Yrityksen tietojärjestelmien käytön estyminen tai vajaatoiminta voi haitata merkittävästi liiketoimintaa. Yritysjohtajista joka viides arvioi, että yrityksen palvelinkapasiteetti ja tietoliikenneyhteydet eivät ole riittäviä varmistamaan tietojärjestelmien käyttöä häiriötilanteissa. Tilanne oli parhain suurissa yrityksissä, joista seitsemän prosenttia ei pitänyt yrityksen palvelinkapasiteettiä riittävänä häiriötilanteissa.

Palveluille ja toiminnoille on arvioitu maksimikeskeytysaika

Yrityksistä 39 prosenttia on määritellyt palveluille tai toiminnoille maksimikeskeytysajan sopimuksissa. Maksimikeskeytysajan kirjaaminen oli yleisintä suurissa yrityksissä (58 %) ja palvelualalla (44 %).

Turvallisuusvaatimukset sopimuksissa

Turvallisuusvaatimuksia liitetään yhä useammin yritysten välisiin sopimuksiin. Turvallisuudesta huolehtiva yritys saa tällöin kilpailuetua niihin yrityksiin verrattuna, jotka eivät ole huolehtineet toimintansa häiriöttömyydestä eikä jatkuvuudesta. Asiakas tai sopimuskumppani saattaa vaatia yritykseltä näyttöä siitä, että turvallisuusasiat ovat kokonaisuudessaan hallinnassa ja toiminta on mahdollisimman häiriötöntä.

Yrityksistä vain 42 prosenttia liittyy sopimukseen turvallisuusvaatimuksia. Edellisellä mittauskerralla turvallisuusvaatimusten liittäminen osaksi sopimuksia oli yleisempää. Turvallisuusvaatimusten liittäminen oli keskimääräistä vähäisempää henkilömäärältään pienissä yrityksissä. Joka toisessa keskisuudessa tai suuressa yrityksessä turvallisuusvaatimukset otettiin huomioon sopimuksissa.

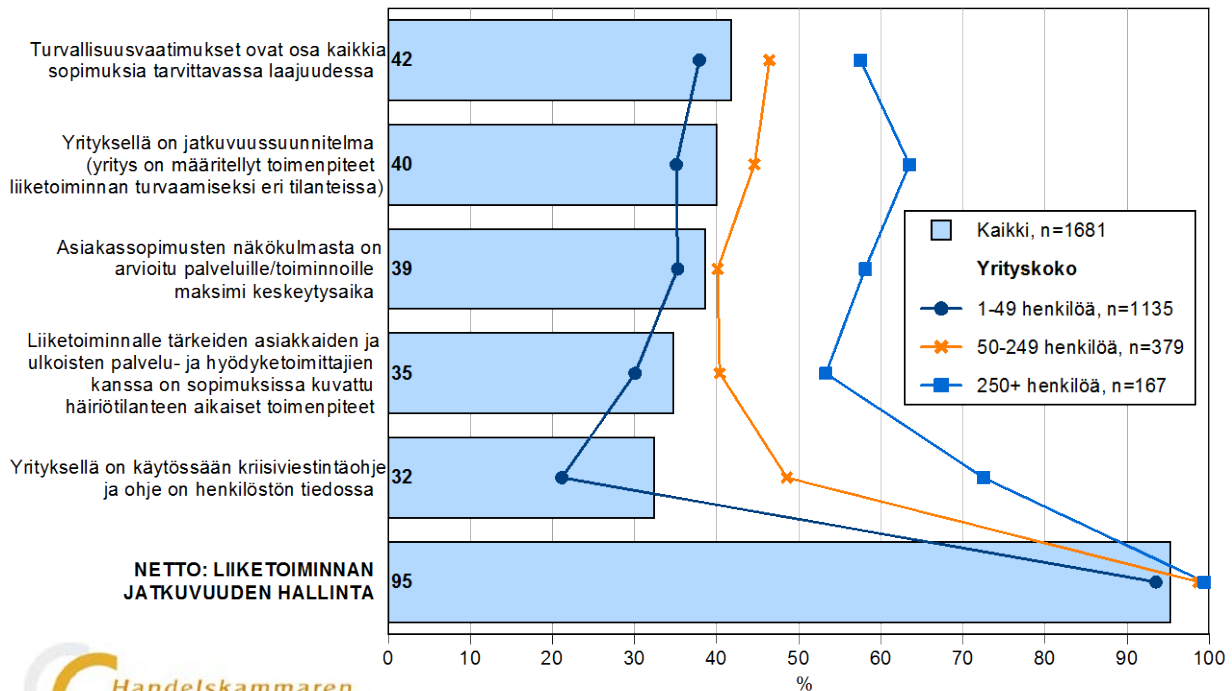
Kriisiviestintäohje tai -suunnitelma

”Ylimmän johdon törttöily meni julkisuuteen.”

Kriisiviestintäohje tehostaa ja selkeyttää yrityksen sisäistä ja ulkoista viestintää kriisitilanteessa. Hyvin hoidettu viestintä voi kääntää kriisin jopa eduksi. Kriisitilanteen huono hoitaminen johtaa pahimmassa tapauksessa yrityksen maineen menetykseen. Vain joka kolmas yritys on tehnyt kriisiviestintäohjeen. Kriisiviestintäohjeen teko yleistyy kuitenkin yrityksen kasvaessa. Teollisuusyrityksissä kriisiviestintäohjeet ovat keskimääräistä yleisempiä.

Liiketoiminnan jatkuvuuden hallinta Käytetyt riskienhallintakeinot 2(6)

n=kaikki vastaajat (kohderyhmä: vähintään 1 henkilön työllistävät yritykset)

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

Jatkuvuussuunnitelma ja toimenpiteiden vastuuttaminen ja seuranta

Neljä kymmenestä vastaajasta ilmoitti, että niillä on jatkuvuussuunnitelma. Jatkuvuussuunnitelmia oli tehty eniten teollisuuden ja palvelualan yrityksissä (40 – 41 %) ja vähiten rakennusalan ja kaupan alan yrityksissä (31 -33 %).

Liiketoiminnan jatkuvuuden kehittämistoimien vastuuttaminen tietyille henkilöille ja toteutuksen seuranta on sitä yleisempää, mitä suuremmasta yrityksestä on kyse. Pienistä yrityksistä 39 prosenttia, keskiuurista 54 prosenttia ja suurista 68 prosenttia ilmoitti, että toimenpiteitä on vastuutettu ja toteutusta seurataan.

Nettoprosenttiosuus

Riskienhallintaa kuvaavissa kaavioissa nettoprosenttiosuus ilmaisee sen, kuinka suurella osalla yrityksistä on käytössä ainakin yksi mainituista riskienhallintakeinoista.

Valtaosa (95 %) yrityksistä toteuttaa joitakin lueteltuja liiketoiminnan jatkuvuutta edistäviä toimenpiteitä. Lähes kolme neljästä yrityksestä tunnistaa liiketoiminnan jatkuvuutta vakavasti haittaavat tilanteet ja varmistaa tietojen käytön häiriötilanteissa riittävällä palvelinkapasiteetilla ja tietoliikenneyhteyksillä. Nämä olivat yleisimmät jatkuvuudenhallintakeinot yrityksissä. Liiketoiminnan jatkuvuutta edistäviä toimenpiteitä toteutetaan yleisimmin teollisuusalalla ja palvelualalla toimivissa yrityksissä (96 %) ja vähiten rakennuslalla (89 %).

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

9 TIEDONSAANTI RIKOSILMIÖISTÄ**9.1 Viranomaistiedon saatavuus ja tarve**

”Viranomaisten pitäisi kehittää tiedotusta ja yhteistoimintaa yritysten kanssa. Esimerkiksi yrityksen toiminnassaan tekemiä havaintoja epäilyttävästä toiminnasta on vaikea saattaa viranomaisten tietoon muuten kuin tavallisen rikosilmoitusmenettelyn kautta, joka ei tähän sovellu lainkaan.”

”Viranomaisyhteistyön lisääminen koordinoitun alakohtaisen tiedon jakamisessa esim polttoaine- ja metallivarkaudet.”

Yritysten rikosturvallisuuskyselyyn vastanneista yrityksistä neljäsosa sai tietoa rikoksista ja rikosilmiöistä viranomaisilta. Tietoa saavien vastaajien osuus on noussut muutamalla prosenttiyksiköllä edellisestä mittauskerrasta vuonna 2008 (kaikki yritykset 20 % → 24 %, yli viisi henkilöä työllistävät: 22 % → 25 %).

Edelleen kaksi kolmasosaa yrityksistä ei saa tietoa viranomaisilta yrityksiin kohdistuvista rikoksista ja rikosilmiöistä. Kehitys on kuitenkin myönteistä ja niiden yritysten osuus, jotka eivät saa tietoa on jatkuvasti laskenut (kaikki yritykset 73 % → 67 %, yli viisi henkilöä työllistävät 70 % → 66 %).

Pienissä yrityksissä tiedonsaanti on heikkoa ja kehitys on ollut vähäistä edelliseen mittauskertaan verrattuna. Vuosien 2005, 2008 ja 2012 yrityskyselyissä pienet yritykset ilmoittivat saavansa vähiten tietoa viranomaisilta. Vuonna 2012 pienistä yrityksistä kolme neljästä (75 %, vuoden 2008 mittauksissa 77 %) ei saa tietoa rikosilmiöistä viranomaisilta. Tiedonsaanti onkin parantunut eniten keskiuurissa yrityksissä. Keskiuurista yrityksistä 57 prosenttia (61 % vuonna 2008) ja suurista yrityksistä 33 prosenttia (35 % vuonna 2008) ei saanut tietoa rikosilmiöistä viranomaisilta vuoden 2012 mittauksessa.

Kaupan alalla oli eniten yrityksiä, jotka eivät saaneet tietoa viranomaisilta rikosilmiöistä (76 %). Vapaissa vastauksissa tuli ilmi, että kaupan alan yritys vastaajat pitivät tiedonsaannin ongelmana sitä, että tietosuojalainsäädäntö estää tiedonvaihdon kauppaa uhkaavista ammattimaisista näpistelijoistä.

”Viranomaiset tulkitsevat liian tiukasti henkilöiden tietosuojaa ja henkilötietolakia.”

”Yritysten ja viranomaisten tietojenvaihto ei ole riittävää. Tietosuojan kaapuun verhoudutaan liian helposti.”

Teollisuudessa, rakennusalalla ja palvelualalla toimivista yrityksistä seitsemän kymmenestä (69 – 70 %) ei saa tietoa rikosilmiöistä viranomaisilta.

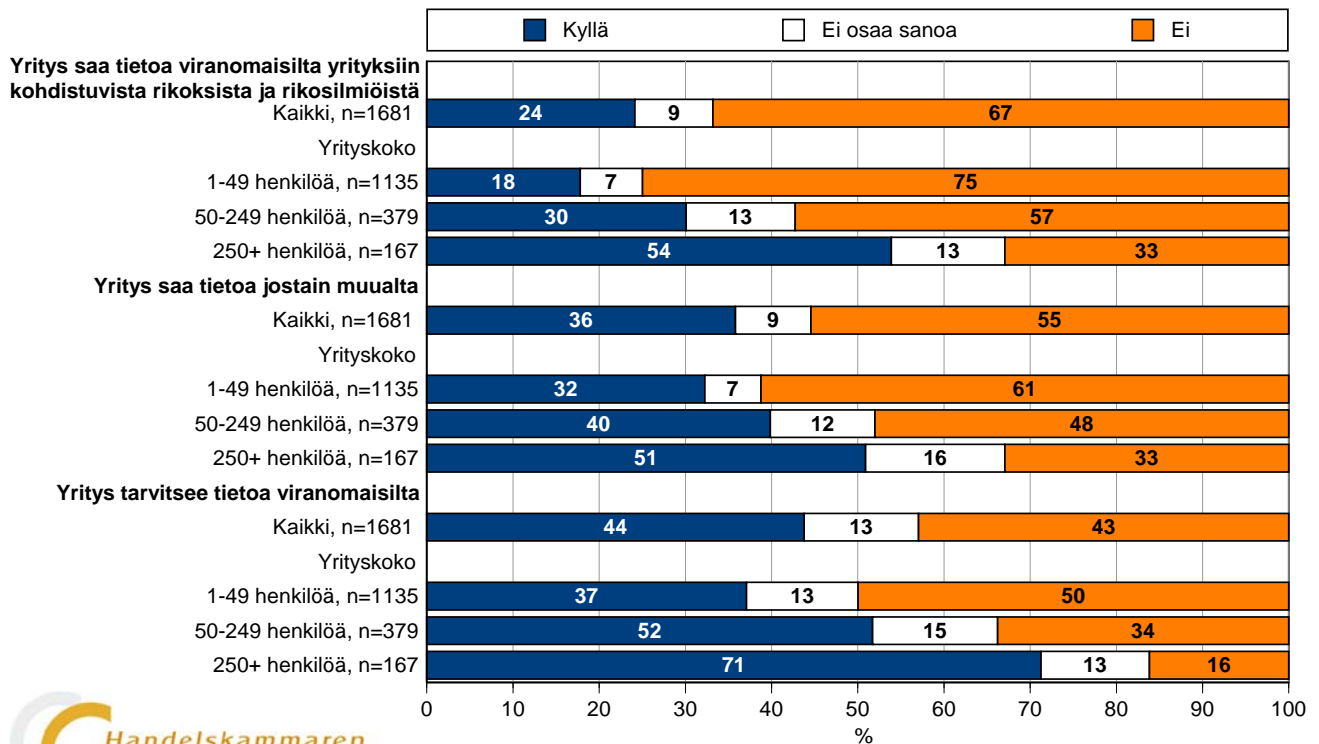
Kaikista kyselyyn vastanneista yrityksistä 36 prosenttia oli saanut tietoa rikosilmiöistä muuta kautta, esimerkiksi lehdistöstä ja muista yrityksistä. Tiedonsaanti muista lähteistä oli

heikointa pienissä yrityksissä ja keskimääräistä parempaa keskisuurissa ja suurissa yrityksissä.

Yrityksiltä tiedusteltiin tiedonsaannin lisäksi myös sitä, tarvitseeko yritys viranomaisilta tietoa rikoksista ja rikosilmiöistä. Vastaajista neljä kymmenestä ilmoitti tarvitsevansa tietoa viranomaisilta. Tietoa tarvitsevien määrä on lisääntynyt edellisestä mittauskerrasta (37 % → 44 %). Teollisuudessa, kaupassa ja palvelualalla tiedon tarve oli keskimääräisellä tasolla, kun taas rakennusosalalla oli hieman keskimääräistä vähemmän yrityksiä, jotka toivoivat tietoa viranomaisilta.

Turvallisuuden kehittäminen Rikoriskeihin liittyvä tiedonsaanti viranomaisilta

n=kaikki vastaajat

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

10 TURVALLISUUDEN PARANTAMINEN**10.1 Painopisteet turvallisuuden kehittämisessä**

Kyselyyn vastanneet yritysjohtajat arvioivat myös tulevaisuuden painopisteitä turvallisuuden kehittämisessä.

Vuosien 2008 ja 2012 mittauksissa tärkein turvallisuuden kehittämiskohde oli tietoturvallisuus. Lähes kaksi kolmesta (61 %) yrityksestä vastasi, että tietoturvallisuuteen panostetaan yrityksessä jatkossa nykyistä enemmän. Tietoturvallisuus oli kaikissa yritysluokissa ja kaikilla toimialoilla tärkein kehittämisen kohde. Tämä kuvastaa selvästi tietoturvallisuuden keskeistä merkitystä yritysten toiminnassa.

Yritysten turvallisuuden kehittämisessä henkilöturvallisuuteen, avainhenkilöturvallisuuteen ja tuotantotilojen ja välineiden turvallisuuteen panostaminen olivat lähes yhtä tärkeitä vuoden 2012 mittauksissa. Kolmannes kaikista yrityksistä panostaisi niihin nykyistä enemmän ja kaksi kolmasosaa saman verran kuin nykyisin. Millään toimialalla yksikään yritys ei panostaisi osa-alueisiin nykyistä vähemmän.

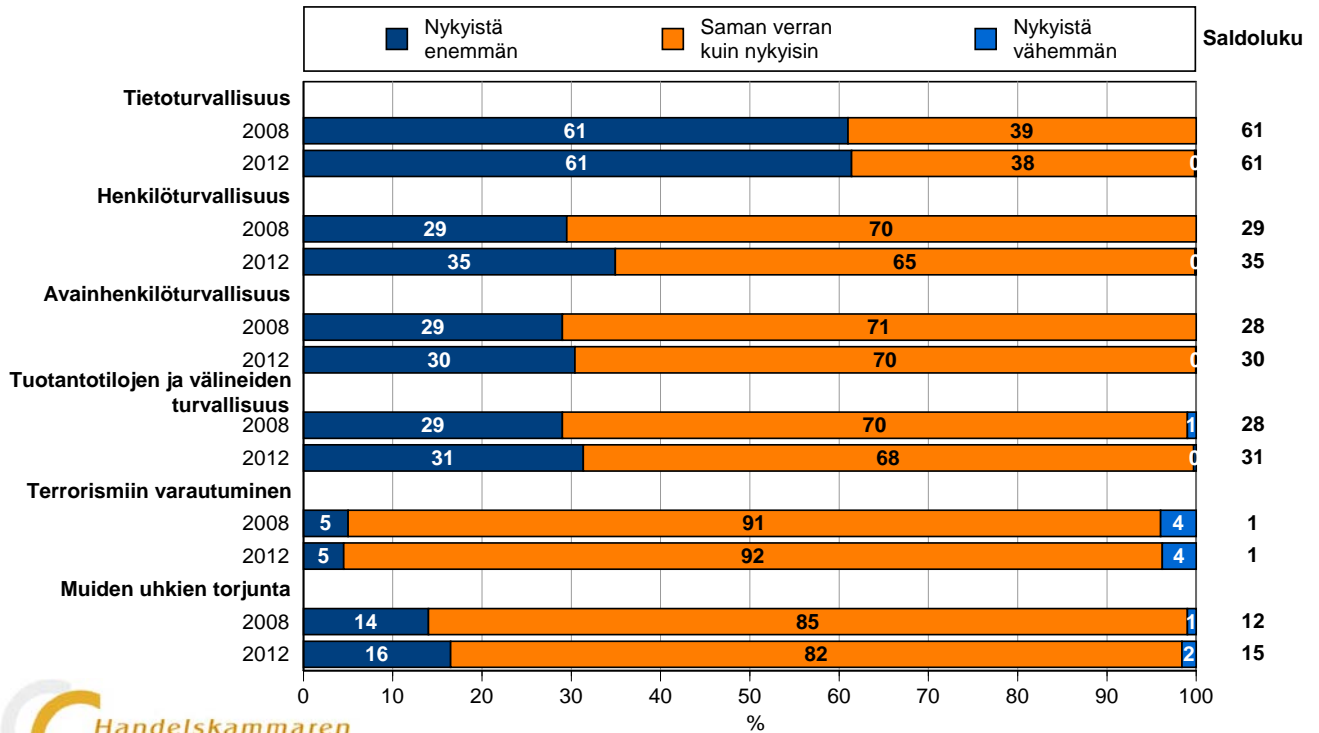
Eri toimialoilla ja erikokoisissa yrityksissä on kuitenkin joitakin eroja suhtautumisessa kehittämisen kohteisiin. Teollisuudessa ja rakentamisessa oli hieman keskimääräistä enemmän yrityksiä, jotka suunnittelevat lisäpanostuksia henkilöturvallisuuteen ja tuotantotilojen ja välineiden turvallisuuteen.

Suurista yrityksistä lähes puolet aikoo panostaa avainhenkilöturvallisuuteen nykyistä enemmän. Tulosten mukaan avainhenkilöturvallisuuteen panostamisesta pidetään sitä tärkeämpänä, mitä suuremmasta yrityksestä on kyse. Tämä saattaa liittyä avainhenkilöiden kokemuksiin uhkatilanteisiin, joista ilmoittivat keskimääräistä useammin suurten yritysten vastaajat. Myös pienissä yrityksissä on kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että yrityksen johtohenkilön tai kriittisestä avaintoiminnosta vastaavan henkilön menettäminen voi olla paljon kohtalokkaampaa henkilömäärältään pienelle yritykselle.

Kansainvälisessä liiketoiminnassa yritykset joutuvat varautumaan myös terrorismiin. Kaikista yrityksistä viisi prosenttia aikoo varautua nykyistä enemmän terrorismiin tulevaisuudessa. Osuus on pysynyt ennallaan vuoden 2008 mittauksesta. Pienistä yrityksistä varautumista terrorismiin lisääisi neljä prosenttia, kun taas suurissa yrityksissä osuus on kahdeksan prosenttia. Suurten yritysten joukossa osuus on hieman pienentynyt edellisestä mittauskerrasta (11 % → 8 %).

Turvallisuuden kehittäminen Yritys panostaa seuraaviin yritysturvallisuuden osa-alueisiin

Kaikki vastaajat, 2008 n=1286, 2012 n=1681

Taloustutkimus Oy

Lähde: Yritysten rikosturvallisuus 2012.

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari.

10.2 Kauppakamarien tuki yritysturvallisuuden kehittämiseksi

Kauppakamarit edistävät yritysten toimintaedellytyksiä ja yrittäjyyttä. Kauppakamarit palvelevat erityisesti oman alueensa yrityksiä ja edistävät niiden verkottumista ja yhteistyötä. Keskuskauppakamari auttaa yhdessä kauppakamarien kanssa yrityksiä menestymään Suomessa ja kansainvälissä kilpailussa. Kauppakamareilla on Suomessa lähes 18 000 jäsentä, joista valtaosa on yrityksiä.

Selvitykseen vastanneet yritykset toivoivat avoimissa vastauksissa, että kauppakamari tukisi yrityksiä seuraavasti:

- Kouluttamalla yritysturvallisuusasioissa

”Ilmaiset koulutukset ovat hienoa toimintaa.”

”Koulutuksessa esille todellisuudessa tapahtuneita esimerkkejä ja mitä niistä on seurannut yritykselle ja kuinka yritys on selvinnyt eteenpäin.”

”Järjestämällä koulutusta siitä, mitä saa /kannattaa tehdä erilaisissa uhkatilanteissa.”

Useimmat Suomen 19 kauppakamarista järjestävät ajoittain yritysturvallisuuteen liittyvää koulutusta. Kauppakamareihin tai Keskuskauppakamariin voi ottaa yhteyttä koulutustarpeista ja –ideoista.

- Tiedottamalla turvallisuusasioista

”Jakamalla tietoa. Ainakin oman yritykseni kohdalla havaitsin, että moneen turvallisuuskysymykseen pitää paneutua.”

”Yhteyden pidossa viranomaisiin ja tiedottamisessa yrittäjille, joilla on pienet resurssit seurata tilanteiden muutoksia.”

Keskuskauppakamari on mukana elinkeinoelämän ja viranomaisten edustajista koostuvassa tilannekuvaverkostossa, jota vetää Keskusrikospoliisi. Verkosto laatii säännöllisesti yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden tilannekuvia, jotka ovat saatavissa osoitteessa <http://www.poliisi.fi/krp>. Uusin tilannekuva löytyy aina myös Keskuskauppakamarin sivuilta <http://www.keskuskauppakamari.fi>. Elinkeinoelämän ja viranomaisten tiedonvaihdoissa aiotaan jatkossa hyödyntää myös Huoltovarmuuskeskuksen ylläpitämää Huovi-portaalia, joka edellyttää käyttäjän kirjautumista.

- Tuottamalla käytännönläheistä materiaalia omaehtoisen varautumisen tueksi ja tekemällä tutkimuksia yritysturvallisuustilanteesta

Yritysten rikosturvallisuus 2012, 2008 ja 2005 -selvitykset ovat tällä hetkellä ainoita valtakunnallisia ja kaikki toimialat ja yrityskokoluokat kattavia yritysten turvallisuustilannetta kartoittavia selvityksiä. Valtakunnallisten maksuttomien selvitysten tavoitteena on tukea yritysten omaehtoista varautumista esimerkkien ja tarkistuslistojen avulla. Tietyistä teemoista on lisäksi saatavilla maksullisia oppaita. Erityisen paljon yritysturvallisuusoppaita on julkaissut Helsingin seudun kauppakamari. Elinkeinoelämän ja viranomaisten kumppanuudella on lisäksi laadittu erilaisia toimintamalleja, jotka tukevat riskien kartoitusta ja hallintaa (ks. lähteitä ja lisätietoa).

- Tekemällä yhteistyötä viranomaisten kanssa uhkien vähentämiseksi

Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyö yritysturvallisuusasioissa tiivistyi vuonna 2006, jolloin julkaistiin elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen yritysturvallisuusstrategia. Strategian myötä moniin yritysten kokemuksiin ongelmiin on puututtu. Toukokuussa 2012 julkaistaan toinen elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen yritysturvallisuusstrategia, johon kootaan konkreettisia toimenpide-ehdotuksia vastuutahoineen suomalaisten yritysten turvallisuuden parantamiseksi. Osa toimenpide-ehdotuksista kootaan valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelmaan.

- Vaikuttamalla lainsäädännön kehittämiseen

”Voimakas panostus lainsäädäntötyöhön: - ei palvelupakkoa, jos asiakas aiemmin syyllistynyt väärinkäyttöön yritystä kohtaan.”

”Ajamalla tiukennuksia varkaus-käsitteeseen. Näpistyksen muuntorangaistuksen palauttaminen.”

Kauppakamarit vaikuttavat yhteiskunnalliseen päätöksentekoon yritysten kilpailukyvyn turvaamiseksi. Tämä edellyttää myös lainsäädännön kehittämistä ja havaittuihin ongelmiin puuttumista. Käytännössä kauppakamarien ja erityisesti Keskuskauppakamarien edustajia on mukana työryhmissä, jotka tekevät ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi. Vaikuttamiseen kuuluu myös lausuntojen ja kannanottojen antaminen elinkeinoelämään vaikuttavista lainsäädäntöhankkeista.

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

11 TARKISTUSLISTAT RISKIENHALLINNAN TUKENA**1. Ihmisiin liittyviin rikosriskeihin ja väärinkäytöksiin varautuminen**

- Työväkivallan vähentäminen: työtilan järjestelyt ja tekniset suojaus- ja hälytysjärjestelmät, henkilökunnan koulutus ja ohjeistus väkivaltatilanteiden hallitsemiseksi ja välttämiseksi, turvalliset toimintatavat, riskien tunnistaminen ja riskinäkökulmien huomioonottaminen, uhkatilanteen jälkiselvittely ja uhrin auttaminen
- Turvallisuusasiat osaksi perehdyttämiskoulutusta
- Työntekijöiden turvallisuuskoulutus
- Turvallisuuskulttuurin luominen ja ylläpitäminen
- Työntekijöiden kannustaminen kertomaan havaitsemistaan turvallisuuspuutteista
- Avainhenkilöille on varamiesjärjestelmä
- Henkilötietojen suojaus
- Kriisiviestintäsuunnitelma
- Matkustamisen turvallisuusohjeet

- Taustaselvitykset (ml. referenssien tarkistaminen) työntekijöistä
- Taustaselvitykset avainhenkilöistä
- Yhteistyökumppanien luotettavuusselvitykset
- Asiakkaiden luottokelpoisuusselvitykset
- Alihankkijoiden referenssien tarkastaminen
- Kaikki sopimukset kirjallisina
- Avainhenkilöiden salassapitositoumus
- Kilpailukieltosopimus tarvittaessa (lain rajoitukset)
- Tehtävienmukaiset pääsy- ja kulkuoikeudet

2. Tietoon liittyviin rikosriskeihin ja väärinkäytöksiin varautuminen

- Tiedon tekniset suojauskeinot (palomuuuri, virustorjunta, ajantasainen käyttöjärjestelmä, varmuuskopiointi, palvelimet)
- Tietojen luokittelu
- Liike- ja ammatillisuuksia koskeva luokittelu- ja käsittelyohje
- Henkilökunnan koulutus salaisten / luottamuksellisten tietojen käsittelyyn
- Ohjeet viranomaisten ja yhteistyökumppanien luovuttamille luottamuksellisille asiakirjoille ja tiedoille
- Varautuminen siihen, että yritys voi olla yritysvakoilun kohteena

3. Tuotanto- ja toimitilojen suojaaminen

- Eriytetyt tuotanto-, toimisto – ja tuotekehitystilat
- Murtohälytys
- Kulunvalvonta
- Videovalvonta
- Vierailujen ohjeistus
- Vartiointi
- Henkilöstön koulutus
- Valvontajärjestelmien säännöllinen toimivuustestaus
- Varalaitteet keskeisten tuotantoprosessien turvaamiseksi

4. Irtaimen omaisuuden suojaus

- Omaisuusrekisteri
- Turvamerkintä
- Kameravalvonta
- Lukitusmekanismi (esimerkiksi pulttaus, vaijeri)
- Säilytys erillisessä lukitussa tilassa tai kassakaapissa
- Kuljetusohjeet

5. Toimintaan kohdistuvat rikokset ja väärinkäytökset

- Kirjalliset sopimukset yhteistyötahojen kanssa, yhteistyökumppanin luotettavuuden arvioiminen
- Asiantuntijat tarkastavat sopimustekstit
- Asiantuntijoiden laatimat sopimus pohjat
- Yrityksen johto tarkistaa merkittävimmät liiketoimintasopimukset
- Epätavallisen hävikin seuranta ja hävikin syiden selvittäminen
- Talousrikoksien torjunta: vaarallisten työyhdistelmien välttäminen, ammattitaitoinen tilintarkastus, sisäinen valvonta ja tarkastus, eettiset ohjeet, auditointi sekä luotettavat työntekijät

6. Yrityksen turvallisuusjohtaminen

- Yrityksen johto osallistuu henkilökohtaisesti turvallisuuden kehittämiseen
- Turvallisuusasioita käsitellään henkilöstön kanssa
- Työntekijät voivat vaikuttaa turvallisuutta koskevaan päätöksentekoon
- Yrityksen eri osastot/toimialat tekevät yhteistyötä turvallisuusasioissa
- Yrityksen riskien säännöllinen arvioiminen riskikartoituksen avulla, toimenpiteet riskien vähentämiseksi ja toimenpiteiden seuranta.
- Yrityksellä on toimintaohje poikkeustilanteita varten
- Yritysturvallisuus on osa yrityksen vuotuista strategiasuunnittelua ja budjetti- ja toimintasuunnittelua
- Turvallisuus on osa yrityksen toiminta- tai laatujärjestelmää

7. Jatkuvuussuunnittelu

- Liiketoiminnan jatkuvuutta vakavasti haittaavien tilanteiden tunnistaminen ja vaikutusten arvioiminen
- Liiketoiminnan kannalta tärkeimpien toimintojen ja tietojen määritteleminen
- Tietojen käytön varmistaminen säännöllisillä varmistus- ja palautusmenettelyillä
- Tietojärjestelmien käytön varmistaminen häiriötilanteissa riittävällä palvelinkapasiteetilla ja tietoliikenneyhteyksillä
- Yrityksen tärkeimmät asiakkaat ja tärkeimmät yhteistyökumppanit, ml. alihankkijat, tavarantoimittajat ovat tiedossa
- Turvallisuusvaatimukset ovat osa kaikkia sopimuksia tarvittavassa laajuudessa
- Sopimuksissa kuvataan häiriötilanteiden aikaiset toimenpiteet
- Yrityksellä on jatkuvuussuunnitelma (yritys on määritellyt toimenpiteet liiketoiminnan turvaamiseksi eri tilanteissa)
- Palveluille ja toiminnoille on arvioitu maksimikeskeytysaika
- Yrityksellä on kriisiviestintäohje tai -suunnitelma
- Varalaitteet turvaavat keskeisiä tuotantoprosesseja

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

12 JOHTOPÄÄTÖKSET

Joka neljännessä yrityksessä työntekijää uhkailaan

Lähes neljään kymmenestä (38 %) yrityksestä oli kohdistunut erilaisia henkilöstöön liittyviä turvallisuusriskejä ja uhkia viimeisen kolmen vuoden aikana. Yrityksen henkilöstöön kohdistuvista turvallisuusriskeistä yleisimpiä olivat työntekijän uhkailu (25 %), työntekijän syyllistyminen rikokseen tai väärinkäyttöön yritystä kohtaan (18 %) ja avainhenkilöiden tai heidän läheistensä uhkailu työhön liittyen (9 %).

Toteutuneet henkilöriskit ovat kasvaneet yrityksissä kaikilla osa-alueilla. Erityisen huolestuttavaa on työntekijöiden kokeman uhkailun lisääntyminen. Vuonna 2012 joka neljäs yritys ilmoitti työntekijöihin kohdistuneesta uhkailusta. Edellisellä mittauskerralla vuonna 2008 joka viides yritys ilmoitti uhkailusta. Kaupan ja palvelualan yrityksissä oli eniten henkilöihin kohdistuvia uhkatilanteita, mutta edelleen reilu kolmannes kaupan alan ja palvelualan yrityksistä ei käsittele turvallisuusasioita työntekijää perehdytettäessä. Yritykset ovat kuitenkin varautuneet selvästi aiempaa monipuolisemmin työntekijöihinsä kohdistuviin turvallisuusriskeihin.

Yritysten tiedonsaannissa ja tiedonvaihdossa edelleen ongelmia

Yrityksistä 67 prosenttia ei saa tietoa viranomaisilta yrityksiin kohdistuvista rikoksista ja rikosilmiöistä. Pienissä yrityksissä tiedonsaanti on heikointa. Vuonna 2012 pienistä yrityksistä kolme neljästä (75 %) ei saa tietoa rikosilmiöistä viranomaisilta. Vapaissa vastauksissa yritysjohtajat toivat esille tiedonvaihtoon liittyviä ongelmia. Yritysjohtajat kaipasivat viranomaisilta erityisesti alakohtaista tietoa esimerkiksi polttoaine-, metalli- ja myymälävarkauksista. Vastanneiden yritysjohtajien mukaan tietosuojalainsäädäntö estää liian usein tiedonsaannin rikollisista. Yritysten toiminnassaan tekemiä havaintoja epäilyttävästä toiminnasta on myös vaikea saattaa viranomaisten tietoon muuten kuin tavallisen rikosilmoitusmenettelyn kautta, joka ei tähän sovellu lainkaan.

Epätavallinen hävikki kasvanut kaupan alalla, kauppa pitää ongelmana sakon muuntorangaistuksen poistoa

Hävikki oli selvästi suurin ongelma kaupan alalla ja rakentamisessa. Kaupan alan yrityksistä joka neljäs ja rakennusalan yrityksistä joka viides havaitsi epätavallista hävikkiä tarkasteluajankana. Hävikki oli vähäisempää teollisuuden / energian ja palvelualan yrityksissä. Edelliseen mittauskertaan verrattuna hävikkiä havainneiden yritysten osuus kaupan alalla kasvoi selvästi (19 % → 26 %), kun taas rakennusalalla osuus pieneni (23 % → 20 %).

Yritysjohtajien vapaissa vastauksissa huoli varkaushävikin kasvusta kaupan alalla oli ilmeinen. Kaupan alalla toimivat yritykset raportoivat myymälävarkauksien ja näpistysten määrän kasvusta ja yleisestä välinpitämättömyyden signaalista tilanteesta, jossa poliisin määräämiä sakkoja ei ole vuoden 2008 jälkeen muunnettu vankeudeksi.

Poliisin resurssien väheneminen lisää omatoimisen varautumisen merkitystä

Kaikista yrityksistä 43 prosenttia on kokenut joitakin yrityksen omaisuuteen kohdistuneita rikoriskejä viimeisen kolmen vuoden aikana. Yleisimpiä toteutuneita riskejä ovat olleet työväline- tai laitevarkaudet, murrot sekä yrityksen toimi- tai tuotantotiloihin tai muuhun omaisuuteen kohdistuva ilkivalta.

Yritykset olivat vapaissa vastauksissa erittäin huolissaan siitä, että poliisin resursseja on viime aikoina vähennetty. Yritysjohtajien mukaan tällä on suoraa vaikutusta yritysten turvallisuustilanteeseen. Poliisin resurssien vähenemisen myötä selvitettyjen rikosten määrä voi laskea niiden rikosten osalta, joissa tekijää ei saada kiinni itse teon yhteydessä. Kehityksen jatkuessa tämänkaltaisena, omatoimisten varautumiskeinojen merkitys on kasvanut. Varautumisessa omaisuusrikoksia vastaan yritykset ovat lisänneet esimerkiksi hälytysjärjestelmien, vartiointin sekä videovalvontajärjestelmien käyttöä edellisestä tutkimuskerrasta.

Tietomurrot kasvaneet suurissa yrityksissä

Yli kolmannes yritysjohtajista arvioi, että yrityksen tietoon kohdistuvat riskit ovat lisääntyneet viimeisen kolmen vuoden aikana. Henkilömäärältään suurissa yrityksissä arvioitiin muita vastaajia useammin, että tietoriskit ovat kasvaneet. Suurien yritysten tunnettavuus selittää valikoitumisen esimerkiksi tietomurtoyritysten kohteeksi. Toteutuneiden tietomurtojen osuus yli viisi henkilöä työllistävissä yrityksissä on noussut edellisen kyselyn kolmesta prosentista neljään prosenttiin ja suurissa yrityksissä yhdestä 11 prosenttiin.

Palvelualalla harmaata taloutta yhä enemmän

Palvelualalla oli selvästi aikaisempaa enemmän yrityksiä, jotka raportoivat pimeästä työvoimasta toimialalla. Palvelualalla osuus oli 18 prosenttia vuoden 2012 mittauksessa. Kasvua oli kuusi prosenttia edellisestä vuoden 2008 tutkimuskerrasta.

Rakennusalalla pimeästä työvoimasta ilmoitettiin kaikkein useimmin. Yrityksistä joka toinen oli havainnut pimeää työvoimaa toimialalla. Rakennusalalla on kuitenkin tehty valtavasti töitä alalla esiintyvän harmaan talouden kitkemiseksi. Ala on ollut omalta osaltaan mukana luomassa tilaajavastuulakia (laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä), veronumerokäytäntöjä ja luotettava kumppani -palvelua. Lisäksi alalle on otettu käyttöön niin kutsuttu käännetty arvonlisävero ja velvollisuus pitää esillä työmailla kuvallista henkilötunnistetta veronumeroineen. Muilla toimialoilla toimenpiteet ovat olleet selvästi vähäisempiä.

Lainsäädäntö ei mahdollista riittävästi taustojen selvittämistä

Joka viidennessä yrityksessä oli havaittu sisäisiä väärinkäytöksiä viimeisen kolmen vuoden aikana. Kuitenkin vain kolmannes yrityksistä selvittää palkattavan henkilön taustaa. Taustaselvitysten vähäiseen määrään vaikuttaa muun muassa se, että niin kutsuttuja turvallisuusselvityksiä voi käytännössä tehdä vain tietyin ehdoin. Nämä käytännössä rajaavat useiden yritysten mahdollisuuksia käyttää niitä. Turvallisuusselvityslain uudistustyö on käynnissä, mutta sen sisällöstä ja lopullisista vaikutuksista ei ole vielä varmuutta.

YRITYSTEN RIKOSTURVALLISUUS 2012

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA

Finanssialan keskusliiton kotisivuilla on ohjeita omaisuuden suojaamisesta. [Http://www.fkl.fi](http://www.fkl.fi) ja <http://www.vahingontorjunta.fi> .

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri HUS (2010) Turvallisuutta kaikkien parhaaksi. Toimintamalli työpaikkaväkivallan ehkäisyyn ja kohtaamiseen.

Helsingin seudun kauppakamari (2010) Innovaatioiden ja tiedon suojaaminen.

Helsingin seudun kauppakamari (2010) Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen.

Huoltovarmuuskeskuksen Huovi-portaalissa on välineitä yrityksen jatkuvuussuunnitteluun. Huovi-portaali edellyttää kirjautumista. <http://www.huoltovarmuus.fi>.

Kansallinen yritysturvallisuutta edistävä yhteistyöryhmä (2006, 2012) Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen yritysturvallisuusstrategia. [Http://www.intermin.fi](http://www.intermin.fi) ja [Http://www.keskuskauppakamari.fi](http://www.keskuskauppakamari.fi).

Kansallinen yritysturvallisuutta edistävä yhteistyöryhmä julkaisee joka syyskuu laajan yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden tilannekuvan ja joka kevät teematilannekuvan. [Http://www.poliisi.fi/krp](http://www.poliisi.fi/krp) .

Kauhanen, Anna-Liina (2012) Huijauslaskut yritysten riesana Ruotsissa. Helsingin Sanomat 2.3.2012.

Keskuskauppakamarin sivuilla on yritysten riskienhallintaa tukevaa tietoa kuten toimintamalleja, tilannekuvia ja selvityksiä. [Http://www.keskuskauppakamari.fi](http://www.keskuskauppakamari.fi) .

Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari (2005, 2008) Yritysten rikosturvallisuus –riskit ja niiden hallinta. Vuoden 2005 selvitys perustuu 463 suomalaisen yrityksen vastauksiin ja vuoden 2008 selvitys 1286 yrityksen vastauksiin..

Keskuskauppakamari (2006) Avainhenkilöriskit- opas yritysten avainhenkilöriskien hallintaan. Opas on laadittu Keskuskauppakamarin ja Keskusrikospoliisin yhteistyönä.

Keskusrikospoliisi (2011) Katsaus korruptiorikollisuuteen 2011.

Keskusrikospoliisin sivuilla on elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyönä laadittu rikosten torjunnan toimintamalli ja tarkistuslista riskien kartoituksen avuksi. [Http://www.poliisi.fi/krp](http://www.poliisi.fi/krp).

Lehtonen, Jaakko (1999) Kriisiviestintä.

Nikkari, Timo. Tampereen yliopisto, tietojen käsittelytieteiden laitos (2007). Sisäinen tietoturva. Tietovuodon vaikutukset PK-yrityksen toimintaan ja toimintatapojen vaikutus sisäiseen tietoturvaluuteen. Pro gradu-tutkielma.

Siiki, Pertti (2010) Työturvallisuuslaki. Teos on työturvallisuusasioiden opas yrityksille ja työntekijöille. Teoksessa kuvataan työturvallisuusajattelun lähtökohdat ja työturvallisuuslain pääsisältö. Teos on kommentaari työnantajan ja työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista työturvallisuusasioissa.

Sisäasiainministeriön turvallisuusalan neuvottelukunta (2007) Palvelutyöpaikkojen turvallisuus suunnitteluopas. Sisäasiainministeriön julkaisu 47 / 2007.

Suojelupoliisi (2009) Yrityksiin kohdistunut laiton tiedonhankinta Suomessa vuosina 2007 – 2008.

Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry ja Turva-alan yrittäjät (2004) Toimitilaturvallisuus ja sähköiset turvallisuusjärjestelmät.

Tampereen teknillinen yliopisto, Turvallisuustekniikan laitos (2004) Yhteistyö yritysturvallisuuden hallinnassa. Pikaopas yhteistyön ja kokonaisvaltaisen turvallisuuden kehittämiseen.

Tampereen teknillinen yliopisto, Turvallisuustekniikan laitos (2004) Kokonaisturvallisuuden edistäminen yrityksessä. Tutkimusraportti 17.8.2004.

Teknologian tutkimuskeskuksen Tekesin kotisivuilla on yrityksille sopimuksiin liittyviä muistilistoja ja mallisopimuksia. [Http://www.tekes.fi](http://www.tekes.fi).

Tilastokeskuksen sivuilta löytyy tilastotietoa esimerkiksi rikollisuudesta ja rikostenselvittämisprosentista. [Http://www.stat.fi](http://www.stat.fi).

Työ- ja elinkeinoministeriö (2009) Työolobarometri. Lokakuu 2009.

Ulkoasiainministeriön matkustusturvallisuuden neuvottelukunta (2003). Turvallista matkaa.

Viestintäviraston sivuilla on laajassa yhteistyössä laadittu käytännönläheinen tietoturvaluuteen opas PK-yrityksille. [Http://www.tietoturvaopas.fi](http://www.tietoturvaopas.fi).

VTT Automaatio ja Turun kauppakorkeakoulu (2000) Kokeiletko aina onneasi? Riskienhallinnan perusteet PK-yrityksille ja työntekijöille.

VTT. Pk-yrityksen riskienhallinta –sivuilla on runsaasti tietoa riskienhallinnasta. <http://www.pk-rh.com>.

Yrittäjänäisten keskusliitto (2005) Yrittäjänäisten turvaopas. Oppaassa on riskinäkökulmien mukaan ohjeita yrittäjiä uhkaavien turvallisuusriskien ennaltaehkäisystä. [Http://www.yrittajanaiset.fi](http://www.yrittajanaiset.fi).

Yritysturvallisuuden neuvottelukunnan (EK) sivuilla on tietoa yritysturvallisuuden edistämisestä. Sivusto edellyttää kirjautumista. [Http://www.ytnk.fi](http://www.ytnk.fi).

Liite**KYSYMYSLOMAKE****1. YRITYSRIKOSTEN MÄÄRÄN KEHITYS**

Ovatko yritykseen kohdistuvat rikosriskit ja väärinkäytökset viimeisen kolmen vuoden aikana

lisääntyneet paljon
 lisääntyneet jonkin verran
 pysyneet ennallaan
 vähentyneet jonkin verran
 vähentyneet paljon

2. IHMISIIN LIITTYVÄT RISKIT

Ovatko yrityksen henkilöstöön kohdistuvat turvallisuusriskit viimeisen kolmen vuoden aikana

lisääntyneet paljon
 lisääntyneet jonkin verran
 pysyneet ennallaan
 vähentyneet jonkin verran
 vähentyneet paljon

a) Toteutuneet riskit /uhat

Onko yrityksessänne viimeisen kolmen vuoden aikana

Kyllä / Ei/ EOS

Työntekijä on joutunut työssään väkivallan uhriksi
 Työntekijää on työssään uhkailtu /häiritty
 Tapahtunut muuta työhön liittyvää rikosta työntekijää kohtaan
 Avainhenkilöitä tai heidän läheisiään on uhattu työhön liittyen
 Työntekijä syyllistynyt rikokseen / väärinkäytökseen yritystänne kohtaan?
 Työntekijä syyllistynyt rikokseen / väärinkäytökseen asiakastanne kohtaan?

b) Riskienhallintakeinot:

Onko yrityksenne käyttänyt seuraavia riskienhallintakeinoja?

Kyllä / Ei/EOS

Taustaselvitykset työntekijöistä
 Taustaselvitykset avainhenkilöistä
 Yhteistyökumppanien luotettavuusselvitykset
 Asiakkaiden luottokelpoisuusselvitykset
 Alihankkijoiden referenssien tarkastaminen
 Kaikki sopimukset tehdään kirjallisina
 Salassapitosopimus on käytössä
 Kilpailukieltosopimus on käytössä

Miten yrityksenne on varautunut ihmisiin kohdistuviin rikosriskeihin työtehtävissä?

Kyllä / Ei/EOS

Työympäristön teknisillä ratkaisuilla
 Ohjeet mahdollisiin väkivalta- ja uhkatilanteisiin
 Avainhenkilöille on varamiesjärjestelmä
 Poikkeustilanteisiin on tehty kriisiviestintäsuunnitelma
 Henkilötietojen suojaus on määritelty
 Matkustamisesta on annettu turvallisuusohjeet
 Työntekijöille annetaan turvallisuuskoulutusta
 Työntekijöitä kannustetaan kertomaan havaitsemistaan turvallisuuspuutteista

Turvallisuusasiat ovat osa perehdyttämiskoulutusta

3. TIEToon LIITTYVÄT RISKIT

Ovatko yrityksen tietoon kohdistuvat turvallisuusriskit viimeisen kolmen vuoden aikana

lisääntyneet paljon
lisääntyneet jonkin verran
pysyneet ennallaan
vähentyneet jonkin verran
vähentyneet paljon

a) Toteutuneet riskit /uhat

Onko yrityksenne tietoon kohdistunut seuraavia rikoksia tai tahallisia väärinkäytöksiä viimeisen kolmen vuoden aikana?

Kyllä / Ei/ EOS

Kriittisistä yritysasioista kertominen luvatta kolmannelle osapuolelle
Luottamuksellista yritysasiaa sisältävän asiakirjan luovuttaminen luvatta kolmannelle osapuolelle
Yritystiedon (sisällön) luvaton urkkiminen / vakoilu
Yritystiedon (sisällön) luvaton muuttaminen / väärentäminen
Tietojen luvaton kopiointi ennen siirtymistä pois yrityksen palveluksesta
Tietoverkkoon murtautuminen tai hakkerointi
Tietoverkkoon murtautumisen tai hakkeroinnin yritys
Tiedostojen tahallinen tuhoaminen
Identiteetti kaapattu tai yritetty kaapata rikolliseen toimintaan

b) Riskienhallintakeinot:

Varautuminen tiedon väärinkäyttöihin (tiedon suojaus)?

Kyllä / Ei/EOS

Onko yrityksellänne tärkeitä tietoja (liike- ja ammattisalaisuudet) koskeva luokittelu- ja käsittelyohje?
Onko yrityksellänne muita tietoja koskeva luokittelu- ja käsittelyohje?
Ovatko yrityksen tärkeimmät tiedot suojattu rajatuilla käyttöoikeuksilla?
Onko henkilökuntaa koulutettu salaisten / luottamuksellisten tietojen käsittelyyn?
Onko yrityksellänne erikseen ohjeet viranomaisten ja yhteistyökumppanien luovuttamille luottamuksellisille asiakirjoille ja tiedoille?
Onko yrityksellä tietotaitoa tai muuta omaisuutta, joka käsityksenne mukaan saattaisi olla laittoman tiedustelun tai yritysvakoilun kohteena?

4. TOIMINTAAN LIITTYVÄT RISKIT

a) Toteutuneet riskit /uhat

Onko yrityksenne toimintaan kohdistunut seuraavia rikoksia tai tahallisia väärinkäytöksiä viimeisen kolmen vuoden aikana?

Kyllä / Ei/ EOS

Myymälöissä, tuotannossa, kuljetuksissa tai varastoinnissa on ollut epätavallista hävikkiä-Tahallinen perättömän tiedon levittäminen yrityksestä
Yhteistyökumppani on ollut epäluotettava
Toimialalla on pimeää työvoimaa
Yritys on kohdannut lahjontaa Suomessa yritysten kanssa asioidessa
Yritys on kohdannut lahjontaa Suomessa viranomaisasioidessa
Taloushallintoon liittyvät väärinkäytökset
Vahingollisella tiedolla kiristäminen
Yrityksen tuotteita tai tavaramerkkejä on tietoisesti plagioitu

b) Riskienhallintakeinot:

Miten yrityksenne on varautunut yrityksen toimintaan kohdistuviin rikosriskeihin työtehtävissä?

Kyllä / Ei/EOS

Yrityksellä on kirjalliset sopimukset yhteistyötahojen kanssa
Asiantuntijat tarkastavat sopimustekstit
Yrityksessä on käytössä asiantuntijoiden laatimia sopimus pohjia
Yrityksen johto tarkistaa merkittävimmät liiketoimintasopimukset
Taloushallintoa auditoidaan

Kuuluvatko yrityksen turvallisuusjohtamiseen seuraavat osat?

Kyllä / Ei/EOS

Yrityksen johto osallistuu henkilökohtaisesti turvallisuuden kehittämiseen
Turvallisuusasioita käsitellään henkilöstön kanssa
Työntekijät voivat vaikuttaa turvallisuutta koskevaan päätöksentekoon
Yrityksen eri osastot/toimialat tekevät yhteistyötä turvallisuusasioissa
Yritysturvallisuuteen liittyvä kirjallinen riskikartoitus on tehty viimeisen kolmen vuoden aikana
Yrityksellä on toimintaohje poikkeustilanteita varten
Yritysturvallisuus on osa yrityksen vuotuista strategiasuunnittelua ja vuotuista budjetti- ja toimintasuunnittelua
Turvallisuus on osa yrityksen toiminta- tai laatujärjestelmää

5.LIIKETOIMINNAN JATKUVUUDEN HALLINTA

Miten yrityksenne on varautunut liiketoiminnan jatkuvuudenhallintaan?

Kyllä / Ei/ EOS

Liiketoiminnan jatkuvuutta vakavasti haittaavat tilanteet on tunnistettu ja niiden vaikutukset liiketoiminnalle on arvioitu
Liiketoiminnalle tärkeiden asiakkaiden ja ulkoisten palvelu- ja hyödyketoimittajien kanssa on sopimuksissa kuvattu häiriötilanteen aikaiset toimenpiteet
Asiakassopimusten näkökulmasta on arvioitu palveluille / toiminnoille maksimi keskeytysaika
Yrityksellä on jatkuvuussuunnitelma (yritys on määritellyt toimenpiteet liiketoiminnan turvaamiseksi eri tilanteissa)
Yrityksen liiketoiminnan kannalta tärkeimmät toiminnot ja tiedot ovat määriteltä
Turvallisuusvaatimukset ovat osa kaikkia sopimuksia tarvittavassa laajuudessa
Yrityksellä on käytössään kriisiviestintäohje ja ohje on henkilöstön tiedossa
Tietojen käyttö häiriötilanteissa on varmistettu säännöllisesti otettavilla varmistus- ja palautusmenettelyillä
Tietojärjestelmien käyttö häiriötilanteissa on varmistettu riittävällä palvelinkapasiteetilla ja tietoliikenneyhteyksillä
Liiketoiminnan jatkuvuuden kehittämistoimet ovat vastuutettu ja toteutusta seurataan
Varalaitteet keskeisten tuotantoprosessien turvaamiseksi

6. OMAISUUTEEN LIITTYVÄT RISKIT

Ovatko yrityksen omaisuuteen kohdistuvat turvallisuusriskit viimeisen kolmen vuoden aikana

lisääntyneet paljon
lisääntyneet jonkin verran
pysyneet ennallaan
vähentyneet jonkin verran
vähentyneet paljon

Tilannekuvaus: Yrityksen hallussa oleva asiakkaan omaisuus, tieto ja suojaustarpeet

Kyllä / Ei/ EOS

Yrityksellämme on hallussaan asiakkaiden omaisuutta
 Yrityksellämme on hallussaan asiakkaiden tietoja
 Asiakkaan edustaja on kartoittanut yrityksemme toiminnan riskejä
 Asiakkaan edustaja on auditoinut yrityksemme toimintatapoja
 Yhteistyösopimukseen on kirjattu toimintatavat asiakkaan omaisuuden / tietojen suojaamiseksi

a) Toteutuneet riskit /uhat

Onko yrityksenne omaisuuteen kohdistunut seuraavia rikoksia tai väärinkäytöksiä viimeisen kolmen vuoden aikana?

Kyllä / Ei/ EOS

Murto toimi- tai tuotantotiloihin
 Ilkivalta toimi- tai tuotantotiloihin
 Ilkivalta yrityksen muuhun omaisuuteen
 Työväline- tai laitevarkaus

b) Riskienhallintakeinot:

Onko omaisuuden suojaamiseksi tehty seuraavia toimia?

Tuotanto- ja toimitilojen suojaus

Kyllä / Ei/EOS

Eriytetyt tuotanto-, toimisto – ja tuotekehitystilat
 Murtohälytys
 Kulunvalvonta
 Videovalvonta
 Vierailujen ohjeistus
 Vartiointi
 Henkilöstön koulutus
 Valvontajärjestelmien säännöllinen toimivuustestaus

2. Irtaimen omaisuuden suojaus

Kyllä / Ei/EOS

Omaisuusrekisteri
 Turvamerkintä
 Kameravalvonta
 Lukitusmekanismi (esim.pulttaus, vajjeri)
 Säilytys erillisessä lukitussa tilassa tai kassakaapissa
 Kuljetusohjeet

7. TURVALLISUUDEN KEHITTÄMINEN

Mitkä ovat tulevaisuuden painopisteet turvallisuuden kehittämisessä?/ Panostaako seuraaviin yritysturvallisuuden osa-alueisiin seuraavan kolmen vuoden aikana.... nykyistä enemmän/ saman verran kuin nykyisin/ nykyistä vähemmän

Tietoturvallisuus
 Henkilöturvallisuus
 Avainhenkilöturvallisuus
 Tuotantotilojen ja välineiden turvallisuus
 Terrorismiin varautuminen
 Muiden uhkien torjunta

Rikosriskeihin liittyvä tiedonsaanti viranomaisilta

Kyllä / Ei/EOS

Saako yrityksenne tietoa viranomaisilta yrityksiin kohdistuvista rikoksista ja rikosilmiöistä
 Saako yrityksenne tietoa jostain muualta?
 Tarvitseeko yrityksenne tietoa viranomaisilta?

Avoimet kysymykset:

Mitä asioita pidätte suurimpina esteinä yritysturvallisuudelle?

Mainitse tilanne / tilanteita, jossa turvallisuudessa oli puutteita / turvallisuusjärjestelyt pettivät?

Miten kauppakamari parhaiten tukisi yritystänne turvallisuuden parantamisessa

